

Váci Alsóvárosi Óvoda

OM 032742

✉ 2600. Vác, Vám u. 11.

☎/Fax: 06-27/317-092

E-mail: ovoda.alsovarosi@gmail.com

A Váci Alsóvárosi Óvoda Pedagógiai Programja

VÁCI ALSÓVÁROSI ÓVODA

2600 Vác, Vám u. 11.

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Az intézmény OM azonosítója: 032742	Készítette: Lambekné Gál Gabriella igazgató Ph a nevelőtestület bevonásával (Nkt. 25. § (4))
Legitimációs eljárás	
Az Nkt. 25. § (4) 83. § (2) bek. i) pont bekezdése által felhatalmazva a Váci Alsóvárosi Óvoda Pedagógiai Programját a fenntartó határozatszámom jóváhagyta A fenntartó képviselőjében Ph	
A dokumentum jellege: <u>Nyilvános</u> a 20/2021. EMMI rendelet 82. § (3) alapján. A Pedagógiai Programot a nevelési-oktatási intézmény honlapján nyilvánosságra kell hozni. Megtalálható: vezetői irodában és az óvoda honlapján: www. alsovarosiovi.hu	
Hatályos: a kihirdetés napjától	Érvényes: A jóváhagyás napjától visszavonásig
Verziószám: 1/2025.	Készült: 2 eredeti példány Iktatószám: 245/ 2025

I. BEVEZETŐ

Az óvodai nevelés országos alapprogramja a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, Magyarország Alaptörvényének értékeit és Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve határozza meg az óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

Óvodai nevelésünk pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból indultunk ki, hogy a gyermek – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Hirdetjük a gyermekközpontú, szeretetteljes, családias óvodai légkört, amelyben a gyermekeket egyéni képességeik szerint neveljük, fejlesztjük. Hangsúlyozzuk a gyermekek testi-lelki gondozását, az érzelmi biztonság megteremtését.

A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége s ebben óvodánk esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

Óvodai nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére irányul, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait, tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.

Pedagógiai programunk olyan életfeladat teljesítésére orientál, amelyben a gyermekek megtanulnak eligazodni a környezetükben, kommunikálni, tevékenykedni, együttműködni, magatartásformákat elsajátítani.

Mindezt jól szervezett tevékenységgel, nevelői segítséggel, a mindennapi élet feltételeivel és eszközeivel biztosítjuk.

Az intézmény székhelyén és két tagóvodájában programunk a gyermekek alapvető tevékenységére, a játékra, a mozgásra, a művészeti élménynyújtásra, a néphagyomány ápolására és a kommunikációra épít.

Nevelésünk tartalma kiterjed az egészséges életmód kialakítására; az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelésre; az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítására; valamint a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésére.

Intézményünk sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését is végzi, ezért programunk készítésénél figyelembe vettük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelveit is.

Programunk intézményünk osztatlan, részben osztott és homogén csoportjaiban egyaránt alkalmazható.

Pedagógiai programunk készítésénél a törvényesség érvényesüléseért az alábbiakat vettük figyelembe:

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

77/2025. (IV.15.) Korm. rendelet

2011. évi CXCV. tv. A nemzeti köznevelésről

2023. évi LII. tv. A pedagógusok új életpályájáról

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a nevelési-oktatási intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai neveléséről szóló irányelvek

Alapító Okirat
Intézmény belső szabályzatai

1. Az intézmény adatai

Az intézmény fenntartója:

Vác Város Önkormányzat Képviselőtestülete

Cím: 2600 Vác, Március 15. tér 11.

Intézmény neve:

Váci Alsóvárosi Óvoda

Cím: 2600 Vác, Vám u. 11.

Telefonszám: 06 (27) 317-092

Intézményigazgató neve: Lambekné Gál Gabriella

Székhely neve, címe:

Váci Alsóvárosi Óvoda

2600 Vác, Vám utca 11.

Telefonszám: 06 (27) 317-092

Óvodaigazgató-helyettes neve: Tóth Tamásné
Lázár Andrea

Tagintézményeinek neve, címe:

Váci Alsóvárosi Óvoda Kölcsey utcai Tagóvodája

2600 Vác, Kölcsey u. 4.

Telefonszáma: 06 (27) 311-202

Tagóvoda-igazgató neve: Konorót Andrásné

Váci Alsóvárosi Óvoda Kertész utcai Tagóvodája

2600 Vác, Kertész u. 9.

Telefonszáma: 06 (27) 310-804

Tagóvoda-igazgató neve: Bakos Istvánné

Alapító okirat száma: 19/213-3/2021.(2021.08.31.)

A programot készítette az intézmény vezetője és a Váci Alsóvárosi Óvoda nevelőtestülete.

2. Helyzetkép az óvodáról

A Váci Alsóvárosi Óvoda a székhelyén kívül két tagóvodával rendelkező intézmény (Váci Alsóvárosi Óvoda Kertész utcai Tagóvodája, Váci Alsóvárosi Óvoda Kölcsey utcai Tagóvodája), amely Vác Alsóváros területén 10-15 perces gyalogos távolságra helyezkedik el egymástól. Intézményünkben a csoportok száma 13, amelyek osztatlan, osztott és részben osztott szerkezetűek és 320 gyermek befogadását teszik lehetővé. Épületeink megfelelő komforttal rendelkeznek, vonzó, tiszta, esztétikus külső és belső környezetben fogadjuk a gyermekeket.

Az óvodák nyitva tartási ideje heti 52,5 óra, amely a szülői igényeket kielégítik. Egy-egy óvodai csoportban két óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel, és szakképzett dajka segíti munkájukat.

Intézményünk sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését is végzi, ebben egy fő gyógypedagógus látja el fejlesztésüket és négy fő pedagógiai asszisztens segíti nevelői munkánkat.

Alapelveink

Óvodai nevelésünk alapelveit az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján határozzuk meg.

Nevelési munkánk lehetővé teszi és segíti

- a gyermekek személyiségfejlődését,
- egyéni készségeik és képességeik kibontakozását,
- testi, lelki és értelmi fejlődését,
- ismereteik, jártasságaik,
- érzelmi, akaratit tulajdonságaik,
- műveltségük,
- és életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztését,
- környezettudatos szemlélet megalapozását.

Ezáltal kívánjuk megalapozni az erkölcsös, önálló életre és céljai elérésére képes, valamint a magán- és a közérdekeit összeegyeztetni tudó emberek, felelős állampolgárok nevelését.

Nevelésünk egészét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, a fenntartható fejlődés, az egészséges életmódra való nevelés határozza meg, egyetemlegesen szolgálva a közjót és mások jogait tiszteletben tartó egyéni célokat.

Pedagógia kultúránkat a differenciált egyéni bánásmódra törekvés, a gyermekek elfogadása, bizalom, szeretet, empátia és az életkornak megfelelő követelmények támasztása, a feladatok elvégzésének ellenőrzése, a gyermek fejlődését biztosító sokoldalú követelményekhez igazodó értékelés jellemzi.

Az óvodai nevelés és a nevelést kiegészítő pedagógiai szakszolgálatok igénybevétele térítésmentes.

Nevelésünk középpontjában a gyermek, pedagógus és a szülő áll, akinek jogai és kötelességei egységet alkotnak.

A nevelés-oktatás feladatát, a gyermek szülei, törvényes képviselői megosztják a köznevelési intézménnyel és a pedagógusokkal.

A közös tevékenység alapja a bizalom, óvodánk és pedagógusaink szakmai hitele.

Nevelő-oktató munkánk során az ismereteket, a vallási, világnézeti információkat tárgyilagosan, sokoldalúan közvetítjük a teljes nevelési-oktatási folyamatban, tiszteletben tartva a gyermek, a szülő, a pedagógus vallási, világnézeti meggyőződését. Lehetővé tesszük, hogy a gyermek egyházi jogi személy által szervezett hitoktatásban vehessen részt.

Nevelés-oktatásunk nyelve magyar.

Kiemelt feladatunk az iskolát megelőző kisgyermekkorai fejlesztés. A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális igényeinek figyelembe vétele, egyéni képességekhez igazodó legeredményesebb fejlődésük elősegítése, minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése.

A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek felzárkóztatására és készségfejlesztésére irányuló kötelező foglalkozások.

Az óvodai nevelésünkben a megfogalmazott alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről,
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor specifikus alakításáról,
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű-az életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységekről,
- a tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmak közvetítéséről
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről,
- az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről,
- a környezettudatos szemlélet megalapozásáról.

II. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

1. Gyermekképünk

Gyermekképünk az alapprogram alapján az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

Figyelembe vesszük, hogy a gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Figyelembe vesszük, hogy a személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, **önmagához képest fejlődjön**, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem adunk helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

2. Óvodaképünk

Tiszteletben tartjuk, hogy az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Óvodánk a családi nevelés kiegészítőjeként, mint a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a gyermekek harmadik életévétől az iskolába lépéséig teremti meg és biztosítja pedagógiai tevékenységrendszerével **személyi és tárgyi, valamint pedagógiai** környezetével az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit.

Miközben intézményünk teljesíti funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), gyermekeinkben megteremtődnek a következő életszakaszba (kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Óvodai nevelésünk célja, hogy elősegítsük az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Nevelési alapelveinket az alapprogram iránymutatása határozza meg. Ennek alapján a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi. Nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermekek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását. Az alkalmazott pedagógiai hatások igazodnak a gyermek személyiségéhez.

Alapelveink megvalósítása érdekében gondoskodunk:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről,

- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről,
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról,
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű-az életkornak és fejlettségnek megfelelő-
tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékról,
- a fenti tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó
műveltségtartalmakról,
- az emberi értékek közvetítéséről,
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi
környezetről.

- a felekezeti, illetve egyházi óvodai nevelésben szükséges, hogy az intézmény teljes szellemisége biztosítsa a hit megélésének lehetőségét a nevelési és tanulási folyamatokban, a nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önaonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését, a nemzetiségi gyermekek nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

- a hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének, társadalmi integrálásának. biztosításáról.

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését speciálisan képzett szakember közreműködésével valósítjuk meg.

3. Óvodánk alapvető céljai

Óvodai nevelésünk célja az, hogy az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását elősegítse, az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével (ide értve a különleges gondozást igénylő gyermekek ellátását is).

Célunk, hogy elérhető közelségbe vigyük át az őket körülvevő gazdag világot és alkotó, családi légkörben segítsük önkibontakoztatásukat úgy, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez viszonyítva fejlődjön testi, szociális, értelmi érettség terén is.

Célunk segíteni az óvoda pedagógiai tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével a gyermek környezettudatos magatartásának kialakítását.

Legfontosabb értékeink

- Önállóság, öntevékenység, motiváció, alkotó részvétel a tanulásban.
- Nyitottság az újra, rugalmasság, kreativitás, leleményesség, tolerancia.
- Autonómia, önelfogadás, önértékelés.
- Fegyelmezett, kitartó cselekvés.
- A gondolkodás, a problémamegoldás előtérbe állítása.
- Kooperáció másokkal, együttműködési készség.
- A fenntartható fejlődéshez kapcsolódó nevelési-oktatási tartalmak.

III. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai – óvodánk alapvető feladatai

Az óvodáskorú gyermek **testi, lelki és értelmi** szükségleteinek kielégítése, ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Törekszünk a gyermekek tapasztalataira, élményvilágára építve olyan változatos tevékenységek biztosítására, amelyek során eljuttatjuk őket egyéni képességeik optimális határához. Fejlesztésünk színtere a játék, amelyben a gyermek jól érzi magát, az ismereteket élménygazdag környezetben sajátíthatja el. A gyermekek személyiségének megismerése érdekében alkalmazunk hatékony megismerést segítő, feltáró módszereket, változatos körülményes, különböző szituációk és tevékenységek közben:

- megfigyelés
- beszélgetés
- anamnézis
- szülőkkel való feltáró beszélgetés
- alkotás elemzés
- inkluzív figyelem – egyénre fókuszálás

A gyermeki személyiségfejlesztés érdekében törekszünk a komplex megismerési folyamatok által különböző differenciálási módok és típusok alkalmazására.

Az egész nevelő munkában fontos szerepet kapnak az önálló feladatok, egyéni fejlesztések, amelyek lehetővé teszik a kitartás, türelem, alkalmazkodás, önbizalom, felelősségvállalás, döntéshozatal fejlődését. Alkalmazzuk az inkluzív pedagógia módszereit.

A problémák feltárására és a konfliktushelyzetek kezelésére óvodapedagógusaink nyitottak, szükség esetén szakmai segítséget kérnek.

A gyermekek mérése-értékelése érdekében a megfigyelés módszerét alkalmazzuk, az eredmények rögzítése a fejlődési naplóban történik.

Programok, témnapok, rendezvények, kirándulások szervezésében, megtervezésében, megvalósításában óvodapedagógusaink aktívan szerepet vállalnak, külső partnerekkel egyeztetnek.

Tevékenységeken keresztül biztosítjuk a gyermekek:

- személyiségének fejlődését,
- egyéni fejlesztését,
- közösségi életre való felkészítését,
- kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlődésének segítségét.

1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Az egészséges életmód alakítása elsődlegesen a gyermekek gondozását, az egészséges életvitel igényének formálását, a személyi és környezet-higiénére nevelését jelenti. Alapvető feltétel az egészséges és biztonságos környezet. A környezettudatos szemlélet alakítását segítő tartalmak változatos formában folyamatosan jelen vannak, s gyakorlás útján tudatosulnak. Betartásuk a közösségben lévő gyermekek együttélésének lényeges eleme. Az egészséges életmód szokásainak alapozása egész életre kihatóan befolyásolja viselkedésüket.

Célunk

Az egészséges életmódra nevelés az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése, amely kiemelt jelentőségű ebben az életkorban.

Feladatunk

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése,
- a harmonikus összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához,
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a változatos, egészséges étkezés elfogadtatása, megszerettetése,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása,
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.

1.1. Az egészséges életmód alakításával kapcsolatos feladataink

Gondozás

A gondozásnak programunkban alapvető szerepe van, az egész óvodai életet átszövi. Óvodapedagógusaink folyamatosan figyelemmel követik a gyermekek komfortérzetét. A gyermek jó közérzete alapot ad az összes óvodai tevékenységhez. A legjobban szervezett

tevékenység is csak akkor lehet pozitív fejlesztő hatású, ha azt a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végzi.

A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek - felnőtt kapcsolatot feltételez. A felnőtt mintát ad (szülő, óvodapedagógus, dajka), tanítja és gyakoroltatja a mai élethez szükséges szokásokat, amelynek egy része az óvodáskor végére szükségletté válhat. Fontosnak tartjuk a gondozási tevékenység során, hogy ismerjük a gyermekotthoni szokásait is.

Tevékenységek közben természetes módon fejlődik és fejleszthető a gyermek. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése alakítja a gyermek énképét és segíti önállóbbá válását is a rájuk bízott feladatok sikeres teljesítésével. Az elvégzendő feladatok, az ismeretek nehézségi foka a képességekhez mérten egyénenként is növelhető. Természetesen a gyermek e körben is hibázhat, de legyen lehetősége a hibát kijavítani, hogy ne kudarc élménye kapcsolódjon a tevékenységhez.

Programunkban minden tevékenységet tudatos, pontos szóbeli megerősítés kísér, ezért is fontos, hogy a gondozási tevékenységekre a napirendben elegendő időt biztosítsunk, hogy minden gyermek nyugodt, kiegyensúlyozott légkörben, saját tempójának megfelelően végezhesse ezeket.

Befogadás

A befogadás során az új környezethez, szokásokhoz, szabályokhoz való alkalmazkodást segítjük elő.

Ekkor tudatosul a gyermekben, hogy az óvodába lépve már nemcsak kíváncsi látogatók, szívesen látott vendégek, hanem egy alakuló közösség állandó tagjai.

Az, hogy a szokatlan mennyi idő alatt válik megszokottá, az gyermekeként változó időtartamot igényel.

A beilleszkedési folyamatot másként éli át a családból, illetve a bölcsődéből, óvodából érkező gyermek.

- A más közösségből érkező gyermeknél folytatódik egy megszokott életrend (szokások, szabályok, elvárások), azonban nekik is új a szociális és tárgyi környezet. Az önkiszolgáló tevékenységekben önállóbbak, bátrabban közlekednek az új környezetben.
- A családból érkező gyermekeknek az újdonságnak más hatása van: nincs kibe-mibe kapaszkodniuk, mert nekik minden és mindenki ismeretlen, más a napirend, mint otthon, sok új helyzethez kell alkalmazkodniuk.

A befogadás előzményei

A befogadás egy folyamat, amely a tényleges befogadási idő előtt elkezdődik.

Fontosnak tartjuk, hogy még szeptember előtt megkezdjük a családlátogatásokat. Itt nyílik lehetőség a kapcsolatteremtésre, ismerkedésre.

A befogadás egy folyamat, amely során alkalmazkodunk az újonnan érkező gyermek és a szülei igényeihez.

Az óvodapedagógus feladata, hogy a gondozási feladatok ellátása közben segítse a gyermeket abban, hogy megismerkedjen saját testének felépítésével s így a testi szükségletek kielégítésével, amelynek alapvető feltétele a testséma ismerete, a testfogalom alakulása.

Felkészülünk arra, hogy a gyermek érzelmi megnyilvánulásaira, reakcióira nyugtató módon reagáljunk, szorongásait feloldjuk.

A gyermekek az őket körülvevő térben biztonsággal mozogjanak, a tér mozgásos észlelésével, a téri irányok, helyzetek mozgásos megtapasztalásával biztonságot, otthonossági érzést szerezzenek.

Olyan mesékkel, versekkel, mondókákkal, dalokkal készülünk, amelyek megfelelnek a gyermekek életkori sajátosságainak.

A lovagoltatók, höcögtető, simogató, ringató és hintáztató dalok és mondókák kerülnek előtérbe.

A befogadási idő alatt még rugalmasabb a napirendünk.

Önkiszolgálás

A felnőtt segítségével ismerkednek meg az öltözködés, testápolás, étkezés eszközeinek használatával, az önkiszolgálás különböző műveleteivel, sorrendjével. Az állandó gyakorlás során a készségek megszilárdulnak, az önálló munkavégzés és önkiszolgálás szokásai kialakulnak. A tevékenységek közben a felnőttől mindig csak annyi segítséget kapjon a gyermek, amennyit feltétlenül igényel, így önállósodik. Az elismerés, objektív értékelés tenni akarásra serkenti. Mivel minden tevékenységet szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus megtervezésével erre is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg.

Testápolás

A testápolás a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvodapedagógus a gyermekek igényeinek figyelembe vételével segít a teendők elvégzésében. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és családi gondozási szokások összekapcsolása segít az azonos elvek betartásában.

A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztántartásához, a WC-használatához a felnőttek megteremtik a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhesék ezeket a tevékenységeket.

Minden területen az energiatakarékosságra törekszünk.

A kézmosás, a fogmosás, wc használat víztakarékos módjának megtanulása, gyakorlása környezettudatosságunk része.

Az óvodapedagógus mutatja, és magyarázattal kíséri a teendőket. Leggyakrabban a test különböző részei és a térirányok hangzanak el. Szükség szerint mutassunk rá a nevezett részre a tükörben. A gyermekek tükörben ellenőrizték tevékenységük eredményességét.

Cselekvés és beszélgetés közben megismerik a testápolást szolgáló eszközöket és azok használatát. Mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben, elegendő időt rászánva történjen.

A testnevelés foglalkozás, udvari játék után a fokozott tisztálkodás váljon szokássá a gyermekeknél. Főétkezés után mossanak fogat. Fontos, hogy fokozatosan eljuttassuk a gyerekeket oda, hogy önmagával, ruházatával, használati tárgyaival, környezetével kapcsolatban igényelje a tisztaságot.

Étkezés

Az egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakításában az óvodának kiemelt szerep jut. A gyermekek napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják.

Új ízekkel ismerkednek és megkedvelik ezeket. A napi étrendet ismerik a családok, amelyet szükség szerint otthon kiegészíthetnek.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. Az óvodapedagógusok a szülők segítségével megismerik ezeket, és kellő toleranciával elfogadják a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönzik a gyermekeket, de nem kényszerítik az ételek elfogyasztására, eleinte kis adagokban, lassan ismertetve meg velük az új ízeket. Biztosítják, hogy a nap bármely szakaszában ihassanak.

Az eltérő étkezést igénylő gyermek (tej, tojás, liszt érzékeny, egyéb) étkezéséhez megadjuk a segítséget, együttműködve a szülőkkel. Alkalmanként nyers zöldségekből, gyümölcsökből a gyermekekkel együtt készítünk frissen préselt, magas rosttartalmú gyümölcsleveket, gyümölcs és zöldségsalátákat. Az elkészítés módjának megismertetésével modellt nyújtunk egyes családok számára a korszerű táplálkozási szokások átalakulásához.

Ösztönözzük a gyermekeket a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztására.

Kiemelten figyelünk, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telített zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentésére.

Az eszközök fogásával, hordásával, célszerű mozgatásával járó feladatok a kéz apró, finom izmainak erősödését eredményezik (finommotorika).

Étkezésnél illatokat, ízeket, színeket és formákat tapintanak, érzékelnek a gyermekek (percepció).

Az étkezések alatt elhangzanak a jobb és bal irányok. A gyermekek mindig a saját testükön megtanult irányokat veszik alapul, ahhoz viszonyítják a külvilág irányát. Étkezés alatt is találkoznak néhány testrész megnevezésével (pl. ujjak, csukló, stb.)

Öltözködés

Az öltözködés gyakorlásával a testsémáról kap jelzéseket a gyermek. Közben tapasztalatokat szerez az öltözködés sorrendjéről, arról, hogyan könnyebb a végrehajtás. Mindezeket a tevékenységeket az óvodapedagógus magyarázata, útbaigazítása kíséri. A ruha eleje és háta rögzíti a személyi zóna elülső és hátulsó részét. A felső és alsó ruhadarabok megkülönböztetése behatárolja a személyi zóna felső és alsó terét.

A kellemes légkör és az óvodapedagógus elismerő magatartása serkentőleg hat a feladatvégzésre. Javasoljuk az időjárásnak megfelelő, többretegű praktikus öltözködést, s a gyermek zsákjában a váltóruhákat. Fontosnak tartjuk a megfelelő lábtartást biztosító udvari és csoportszobai lábbeliket.

A helyes öltözködés az ízlést fejleszti és nevel a ruházat tisztán és rendben tartására. A felnőtt példamutatását, esztétikus megjelenését is nagyon fontosnak tartjuk.

Pihenés

A gyermekek pihenési szükségletének egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés egyik feltétele a külső és belső ingerek megszüntetése, a nyugodt légkör, a csend biztosítása. Nagy jelentősége van a gyermek egyéni alvásszükségletének. A folyamatos ébredést, felkelést

biztosítjuk a gyermek számára. Aki pihenni vágyik, annak napközben is biztosítjuk a lefekvést.

A nyugodt pihenéshez tiszta levegőre van szükség, ezért előtte alapos szellőztetéssel teremtyük meg ennek feltételét, és alatta is biztosítjuk a folyamatos levegőcserét. A gyermekek komfortérzetét növeli a kényelmes fekhely és a váltóruha átvétele. A nyugodt ellazulást minden nap mesével, verssel és kellemes lágy zenével segítjük elő. Az óvónő jelenléte a pihenés teljes idejében elengedhetetlen, a gyermekek nem maradhatnak egyedül. Az otthonosság érzetét biztosítva a gyermekek puha „alvókákkal” aludhatnak szükség szerint.

Betegségmegelőzés és egészségmegőrzés

A gyermekek óvodai közösségbe kerülésekor az óvodapedagógusok megismerik a gyermekek betegségeit (pl. krupp, allergia, lázgörcs, epilepszia, asztma stb.) és megismerik az ezzel kapcsolatos tennivalókat.

A szabad levegőn tartózkodás növeli a gyermekek ellenálló képességét a betegségekkel szemben. Ezért minél több tevékenységet (ha az időjárás engedi) a szabadban végezzenek. A levegő, víz, napfény együttesen segítik elő a gyermek testi edzettségét. Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozza a felnőtt mindaddig, amíg szülei meg nem érkeznek.

Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, és erős köhögésnél. A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekszünk gátolni. Járvány esetén fertőtlenítőt és papírtörölkőt használunk.

3-4 éves gyermekeknél gyakran előfordul az alvás alatti enuresis (bevizezés). Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. Sok esetben a tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat segítheti a kiváltó okok megszüntetését.

A megfelelő szakember bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatokat is ellátunk.

Betegségből felgyógyult gyermeket a többi gyermek védelmében csak orvosi igazolással vesz vissza az óvópedagógus.

1.2. A gyermek testi képességeinek fejlődésével kapcsolatos feladataink

Mozgás

A mozgás jelentős szerepet tölt be az egészséges életmódra nevelésben. Nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek, segít a gyermekek edzettségének kialakításában, amely a betegségmegelőzés szempontjából is rendkívül fontos. A sokféle mozgáslehetőség, amelyet programunkban biztosítunk, kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését. Hozzájárul a légző és keringési rendszer teljesítőképességének, a csont - és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez. Elősegíti a harmonikus testi - lelki fejlődést, a biológiai egyensúly fenntartását, az egészség megóvását. A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával a mozgáshoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, így a baleseteket is megelőzhetjük.

A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását is. Feladatunk, hogy megfelelő feltételeket teremtsünk a gyermekek egészséges fejlődéséhez, hogy jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben mozoghassanak. Lehetőségeinkhez mérten rendszeresen szabadban is mozognak. Javasoljuk a megfelelő, kényelmes öltözetet a szabadban és a csoportszobában egyaránt. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk, és mintát adunk a szülőknek is.

Testi nevelés

A testi nevelés magában foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás) természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését. A testi nevelés, egészséges életmódra nevelés akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezetet lehetőségeinkhez mérten biztosítjuk. (pl. udvar, zuhanyozó, megfelelő játékszerek, játékeszközök). Intézményünkben mindezen lehetőségeket biztosítjuk.

A testi nevelés átfogó tevékenység, feladatrendszerét elsősorban a gondozáson kívül a mozgással és a testgyakorlatok által kívánjuk megvalósítani. E két tevékenység az egész óvodai életet átszövi.

A folyamatos odafigyelés biztosítja a gyermek komfortérzetét. A jó közérzet adhat alapot az összes óvodai tevékenységhez. A gyermek legalapvetőbb, természetes megnyilvánulása a mozgás is csak akkor lehet fejlesztő hatású, ha azt a gyermek kellemes, nyugodt, biztonságos környezetben, jó közérzettel, örömmel végzi.

Feladatunk

- sokirányú gondozási tevékenységgel a gyermek komfortérzetének biztosítása,
- a gyermek ilyen irányú igényeinek felkeltése, jó szokások kialakítása,
- a természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgás megszerettetése,
- a rendszeres mozgással egészséges életvitel kialakítása,
- testi képességek, fizikai erőnlét, edzettség fejlesztése.

Levegőzés

A levegőzés élettani hatásán túl elősegíti a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Minden óvodapedagógus arra törekszik, hogy a mindennapok során, lehetőség szerint a gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék (játék, szervezett szabad mozgás, kezdeményezések, vizsgálódások, tapasztalatszerző séták).

A sétákat, kirándulásokat úgy kell megszervezni, hogy a gyermekek mozgásigényének kielégítése mellett kellemes élményt biztosítsunk számukra. A séták során megfigyeljük közvetlen környezetünket és tágabb környezetünket.

A szabad levegőn való rendszeres tartózkodás növeli a szervezet ellenálló képességét. Minden évszakban biztosítjuk a gyermekek számára a szabad levegőn való mozgást, játékot, figyelembe véve az időjárás változásait (-10 C°, eső, hőségriadó). Rossz idő esetén légfürdözést biztosítunk.

A gyermekek számára környezetvédelmi tapasztalási lehetőséget adunk azzal, hogy szellőztetés, séták, kirándulások alkalmával felhívjuk a figyelmüket a tiszta és szennyezett levegő különbségére.

1.3. Egészséges és biztonságos környezet kialakításával kapcsolatos feladataink

Az egészséges életmódra nevelés csak akkor érvényesülhet, ha a gyermekeket fejlődésükhöz szükséges, optimális környezettel vesszük körül. Fontos, hogy otthonosan érezzék magukat az óvoda helyiségeiben.

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A gazdag tárgyi környezet, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

A berendezési tárgyak természetes anyagokból (fa, textília) készüljenek, és a gyerekek méreteihez igazodjanak. A különböző tevékenységekhez elkülönülést szolgáló „kuckókat” alakítunk ki. Legyen minél több növény, megfelelő páratartalom, főleg a téli időszakban. A mosdó, WC kedvező feltételű, ahol a gondozási feladatokat, a helyes egészségügyi szokásokat gyakorolhatják.

Az óvoda egyik fejlesztési tere: az óvodaudvar.

Az udvaron az évszaktól függően sok időt töltenek, és változatosan tevékenykednek a gyerekek. Az udvar napos és árnyas területének aránya 2/3. Van füves, homokos, betonos rész is. Udvarainkat árnyékot biztosító fák, cserjék, és minden évben a gyermekekkel közösen ültetett egynyári virágok díszítik. Nyugodt és mozgalmass tevékenységekre egyaránt van lehetőség. A mozgásfejlesztő eszközök, játékok a különböző mozgásokhoz adnak lehetőséget.

Környezettudatos magatartás megalapozása és környezetvédelem

Mindhárom óvodánk „Örökös Zöld Óvoda” és Madárbarát Óvoda címmel büszkélkedik. Ez a Zöld Óvoda program ad irányvonalat a nevelésünknek.

Célunk a gyermekeknek olyan lehetőséget nyújtani, hogy az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből minél több tapasztalatot gyűjthessenek, mellyel megalapozzuk a környezettudatos magatartást. A gyermeknek a környezetben való biztonságos tájékozódása, eligazodása az egyik legfontosabb feladat. Ez fejlettségének fontos mutatója. A jól átgondolt cselekvéseket már az óvodás gyermekkel meg kell kezdeni, ha eredményt akarunk elérni. Olyan környezetbarát, környezettudatos szokásokra és viselkedésformára neveljük őket, amelyekkel az élőlények és környezetük szeretetére és védelmére neveljük.

Az óvoda épületének, csoportszobáinak esztétikus berendezésénél is ezeket a feladatokat vesszük figyelembe.

A természet szeretetére nevelünk a saját példamutató magatartásunkon keresztül.

Tapasztalatszerzésre a valódi környezetben biztosítunk lehetőséget. Megfigyeltetjük értékeit, szépségeit, új ismeretekhez juttatjuk őket a természetben végbemenő folyamatokról, összefüggésekről.

Megismertetjük a szülőföld, az ott élő emberek, a településeink hagyományait, a néphagyományok, szokások, családi és tárgyi kultúra értékeit, hogy a gyerekek megtanulják ezek szeretetét, védelmét is.

Társadalmi folyamatokat (pl. vásárlás a piacon, közlekedés) közvetlen társadalmi környezetben közvetítünk. A szokások, a társadalomba való beilleszkedéshez szükséges magatartási normák elsajátítását játékos formában segítjük elő. Fontosnak tartjuk

együttműködésünket a szülőkkel a természet megszerettetésében, megóvásában, a helyes társadalmi magatartási formák kialakításában.

Balesetek megelőzése

A gyermek testi épségének védelme és a baleset megelőzése érdekében fontosnak tartjuk, hogy az őt körülvevő tárgyi környezet, eszközök, használati tárgyak feleljenek meg a követelményeknek. Minden felnőtt feladata, hogy folyamatosan figyelemmel kísérje, és probléma esetén jelezze az óvodavezetőnek, aki javíttatásukról, karbantartásukról gondoskodik.

A gyermeket önmaga és társai testi épségének megóvására neveljük (konfliktuskezelés, tolerancia). Ennek ellenére előfordulhatnak a tipikus gyermekbalesetek (zúzódás, törés), amelyek a gyermeki gondolkodás sajátosságaiból, és a szenzomotoros koordináció zavaraiából erednek. Ezek elkerülése érdekében az óodapedagógus folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermekek tevékenységét.

Baleset esetén (súlyosságtól függően) az óodapedagógus értesíti a szülőt, az intézményvezetőt, mentőt és baleseti jegyzőkönyvet készít.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Testarányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finom mozgásra képes. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőt szükség szerint használják köhögésnél, tüsszentésnél egyaránt.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból.
- Készség szinten használják a kanalat, villát, kést.
- Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- Teljesen önállóan öltözködnek.
- A ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- A ruhájukat esztétikusan összehajtva a polcukra helyezik.
- A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- Ügyelnek saját külsejükre, amelyben megjelenik a szépségre, ízlésre törekvés.
- Megalapozódott, formálódott környezettudatos szemléletük.
- Befogadóvá, nyitottakká válnak a természeti és társadalmi környezeti ismereteinek felfedezésére.

1.4. Egészséges életmódra nevelés sajátos nevelési igényű gyermekeknél

Célunk

A gyermekeknek az adott életkori szintjüknek megfelelően szükséges kialakítanunk a megfelelő életritmust, biztosítanunk kell az optimális testi - szellemi fejlődésüket. A problémás, sajátos nevelési igényű gyermekek esetében nehezebb dolgunk van. Az ő esetükben alapvető fontossággal bír az egészséges életmódra nevelés. Ki kell alakítanunk - a gyermekek speciális igényeihez igazítva - az egészség megőrzéséhez, fenntartásához szükséges technikákat, képességeket.

Feladatunk

A sajátos nevelési igényű gyermekek testi szükségleteinek kielégítése, valamint az e területeken való önállóság megszerzésének elősegítése alapvető pedagógiai jelentőséggel bír, és nagymértékben hozzájárul a tanuló kommunikációjának, kognitív képességeinek - különösen az érzékelés és észlelés funkcióinak - fejlődéséhez. Az önkiszolgálás és az egészséges életmódra nevelés magában foglalja az alapvető biológiai szükségletek kielégítésének - a kommunikáció fejlődése szempontjából alapvető jelentőséggel bíró - kezdeti lépéseit, a mindennapos tevékenységek tanítását és gyakorlását, valamint az emberi szükségletek életkoronként változó jellegének elismerését és megélésének segítségét.

Az önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés célja az önellátás szintjének emelése, a személyi függőség és kiszolgáltatottság csökkentése, a mindennapos tevékenységekhez kapcsolódó alapvető életmódbeli ismeretek elsajátítása, valamint az emberi szükségletek kezelésének, kontrolljának és kulturált kielégítésének megtanulása.

Az önkiszolgálásra és egészséges életmódra nevelés célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a testi higiénia biztosításához, az öltözködés-vetkőzés, az étkezés segítéséhez a fejlesztő gondozásnak nevezett gyógypedagógiai tevékenység elvei, feladatai és eljárásai is alkalmazhatók. A fejlesztő gondozás megtervezésében gyógypedagógus és szükség esetén szakmai team segítheti a munkánkat.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan, egyéni képességek függvényében

- Öltözködés, étkezés önállóságának kialakulása.
- Testápolás, helyes tisztálkodás kialakulása.
- Önkiszolgálás, relatív önállóság kialakulása.
- Egészséges életmódra való igény kialakulása.
- Rendszeres mozgásigény kialakulása.
- Sérülés specifikusan relatív önálló tisztálkodás, önkiszolgálás.
- Képességektől függően megfelelő szokásrendszer, napirend kialakulása

1.5. Egészségfejlesztési program

Az óvodánkban folyó teljes körű egészségfejlesztési program figyelembe veszi a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, ezzel kapcsolatos feladatainkat, eredményeinket a csoportnaplóban dokumentáljuk.

Közös programot készítettünk a helyi óvoda-egészségügyi szolgálat (védőnő) közreműködésével, amely a következő feladatokat tartalmazza:

1. A szülői értekezleten tájékoztatást ad az aktuális betegségekről, megelőzéséről, kezelésükről, fejlettségükről.
2. Tisztasági vizsgálatot tart a csoportban (tetvesség).
3. Felvilágosító foglalkozást tart a fogápolással kapcsolatosan.

2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző tulajdonsága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlennek tartjuk, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükségesnek tartjuk, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék.

Fontosnak tartjuk, hogy **a gyermek és az** óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.

Az óvodai nevelésünk egyszerre segíti a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és teret enged önkifejező törekvéseinek.

Annak elfogadására és megértésére neveljük a gyermekeket, hogy az emberek különböznek egymástól.

A szocializáció szempontjából meghatározónak tartjuk a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlását, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (mint például az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és az akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) szokás és normarendszerének megalapozását.

Nevelésünk a gyermek nyitottságára épít, és hozzásegíti a gyermeket ahhoz, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

Törekszünk arra, hogy a gyermek rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindezek megbecsülésére.

A környezethez fűződő pozitív érzelmek alakításának jó alapját adja az óvodás gyermekekre jellemző érzelmi vezéreltség. Érzelmek határozzák meg viszonyukat személyi és tárgyi környezetükhöz. A környezettudatos életvitel és viselkedés formálása ebben az életkorban a magatartási jó szokások alapozásával történik.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából óvodapedagógusaink és óvodánk valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentősnek tartjuk óvodánk együttműködő szerepét az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Célunk

A szociális és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján.

Lehetőséget teremtünk szociálisan értékes erkölcsi érzelmek és tulajdonságok meggyökereztetésére, a figyelmesség, önzetlenség, segítőkészség és az empatikus érzések kialakítására.

A tapasztalatok bővülésével párhuzamosan egyre több szociális viselkedést, magatartást sajátítsanak el a gyermekek.

Érzelmek egyre árnyaltabbakká, kifinomultabbakká válnak.

Gazdagodjanak az együttérzés formái: mindinkább állandósuljanak a segítőkészség, önzetlenség megnyilvánulásai tetteikben.

Kezden kifejezésre jutni a gyermekek kommunikációjában, mások mentális állapotának megértése. Saját gondolataik és érzéseik kiforrottabb formában jelenjenek meg.

Alakuljon ki bennük az együttérzés képessége. Legyenek képesek a gyerekek az aktív szeretet új formáinak gyakorlására: társak bánatának megértése, próbálják megvigasztalni egymást, legyenek képesek társaik mellett kitartani, velük közös tevékenységet, játékot kezdeményezni. Alakuljon ki a gyermekekben a felnőttek közelségének, és a közösséghez tartozás igénye, valamint a kortársakhoz való kötődés.

Váljanak képessé aktív részvételre, közreműködésre. Fejlődjön a gyermekekben a másokra hatás az alakítás igénye. Fokozódjon a másik ember iránti figyelmesség, az önérdek mindinkább szoruljon háttérbe.

Tiszteljék a környezetet, annak különlegességét és másságát is.

Ítélik el a nem kívánatos viselkedést, különösen az élőlények bántalmazását, szemetelést, pazarlást.

Feladataink

Az óvodáskor végéig meghatározó a heteronóm (kívülről vezérelt) gondolkodás. 7 éves kortól jelenik meg az autonóm gondolkodás. A nagycsoportos óvodásaink körében már megfigyelhető a szabálmódosítás szándéka, a többféle szabály egyeztetése, amely elvezet a kompromisszumhoz. Az erkölcsi cselekvések lerakásához tehát adottak a pszichikus feltételek, ezért az óvodai nevelésben megkezdjük a közösségi életre nevelést, a gyermekközösségben tevékenykedés igényének, közösségi tudatnak kialakítását.

A segítőkészség és mások iránti figyelmesség magatartási formáinak megalapozását.

Felkeltjük a kulturális környezet iránti érdeklődést, és megalapozzuk a hozzáfűződő megfelelő viszony kialakítását.

Felkeltjük a természet iránti érdeklődést. A növények és állatok aktív védelmére, szeretetére irányuló magatartást, érzésvilágot megalapozzuk.

Feladatunk a munkára nevelés, a munkaszeretet és kötelességérzet megalapozása.

Megteremtjük a fegyelmezett magatartás óvodáskori lehetőségeit.

Figyelembe vesszük az óvodáskorú gyermek erkölcsi gondolkodásának sajátosságait.

Ezek szerint a gyermekek véleményalkotásait:

- a felnőttek ítéletei befolyásolják,
- az erkölcsi cselekedetek értéke az eredményektől függ,
- és a gyermekek még nem képesek felfogni, hogy mások érdekei eltérhetnek az övéiktől.

Jellemzői:

3-4 évesek nem indokolják cselekedeteiket.

4-5 évesek még a saját vágyaikat veszik alapul, de már indokolni próbálnak.

5-7 évesek ítéleteiben az egyenlő bánásmód elve érvényesül.

5-6 éves óvodások már képesek a személyüktől elvonatkoztatott helyzetben is erkölcsi ítéletek alkotására is. Megkezdődik az erkölcsi ítéletek alkotása, a felnőttek véleményének ismeretétől függetlenül.

Előfordulhat, hogy az eredeti norma, szabály korrekcióra szorul, máskor pedig a variációs lehetőségek felismerésének meg nem értése okozza a félreértést. Sokszor a szándék és a tett ellentmondásossága, vagy éppen a véletlen és a szándékos cselekedet megítélésének hiánya eredményez frusztrációs helyzeteket.

Megoldást kereső magyarázattal, reagálással törekszünk a vélt, vagy valós ellentmondások feloldására.

Igazságosság okfejtésére, magyarázkodásra már a 6 éves óvodások is képesek. Ebben az életkorban azonban az igazságosság megítélése, az egyéni képességek figyelembe vétele még nem játszanak meghatározó szerepet. Jól kimutatható különbség van az ítéletalkotás és a gyakorlat közt. A gyermekek akár 40%-a is képes korának megfelelő ítéletet mondani, de csak töredékük képes úgy is cselekedni.

Erkölcsi ítéletekre készítő történetek mondásával, valamint konkrét szituációk megélésével segítjük a gyermekek erkölcsi gondolkodásának fejlődését.

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtésére törekszünk a befogadástól az óvodáskor végéig.

Családias légkörben kialakul a gyermekek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, játékra ösztönöz.

A gyermekek élettere barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvónő tervez meg, de lehetőséget arra is, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek.

A gyermekek szabadon mozoghatnak a csoportszobában, mosdóban.

Minden óvodai csoportnak alakuljon hagyománya, szokásrendszere, ami segíti az egyéni színezetű légkör kialakulását, mélyítve a gyermekek összetartozását, együttérzését.

A befogadás időszaka nagyfokú körültekintést, gyöngédséget, türelmet kíván. Meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához.

Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt teremti meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez, lehetőséget adva arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával.

A befogadás ideje alatt a gyermekek magukkal hozhatják azokat a tárgyaikat, amelyekhez ragaszkodnak. A beszoktatásban lehetőleg mindkét óvodapedagógus vegyen részt, a dajkával együtt gondosan készítsék elő ezt az időszakot.

A befogadást az újonnan felvett gyermekek szüleinek szóló nyílt nap és szülői értekezlet előzi meg. A befogadás időszakában lehetőséget adunk, hogy a gyermek a szülővel együtt ismerkedjen az óvodával. Megismerkedünk otthoni szokásaikkal. Jeleiket előzetes megbeszélés alapján kapják.

Fontosnak tartjuk, hogy a bölcsődéből jött gyermekek ugyanabba az óvodai csoportba kerüljenek a szülők igényei szerint. A befogadás ideje alatt a gyermekek kedvenc játékaikat, tárgyaikat, biztonságukat fokozó eszközeiket magukkal hozhatják.

Különös türelemmel, tapintattal mutatjuk be a testápoláshoz, étkezéshez szükséges tárgyakat, illetve azok használatát. Már befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végeztetjük a tevékenységeket.

A gyermekeknek lehetőségük van minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhessék a belső késztetést, motivációs állapotot.

Az érdeklődésükben gátolt gyermekekre külön gondot fordítanak az óvónők, hogy mielőbb kideríthessék az érdektelenség okát.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása

Fontosnak tartjuk az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálását, erősítését.

A gyermekek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt és gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek.

A nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. A korlátokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak. A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport elé állítandó feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A gyermekek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot a család különböző tagjaival, hogy elegendő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez. A folyamatosan mélyülő kapcsolatban egyre jobban megismerik az óvónők a gyermekek egyéni jellemzőit, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek.

Az óvodapedagógus segíti a gyermekeket abban, hogy elfogadják eltérő képességű és tulajdonságú társaikat.

A felnőtt-gyermek kapcsolatban a következő elvek jelennek meg

Az óvodapedagógus empátikus magatartása segíti a gyermekek megértését, mélyíti a gyermekek önismeretét, segíti a helyzetnek megfelelő magatartás megválasztását.

A gyermekek képzelete sokat segíthet a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításában.

Az óvodapedagógusok kiemelik és erősítik a napi történések, dolgok, jelenségek pozitív oldalát.

A gyermekek tevékenységéhez az óvónők elegendő szabadságot biztosítanak a pontos határok megjelölésével. A szabályokat lehetőleg röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazzák meg.

Az óvodapedagógusok többszöri „határátlépésnél” konzekvenciákat, következményeket vezetnek be, megadják ugyanakkor a lehetőséget a javításhoz. A csoporton belül a felnőttek alakítják ki a közösségi élet szabályait. Amennyiben a befolyásolás eredménytelen, nevelési taktikát változtatnak.

Az óvodapedagógusok segítik a gyermekbarátságok kialakulását. Arra törekednek, hogy a gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végbemenő feladatok iránt, érzelmileg éljék át a közös aktivitásból eredő célok teljesítését. Örömmel és érdeklődéssel kapcsolódjanak be a közös együttlétekbe.

A kialakult összeütközések feldolgozása során az óvónők formálják a gyermek konfliktus megoldó készségeit.

Bátorítanak minden gyermeket, hogy belső elégedettsége, pozitív énképe növekedjen.

Az agresszív megnyilvánulásokat mutató gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési mód megerősítését kerüljük.

Az óvodapedagógusok minden gyermeknek lehetőség szerint biztosítanak személyes percek, hogy a jó kapcsolatot megerősítsék. Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzések elfogadása és megfogalmazása is hangot kap.

A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a kölcsönös engedmény keresése.

A gyermekek viselkedéskultúráját fejleszti a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélet, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segíti elviselni. Tilalom helyett a felnőttek választási lehetőségeket adnak a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és később képessé váljanak a következmények felelős vállalására.

Az óvodapedagógus örömét jelzi dicsérlettel, és félelemkeltés nélkül jelöli meg a veszélyeket, problémákat. A humor jó segédeszköz a pozitív töltésű viszonyok ápolásában, a szeretet egy bizonyos formája. A nehézségeket a humor feloldja, a görcsösséget megszünteti. A bátortalan gyermekek nevelésekor az óvónők kifejezést adnak örömüknek a kisebb előrelépésnél, fejlődésnél is. Áthatja a közösség fejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődjön.

Az óvodapedagógus szerepe az érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés folyamán

Az óvodapedagógus szava, magatartása, viselkedése, viszonya a környezetéhez, érzelmi megnyilvánulásai hatást gyakorolnak a gyermek érzelmeire, sőt, megváltoztathatják a gyermek addigi érzelmeit.

Legtöbbször a felnőtteken múlik, hogy mi vált ki aktivitást, vagy mi vezet érdektelenséghez. Döntő mozzanat lehet javaslatunk, kezdeményezésünk időzítése, és a tárgyak, eszközök bemutatásának körülménye is. Jó hangulat kialakítása hozzásegíti a gyermeket kezdeményezéseink pozitív fogadtatására. A pozitív értékű magatartás pozitív érzelmekkel jár együtt. Figyelembe vesszük az érzelmek szubjektív természetét, valamint kísérő funkcióját, amely egyaránt megmutatkozik a megismerő tevékenységekben és akarati folyamatokban.

Építünk a gyermek befolyásolhatóságára, és arra, hogy tevékenységei az előző tevékenységekhez fűződő érzelmek hatása alatt állnak.

Figyelemmel kísérjük a gyermekek alaphangulatát. Kellemes élmények, örömek kialakítására törekszünk, hiszen ezek a kellemes alaphangulat kialakítását szolgálják. Építünk arra a tapasztalati valóságra, hogy a gyorsan változó hangulat idegessé teszi az egyes gyerekeket. A szomorú alaphangulat passzivitáshoz vezet, a dühös, keserű alaphangulat negatív cselekvésre készítet. Következtes, átgondolt fellépéssel befolyásoljuk az alaphangulat változását.

Elősegítjük az intellektuális érzelmek fejlesztését kutató – felfedező tevékenységek szervezésével, a gyermekekkel folytatott kommunikációval, a közös játékkal, közös alkotás örömeivel, élményekkel, legújabb ismeretek, benyomások megosztásával.

Az intellektuális érzelmek felkeltésében és fokozásában sok lehetőséget nyújtunk alkotó-, szerep-, fantázia-, és szabályjátékok szervezésével. Ügyelünk arra, hogy közben pozitív erkölcsi érzelmek kapjanak megerősítést: például szerénység, segítőkészség, sportszerű viselkedés.

Figyelünk a gyermekek életében már igen korán megmutatkozó esztétikai érzelmek két formájára, a befogadásra és az alkotásra.

Felhívjuk a figyelmet a természet, az évszakok változásai során megfigyelhető látványosságokra, gyönyörködésre, csodálkozásra való alkalmakat teremtünk.

Ugyanakkor bevonjuk a gyermekeket környezetük alakításába, ápolásába, csinosításába, így az esztétikus környezet kialakításának nem csak szemlélőivé, hanem alkotóivá is válnak.

Művészeti élmények befogadását elősegítjük képeskönyvek, művészeti albumok, képes folyóiratok nézegetésével, alkalmasszerűen kiállítások megtekintésével, színházi, zenei élmények, könyvtárlátogatások szervezésével.

Ízlésformáló beszélgetésekkel hozzájárulunk az esztétikai értékrend alakulásához.

Az élmények aktív feldolgozásával elősegítjük az önmegvalósítási törekvések fejlődését.

Szokások a gyermeki jellem formálásában

A gyermeki jellem úgy alakul, hogy megtanulja mi a helyes, majd akar helyesen viselkedni, és amikor már helyesen viselkedik, rájön arra, hogy már tud helyesen viselkedni.

A külső minták belátáson, a meggyőződésen át belsővé válnak, beépülnek a viselkedés rendszerébe, amikor a gyermek rájön arra, hogy képes a helyes viselkedésre. Ez örömet, boldogságot is jelent számára, hiszen ez a folyamat sok elismerő dicsérrel párosul, amely hajtóerőként hat a személyiségre.

Amikor a gyermek – hosszú tanulási folyamatban – eléri azt a szintet, hogy a tudatában megjelenik egy modell a helyes viselkedésről, akkor ez egyúttal szabadságot is jelent számára. Hiszen képes alkalmazkodni környezetéhez, és ez kifejez egyfajta kiegyensúlyozottságot, megelégedettséget, nyugalmat.

Ebben a folyamatban segítenek a családot összetartó szokások (értékek, normák), amelyekre épít az óvodai nevelésünk a gyermeki közegre értelmezett szokásaival, olyan viselkedési módokkal, amelyek a gyakorlás során alakulnak, belsővé válnak, beépülnek a személyiségbe.

Szokások révén formálódnak a gyermek akarati tulajdonságai, mint a kötelesség, a feladattudat, önfegyelem, kitartás, önállóság, szabálytudat.

Szokások révén alakul morális érzékenysége, mint az együttérzés, figyelmesség, önzetlenség, udvariasság, becsületesség, tisztelet, mások megértése és a máság elismerése.

A szokások biztosítják a rendszerességet, a határozottságot, a lelki egyensúlyt.

Feladatunk

Olyan értelmes szokásrendszer alakítása a gyermekcsoportokban, melyek mindegyikét értik a gyermekek, amelyek betartására életkori és egyéni sajátosságaik alkalmassá teszik őket. Ezek közelítenek a társadalmi normákhoz, és a gyermekek érzelmeihez.

Törekszünk arra, hogy az óvodapedagógus magatartása ebben a folyamatban mindig mintaszerű, követhető példát nyújtson.

Építve a gyermekek mintakövetésére, - arra hogy a gyermekek szívesen teljesítik mások kívánságait, olyanokét, akiknek örömet szerezni számukra boldogság, - alakítjuk az alkalmazkodást mások elvárásaihoz, vagyis az engedelmességet.

A szokások alakulását, a gyermekek viselkedésében mérhetjük le. Fontos feladatunk a helyes jellembeli tulajdonságok erősítése, a következetesség, határozottság, az elismerés, a szükséges elmarasztalás, a gyermekek számára érthető értékelés.

Tudatosítjuk a gyermekekben pontosan mit várunk el tőlük, mi a helyes viselkedés.

Szokások révén biztosítjuk a gyermekek számára az egészséges életritmust, amellyel nyugalmat, kiegyensúlyozottságot érhetünk el. Napirendi szokások által tesszük lehetővé

önállóságuk alakulását, rendszeretük, fegyelmezettségük, önbizalmuk, szorgalmuk, kitartásuk fejlődését.

Tudjuk, hogy a gyermekek önállósága, rendszeretete, fegyelmezett alkalmazkodása teszi őt alkalmassá arra, hogy társaival szemben is tisztelettudó, udvarias, segítőkész magatartást mutasson. Ezért feladatunk a szokások türelmes, következetes betartása.

Udvariasság, figyelmesség terén

Tudatosítjuk a gyermekekben: hogy az érkezőt köszönteni, a távozótól búcsúzni illik, vagyis érkezésükhöz, távozásukhoz köszönés párosul. (Hogyan? Napszaknak megfelelően. Rugalmasan kezelve).

Tudatosítjuk, hogy illik egymást meghallgatni, - szokás a megértő odafigyelés -, ha két felnőtt vagy gyermek beszélget, várják meg, míg rá figyelnek, nem illik azt megzavarni.

Tanítjuk, hogy illő szavakkal kérjenek; a kapott tárgyat, bármit köszönjék meg.

Ha valami, bármi leesik a földre, vegyék fel, tegyék a helyére, adják a tulajdonosának, vigyázzanak a környezetük rendjére, tisztaságára, óvják a tárgyak, dolgok épségét.

Bármilyen helyzetváltoztatás kellő figyelemmel, halkan történjen.

Nyugodt, elmélyült játékot nem illik megzavarni. Kedves, figyelmes szavakkal más játék felé irányítjuk a gyermek figyelmét az esetleges konfliktus megakadályozása céljából.

Segítségadás szokását alakítjuk kérés nélkül is.

Alvó gyermekek nyugalma számára kellő figyelemmel vigyázunk. Másokban megjelenő másság figyelembevételét, ehhez való alkalmazkodást is erősítjük ebben a szokásban.

Hiányzó gyermekről, felnőttekről beszélgetünk, távollétük okáról érdeklődünk.

Figyelemmel kísérjük, kinek mikor van születésnapja (gyermek, felnőtt). Megünnepeljük ajándékkészítéssel, jókívánságokkal, apróbb figyelmességekkel, gyümölcscsel.

Illik az előzékenység a lányokkal szemben, óvodapedagógussal, felnőtt dolgozókkal is. Szokás az ajtóban előre engedni a kislányokat, felnőtteket, az asztalnál a lányok szednek először az ételből.

Udvaron, szobában, járművön, séta, vagy múzeum látogatáskor, orvosi rendelőben, színházban stb. illik a halk figyelmes beszéd.

Minden szokás csak addig szokás, amíg életünk része, amíg gyakorlással életben tartjuk azokat. Ezért fontos feladatunk, hogy a felnőttekben is tudatosodjon a gyermeki udvariasság, figyelmesség szokása, hiszen a szokás könnyen kialudhat, megszűnhet gyakorlás hiányában, kialudhat a gyermek érzelem és akaratvilágában. Szükségesnek látjuk a szülők bevonását ezen értékek megismerésében, gyakorlásában.

Türelmesség terén

A nyugodt légkör kialakítása csak akkor valósul meg, ha figyelmességet, fegyelmezettséget mutatnak a felnőttek, gyerekek egymás iránt. Ezért fontos feladatunk annak tudatosítása, hogy, illik türelmesen kivárni, míg a kívánt, és elkért játékot a másik gyermek odaadja. Szokás a kiszámoló, vagy egyszerűen a türelmes várakozás a játszó gyermek mellett.

Tanuljanak meg várni, míg sorra kerülnek például szabályjátékban, szertornában, ollóhasználatban, véleménynyilvánításban.

Tudjanak türelmesen várni, míg az óvodapedagógus vagy társuk rá tud figyelni, meg tudja hallgatni kívánságukat, mondanivalójukat.

Kapott vagy kívánt feladat megoldásához, e tevékenység végrehajtásához kitartó, türelmes magatartás szükséges.

Bármilyen segítségadásban (szóban, tettben) legyenek türelmesek társukkal szemben mindaddig, míg a tevékenység megvalósul, vagy amíg a segített gyermek önállóan megoldja a feladatát (pl.: öltözködés, cipőfűzés, mosakodás, fésülködés, rendtevés, terítés).

Tanuljanak meg lemondani dolgokról, (pl.: első legyen a sorban, mindig ő győzzön, eszközökről a másik javára – különösen a gyengébb, visszahúzódóbb javára). Tanulják meg a vezető szerep átadását másoknak is.

Alakuljon ki felelősségérzet a segítségben, az önálló feladatvégzésben (naposság, megbízatások).

Igazságosság terén

Legyen képes minden 6 éves – az ismert szokások alapján – igazságosan megoldani a konfliktusokat, elsősorban a játékeszközök, a szereposztások vonatkozásában.

Küzdjön saját igazáért – az ismert szokások alapján – kellő illendőséggel, például az adott szó, az óvodapedagógusnak tett ígéret betartásával.

Véleményalkotás, véleménynyilvánítás terén

Legyen megértő, igazságos, megfontolt az együttjátszásban, szereposztásban, szerepcserékben, a szerepek tartalmának kialakításában a csoportot érintő kérdésekben, mint közös életük szokásainak, szabályainak megbeszélésében, ötletadásban.

A véleményalkotás segíti a szokások, szabályok megerősödését, belátását, hozzájárul a kulturált viselkedés alakulásába, az értékes tulajdonságok megerősödésében.

Szolidaritás terén

Legyenek megértők – elsősorban a nagyok – az újonnan óvodába kerülő gyermektársaikkal szemben; gyengébbekkel, a kevésbé ügyesekkel szemben, a szomorú, elesett társakkal szemben.

Fegyelmezetttség terén

A fegyelem az alapja az értelmi, érzelmi, akaratú élet alakulásának. Biztosítja a nyugalmat, a rendet, a rend pedig a biztonságot. Értéktartó normák betartására ösztönöznek.

A normatartó magatartás, a szabályokhoz, szokásokhoz való alkalmazkodás, a fegyelmezett viselkedés eredményezheti a személyiség kiteljesedését.

A szokások, szabályok alakítása csak akkor jelenti az akaratú tulajdonságok és erkölcsi értékek megjelenését, ha azok nem tiltással, hanem lehetőségek biztosításával párosulnak.

Tiltással korlátokat állítunk a gyermek elé, értelmetlenek, kívülről ráerőltetettek, így sosem mutatnak utat a fejlődésben. (Ne fuss, ne kiabálj stb.)

A gyermek az értő, együttérző, nyugodt magyarázatot kívánja, a belátáson alapuló határokat, „eddig lehet, de tovább nem” – megfogalmazásokat.

Lehetőséget kell biztosítani a szabad mozgáshoz, (gondolkodásban, tettben) de a határokon belül, amelyeknek belátható a fontossága. Fontos, hogy csak abban szabjunk határokat, amelyekben ez elengedhetetlen.

A megnyugtató magyarázat akkor is segít, ha még nehezen érti, de bízik a felnőttekben, helyesen cselekszik, ezzel biztonságot szerezhet a felnőttől.

Ha jóra akarjuk nevelni gyermekünket, a jót meg kell szeretetnünk vele.

Minden szülő és pedagógus határozottsággal nevelje a gyermeket határozottságra, erős kontrollal önkontrollra, értelmes irányítással önirányításra.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, az óvoda dolgozóihoz. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.

A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szabályainak betartása.

Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.

A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együttéreznek a közösség tagjaival.

Konfliktushelyzetben társaikkal egyezkednek.

Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.

A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.

Igényükké válik a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.

A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit.

Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.

A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.

Értékelik saját tetteiket és az eljűk tárt magatartási példákat. Konfliktusos helyzetben társaikkal képesek egyezkedni.

Érvényesítik kezdeményezőkézségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.

Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.

2.1. Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés sajátos nevelési igényű gyermekeknél

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök biztosítása alapvető fontosságú.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében is fontos a szocializációt segítő képességek (együttműködés, alkalmazkodás, normakövetés, önállóság, önellátás, önkifejezés, pozitív önértékelés) kialakítása, folyamatos fejlesztése.

Alapvető fontosságú továbbá az érzelmi nevelés terén a gyermek biztonságérzetének megalapozása, a különböző tevékenységekhez igazodó helyszínek, határvonalak kijelölése.

A személyiség fejlesztése a kiegyensúlyozottság, harmonikusság, a szocializációra való alkalmasság irányában történik.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejlesztenünk a beszédértést, szókinccset, (szükség esetén) szájról olvasási készséget, érthető kiejtésre nevelést.

Az érzelmi, akarati életük, az együttéléssel kapcsolatos értékek megismerése, elfogadása kezdetben irányítással, később önállóan történik.

A fejlesztés, nevelés során folyamatosan szem előtt kell tartanunk a szociális képességek területén jelentkező akadályozottságok (pl. a normakövetés képességének zavara, a kooperatív készségek és az önfegyelem hiánya, a kommunikációs zavarok, a kritikátlanóság) korrekcióját. A fejlesztő gondozás során alakul ki az érzelmi kötődés, az elemi szociális kapcsolatok, a kommunikáció és az én, a személyes identitás első körvonalai.

Az alapvető szükségletek kielégítésének alkalmában mindig kommunikációval kell kísérnünk a cselekvést, a folyamatot komplex - egyénre szabott -, kommunikációs jelzésekkel kísérve a szokások kialakítására kell törekednünk.

A rituálék és szokások segítik a gyermekeket a szituációk felismerésében, amely az adekvát együttműködés feltétele. Minden apró kommunikációs jelzést észre kell vennünk, amelyek a gyermek aktuális szükségleteire utalhatnak, ezzel erősítve önbizalmukat, biztonságérzetüket, szerepüket a csoportban.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan, egyéni képességek függvényében

- Az anyáról való leválás esetenként megtörténik, befejeződik.
- Kialakul a társas kapcsolatok kialakításának képessége gyermekekkel és felnőttekkel.
- Képes érzelmei kifejezésére, a megfelelő kommunikációra, kapcsolatteremtésre,
- Képes elsajátítani a közösség kommunikációs formáit.
- Megtalálja helyét a csoportban és a szűkebb- tágabb környezetében.

3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Célunk

A gyermekek értelmi képességeinek alapozása, fejlesztése, aktív cselekedtetéssel, az érzelmi hatások felerősítésével eljuttatni a gyermeket az egocentrikus (én-központú) gondolkodástól a szemléletes, tapasztalatokon alapuló gondolkodásig, fogalomalkotásig.

Az érthető kifejező beszéd készségének kialakítása, a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, helyes nyelvhasználattal a biztonságos önkifejezés megalapozása.

Feladatunk

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítson a gyermekeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése.

Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezetet biztosítunk.

Az óvodapedagógus szerepe

A játékban kialakult társas kapcsolatok során fejlesztjük a gyermek beszédét. Az óvodapedagógus és a gyermek párbeszéde a társadalmi formákon túl alapvetően nyelvtani kategóriák kialakulását is elősegíti. Feladatunk továbbá, hogy a gyermek beszédkedvét felkeltsük. Lehetőséget teremtünk az ilyen kapcsolatok kialakítására. Bekapcsolódva a játékba, mintát adva a nyelvi formák alkalmazására, amely segítségével színesebbé tesszük a gyermek tevékenységét és beszédét. A szimbolikus játékformák adják a legtöbb alkalmat a gyakorlásra. A bábjátékkal lehetőséget kínálunk a hallgató gyermek megszólaltatására. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy személyes példánkkal

(odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözzük a gyermekek közötti kommunikációt, bővítjük szókincsüket, adjunk lehetőséget metakommunikációs ismeretek (pl. érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások) bővítésére. Az érzelmek kifejezésére használjuk a hangszín, hangerő, a gesztus, a mimika és a mozgás különböző formáit. Közvetlen beszédfejlesztő lehetőséget kínálunk a különböző nyelvi játékokon keresztül, amely játékos mozgásra, cselekvésre épülnek.

Megteremtjük az oldott, derűs légkört, amelyben a gyermek közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédképessége fejlődik. A gyermek a szóbeli közlés elemeit utánzással sajátítja el, melyben az óvodapedagógushoz való érzelmi kötődés segíti.

Az anyanyelvi nevelés része a könyvek szeretetére, olvasásra nevelés is. Az irodalmi élménynyújtáson túl formáljuk az esztétikai ízlésüket.

Az óvodai nevelés minden területe tág lehetőséget ad az óvodapedagógusnak a gyermek beszédfejlettségi szintjének felmérésére és fejlesztésére. (gondozás, önkiszolgálás, öltöztetés, étkezés, játék közben hallás, beszédészlelés, szókincs, verbális és beszédprodukciós készség.)

Az anyanyelvi kompetenciák alapozásánál építünk a gyermekek természetes, nagyfokú érdeklődésére, önkifejezési és közlési vágyára. A beszélő környezet biztosítása, a gyermek kérdéseinek és válaszainak igénylése az egész napot végigkísérő feladat. Építünk a gyermekek nyitottságára, előzetes tapasztalataira, ismereteire. A tevékenységek újabb tapasztalatok, élmények, információk kiindulási pontjai, függetlenül attól, hogy helyszínük a jól

berendezett csoportszoba, az óvoda udvara, vagy a séták, kirándulások, erdei óvoda programok helyszínéül szolgáló természetes és mesterséges élőhelyek.

Az értelmi képességek fejlesztésében is a gyermeki kíváncsiságra, érdeklődésre építünk. A tapasztalatok, ismeretek feldolgozása (értelmezése, beépítése, rendszerezése) közben fejlődnek értelmi képességeik. Kognitív folyamataik fejlődése következtében gondolkodásuk – szemléletes jellegét megtartva – egyre inkább elemi konkrét gondolkodássá alakul. Ez teszi lehetővé környezetük változásainak, azok következményeinek megértését, értelmezését, a lehetséges „jó megoldások” és saját helyük, szerepük megtalálását.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán - és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek), végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.

- A gyermek szabadon fejezi ki önmagát, közlésvágya érvényesül.

- Élményeit képes elmondani 5-6 logikus mondatban.

- Helyesen használja a nyelvtani kifejezőmódokat, ismeri a szavak tartamát.

- Biztonságérzete megerősödött, szívesen beszél.

- Képesse válnak a gyermekek mások meghallgatására.

- A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

3.1. Anyanyelvi és értelmi nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél

Döntően fontos a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is a hangzásilag érthető beszéd komplex kialakítása, kommunikációjuk fejlesztése. A fejlesztés hagyományos és modern technikai eszközök, speciális módszerek alkalmazásával az egyéni adottságokhoz igazodva történik.

Szinte a legtöbb probléma mellé társulhatnak kommunikációs problémák, beszédzavarok. A probléma függvényében a gyermekek szókinccse szegényesebb lehet, gondolkodásuk beszűkültebb. A különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja a versek, mondókák megtanulását. Gyakran légzésproblémák is adódhatnak, valamint a nonverbális kifejezőképesség is akadályoztatva lehet. Nagyon fontos feladatunk e gyermekek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal, gyógypedagógussal való együttműködésre.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan, egyéni képességek függvényében

- Megfelelő szókinccsel rendelkezik.
- Képes különböző versek, mondókák elsajátítására.
- Képes a megfelelő nonverbális kommunikációra.

- Beszéde relatíve tiszta, érthető.
- Hangzóhibái kialakultak.
- Képes önmagát megfelelő szókinccsel kifejezni.

4. SAJÁTOS FELADATAINK

4.1. Gyermekvédelemi feladataink

Az óvodapedagógus szakmai kötelezettsége a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében való részvétel. Ebből adódóan kiemelt feladata a gyermek fejlődését figyelemmel kísérni, segíteni és közreműködni a gyermekvédelmi feladatok ellátásában.

Célunk

Évenként feltárjuk azokat a körülményeket, amelyek óvodásaink családi helyzetét hátrányosan érintik, illetve veszélyeztetik.

Célunkat akkor érjük el, ha az alább megfogalmazott feladatokat teljesítjük.

Feladatunk

Kötelességünk jelzéssel élni a gyermekjóléti szolgálat felé a gyermek veszélyeztetettsége esetén.

Hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, valamint a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Segítségnyújtás a hátrányok enyhítésére, az óvodai keretek közötti kompenzálás biztosítása. Alapvető nevelési módszerünk az egyéni bánásmód, a családi nevelés gyermek iránti felelősségének erősítése, a tapintatos, egyéni személyes kapcsolattartás.

A szülővel való közvetlen viszony kialakítására törekszünk, személyes törődéssel és fejlesztéssel igyekszünk a gyermek fejlődését segíteni. Ez a segítség alkalmanként kiegészül a pszichológus segítő közreműködésével is.

Gyermekvédelmi munkánk fő feladatát a prevenció és a segítségnyújtás jelenti, amelyre a humánus, a megértés, a támaszkodás, a szeretetpótlás jellemző.

A gyermekvédelmi munka valamennyi óvodapedagógus feladatkörébe beletartozik. Feladatuk a gyermekvédelmi esetek feltérképezése, adatszolgáltatás, környezettanulmány készítése a hatóság kérésére, a pedagógiai munka koordinálása, kapcsolattartás a családsegítő szolgálattal, a pszichológussal, Pedagógiai Szakszolgálattal és Szakértői Bizottsággal.

Az óvodapedagógusok évente a gyermekvédelmi felelőssel együtt egy alkalommal értékelik a gyermekvédelmi munkát. Az óvodavezetőt tevékenységükről folyamatosan tájékoztatják.

Tagóvodánként szóban és írásban tájékoztatjuk a szülőket arról, hogy az óvodák gyermekvédelmi felelősei mely időpontban és hol kereshetők fel. A szülők által jól látható helyen közzé tesszük a gyermekvédelmi feladatokat ellátó fontosabb intézmények címét és telefonszámát.

A pedagógiai munka kiemelt területei

- óvodába lépéskor részletes anamnézis készítése,
- kommunikációs nevelés: szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszédészlelés fejlődésének elősegítése,
- egészséges életmódra nevelés,
- erkölcsi és közösségi nevelés,
- korszerű óvodapedagógiai módszerek alkalmazása, gyermek sajátosságaira támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása.

Az óvodai gyermekvédelmi felelős munkája

A gyermekvédelmi felelős a nevelőtestületnek az a tagja, aki az intézmény vezetőjének a megbízásából képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja, és személyes részvételével elősegíti ezeknek a szempontoknak az érvényesülését.

A pedagógiai programban kitűzött feladatokat folyamatosan minden óvodapedagógus végzi a gyermekvédelmi felelős irányításával.

Feladata, hogy a családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöbölje a veszélyeztetett gyermekekre háruló ártalmakat, megvédje őket a testi-lelki, erkölcsi károsodásoktól, illetve ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.

A nevelési év folyamán elvégzendő feladatok

- A nevelési év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre. Ezt a feladattervet havonkénti lebontásban készíti el a gyermekvédelmi felelős, konkrét tevékenységeket jelölve benne a felelőssel együtt.
- A nevelési év elején írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységről, fogadóórájáról, arról, hogy probléma esetén milyen óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket kereshetnek fel.
- Évente legalább egyszer egyeztet az önkormányzat illetékes előadójával, és a gyermekjóléti szolgálattal a nyilvántartást illetőleg.
- Munkájáról félévenként írásban beszámol a nevelőtestületi értekezleten, illetve egyéb esetekben az intézményvezető utasítására.
- Folyamatosan kapcsolatot tart általában és konkrét esetekben a pedagógiai szakszolgálattal, a gyámhatósággal, a pártfogókkal, nevelőszülői felügyelőkkel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és ezt az óvodavezető és kollégái tudomására hozza.
- Fontos feladata, hogy segítse és szorgalmazza a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.
- Ha a gyermek veszélyeztetettségének megakadályozása érdekében tett óvodai intézkedési lehetőségek kimerültek, felveszi a kapcsolatot az illetékesek szervekkel. Intézkedést kér azoktól a szakemberektől, akik illetékesek a gyermek problémáinak megoldásában.
- Az intézményben jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát.

- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvodapedagógusok között.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett, a halmozottan hátrányos helyzetű és hátrányos helyzetű gyermekeket. Feljegyzi a nyilvántartásban a gyermekekkel, illetve a családdal kapcsolatos intézkedéseket, és azok eredményességét. Ezt a feladatot a csoport óvónőivel együtt végzi.
- Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszüntetés okait.
- Elősegíti az óvodapedagógusok felderítő tevékenységét. Szükség esetén családlátogatást végez a gyermek óvodapedagógusaival.
- Továbbképzéseket tart a lehetséges eljárásokról, módszerekről, egyes gyermekek érdekében teendő intézkedésekről tanácsot ad.
- Javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra, segít a segélykérelmek, a környezettanulmány elkészítésében, ahol szükséges.
- Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében.
- Gyermekbántalmazás védelme vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén kezdeményezi, hogy az óvodavezető értesítse a Család- és Gyermekjóléti Központ.
- A gyermek anyagi veszélyeztetettsége esetén kezdeményezi, hogy az óvodavezető indítson eljárást a gyermek lakó, ill. ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes települési önkormányzat Polgármesteri Hivatalánál rendszeres, vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítása, szükség esetén a támogatás természetbeni ellátás formájában történő nyújtása érdekében.

4.2. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlősége, képesség-kibontakoztató integrációs felkészítése

A Gyvt. 67/A § (2) bekezdése szerint halmozottan hátrányos helyzetű

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében a Gyvt. 67/A § (1) a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll
- nevelésbe vett gyermek.

A szegényebb családok gyermekei ötéves korukra lényegesen elmaradhatnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest.

Elmaradás okai

- a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése
- a szülők korlátozott erőforrásai
- megélhetési nehézségek okozta terheltség
- otthoni környezet hiányosságai

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermek sikeres iskolakezdésének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk.

Célunk

Tudatos óvodai neveléssel a hátrányos helyzetből származó lemaradások csökkentése.

A szülőkkel egy olyan együttműködés kialakítása, amely az otthon és az óvoda világának találkozásával, a szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

Feladatunk

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beiratásának támogatása, szükség szerint védőnők és a jegyző segítségével az óvodás korú gyermekek felkutatása.
- A gyermekek rendszeres óvodába járásának szorgalmazása, az igazolatlan hiányzások minimalizálása.
- Csoportkialakításnál a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztása.
- Minden gyermek sikeressége legyen biztosított differenciált, egyénre szabott módszerek alkalmazásával.
- A partnerközpontú működés továbbberősítése.
- A szakmai ismeretek folyamatos bővítése, újítása.

Gyermekvédelmi feladatok

- Szükség szerint egészségügyi szűrővizsgálatok kezdeményezése, segítségnyújtás, ennek folyamatos nyomon követése (elvitte-e a szülő a gyermeket a vizsgálatra, megkapta-e a gyógyszert) gyermekorvosi, védőnői tanácsadás, a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok.
- A szociális hátrányok enyhítésére igény és szükséglet szerint gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése, kirándulások szervezése, rendezvények látogatása).
- Szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés.

Együttműködés kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel

- Család- és Gyermekjóléti Központ – szülők támogatása.
- Védőnői hálózat szakszolgálatok: konzultációk a gyermek fejlődéséről, szolgáltatások megtervezése, biztosítása.

Óvoda-iskola átmenet támogatása

- Tanulási képességek megalapozása, tanulási és egyéb részképesség zavarok kezelése.
- Iskolaválasztás segítése, figyelemmel kíséni, hogy felvételre került-e a gyermek, szükség szerint problémakezelés.
- Az óvoda a szakértői bizottság által javasolt fejlesztéseken túl, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséhez szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettség elérésére irányuló, az óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosít.

- Óvoda-iskola átmenetet segítő programok alkalmazása, hospitálások, esetmegbeszélések, szakmai műhely, közös programok.
- A gyermek fejlődésének után követése legalább az általános iskola első évében a helyi specifikumok figyelembe vételével.

Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés

- személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel,
- a gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása,
- rendszeres tájékoztatás a gyermek fejlődéséről, egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek, eredményeinek megbeszélése,
- szülő részvételének szorgalmazása a nyílt napokon, szülői értekezleteken, rendezvényeken,
- egyéni beszélgetések a családok szokásainak, értékrendjének, nevelésének, erőforrásainak megismerése céljából,
- szülői közösségek kialakulásának elősegítése, rendezvények szervezése,
- partnerközpontú működés.

Feladat:

A tehetség jeleit az óvodapedagógus minden téren ismerje fel, jelezze a szülőknek, s amikor csak teheti, biztosítsa a gyermek részére a fejlesztő helyzeteket, a nehezebb feladatokat.

Érzelmi biztonságban, inger-gazdag környezetben biztosítjuk a szabad játék és tanulási tevékenységek feltételeit.

Törekszünk az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez biztosítani a feltételeket.

A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítsük, hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.

Tehetőség gondozás során a kiemelkedő képességű gyermekeket különfejlesztő családjára.

4.3 Különleges bánásmódot igénylő gyermekek integrált nevelése

4.3.1. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Feladatunk a szakvéleményekben meghatározott fejlesztési területeknek az egyénre szabottan történő feladatok tervezése és gyakorlati megvalósítása a szakemberek együttműködésével és a nevelő-oktató munkát segítő munkatársak bevonásával.

4.3.2. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

A XXI. században jogos társadalmi elvárás az óvodai neveléssel szemben, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek is ép társaik körében nevelkedjenek és készülhessenek fel az iskolai életre.

Az integráció célja: az ép és integrált gyermekek együttnevelésével segítséget tud nyújtani a sajátos nevelési igényű gyermekeknek személyiségük harmonikus fejlődésében, a bennük rejlő lehetőségek maximális kibontakozásában. Másrészt módot teremt arra, hogy megtanuljanak élni, tanulni, tevékenykedni és minden olyat, amire az „integrált” felnőtt életében szükség lehet.

Hosszú távú célja: elfogadó, mások problémájára érzékeny társadalom kialakítása. Ehhez szükség van a másságot elfogadó környezetre, ahol elfogadják a sikeres próbálkozásait, eredményeiket, erőnyeiket.

Sajátos nevelési igényű gyermek az a gyermek, aki a szakértői bizottság szakvéleménye alapján:

- testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd,
- a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének elvei

A sajátos nevelési igényű gyermek fejleszthetősége és fejlődése minden esetben sérülésének és egyéni képességeinek függvényében történhet.

Célunk

- az elvárásokat a gyermek fejlődésének üteméhez igazítjuk,
- fejlesztésüket a számukra megfelelő területeken valósítjuk meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében figyelembe vesszük, hogy a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl őket,
- a rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozások programjait az óvodánk nevelési programjának tartalmi elemeivé tesszük.

Feladatunk

- Ezeknél a gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseit valósítjuk meg a sérülések arányában.
- A gyermekeket egyéni ütemben, egyéni bánásmóddal neveljük, hiszen minden gyermek egyedi individuum, egyszeri és megismételhetetlen.
- A különleges gondozási igényből adódó feladatok végrehajtásánál törekszünk arra, hogy a nem, vagy kevésbé sérült funkciók tudatos fejlesztésével bővüljenek a kompenzációs lehetőségek.
- Egyes területeken kiemelkedő képességeiket felismerjük, gondozzuk.
- A másság elfogadását és pozitív mintát közvetítjük, amely erkölcsi nevelésünk alapja.
- A fejlesztés céljait minden esetben az illetékes szakértői bizottság szakvéleményére támaszkodva egyéni fejlesztési terv alapján valósítjuk meg.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai-orvosi- pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira építjük. Fontosnak tartjuk továbbá a folyamatos és hatékony konzultációt az érintett szakemberekkel, valamint a szülőkkel.

A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésénél minden esetben figyelembe vesszük a következő tényezőket, szempontokat:

- a fogyatékoság típusát, súlyosságát,
- a fogyatékoság kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének idejét,
- korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenetét,
- a gyermek életkorát, pszichés és egészségi állapotát, rehabilitációs műtéteit, képességeit, kialakult készségeit; kognitív funkcióit, meglévő ismereteit, családi hátterét.

Mindezek függvényében a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes fogyatékosági típusok függvényében más-más terület kap fejlesztésünk során hangsúlyt.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztésének elvei, feladatai

1. A látássérült gyermek

Gyengénlátó

A gyengénlátó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebből, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátorkompenzativ működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet biztosítása.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengénlátó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése. Területei: - Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben. - A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság. - Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával. - A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése. - A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt. Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése - A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást. - A tapintás által szerezhető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

2. A hallássérült gyermek

Nagyothalló gyermek

A nagyothalló - gyermekeknél a beszédartományban mért hallásveszteség 30-45 dB közötti, közép súlyos esetben 45-65 dB közötti, súlyos esetben 65-90 dB közötti hallásveszteséget mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán

(hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét. A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

c) A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél - egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után - fizikai értelemben közel ép hallás mérhető. Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével. Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás - valamint azzal párhuzamosan -, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van. Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges - a pszichés fejlődés zavara miatti - beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

Az anyanyelvi - kommunikációs fejlesztés az óvodánk egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonnunk a hallássérült gyermeket. A fejlesztés során minden esetben figyelembe kell vennünk a hallássérülés mértékét, (esetlegesen a hallást műtéti úton történő helyreállítást).

3. Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről. Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. Fejlesztése során fontosnak tartjuk a spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését, melyek fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban él és tapasztal meg. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodunk a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésükről.

4. Beszéd fogyatékos gyermek (nyelvfejlődési és beszédzavarral küzdő)

Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban
Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás

folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája, illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik. Beszéd fogyatékos az a gyermek, akít a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít. A beszéd fogyatékos gyermek óvodai nevelését megelőzheti a korai fejlesztés. A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében, a beszéd szerveződés nehézségében, a beszéd szervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban, a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg. A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak rész-képességzavarok és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyék lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is. Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg. Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

5. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkéscik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkéscett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet. Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi

diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nembeszélő, vagy megkésett beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált - vizuálisan segített - kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet. A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel. A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülővel való együttműködés eredményeképpen az egész ében töltött idő - különösen a természetes élethelyzetek - használandóak a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedés, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A központi probléma a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára a kommunikációs, szociális, és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelésünk elsődleges feladata. Az óvodai fejlesztésünk alapja minden esetben a pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával.

4.3. Tehetséggondozás – tehetséges gyermekek nevelése

A tehetség a személyiség alapvető vonása, amely lehetővé teszi a jó képesség magasabb szintűvé alakítását. Az óvodás korban a tehetség ígérete jelenik meg.

Célunk a tehetségígéretes gyermekek kiemelkedő képességeinek felismerése, speciális szükségleteik kielégítése, fejlődésük biztosítása.

A tehetség jeleit az óvodapedagógus minden téren ismerje fel, jelezze a szülőknek, s amikor csak teheti, biztosítsa a gyermek részére a fejlesztő helyzeteket, a nehezebb feladatokat.

Érzelmi biztonságban, inger-gazdag környezetben biztosítjuk a szabad játék és tanulási tevékenységek feltételeit.

Törekszünk az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez biztosítani a feltételeket.

A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítsük,

hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.
Tehetséggondozás során a kiemelkedő képességű gyermekeket különfejleszti családja.

A tehetség beazonosítása:

Megfigyeléssel történik, tevékenységek közben.

A tehetséggondozás módszerei:

Óvodánkban a tehetségfejlesztés a csoportokon belül történik.

Célunk:

- a kiemelkedő képességű, kreatív, tehetségígéretes gyermekek fejlesztése,
- a személyiség optimális fejlesztése a csoportjaink napi életébe ágyazva zajlik.
- a kiemelkedő képességek fejlesztésében a játékot tekintjük elsődleges színtérnek.
- elfogadó, szeretetteljes légkör megteremtése,
- esélyegyenlőség biztosítása.

Feladataink:

- a gyermekek megismerése, a tehetség keresése, azonosítása folyamatos megfigyeléssel, konzultációval,
- a kiemelkedő képességű gyermeknek ötletet, eszközt adni,
- a gyermek érzelmi támogatása, elfogadása, odafigyelés,
- sikerélmény biztosítása,
- erős és gyenge oldalak egyforma fejlesztése,
- olyan módszerek, tevékenységek biztosítása, melyek erősítik az önbizalmat, a reális önértékelés kialakulását, a társas kapcsolatok gazdagodását, hatékony problémamegoldást, helyzet felismerési és döntési készség fejlesztését eredményezik,
- megfelelő légkör, lazító, közös programok szervezése, élmény dús, elfogadó, támogató környezet biztosítása,
- a szülők, a család figyelmének felhívása, segítségnyújtás.

A területek a következők lehetnek óvodában:

- nyelvi
- logikai-matematikai
- természeti
- térbeli-vizuális
- zenei

IV. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

1. Az óvoda személyi feltételei

Óvodánkban, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Nevelőmunkánk kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele óvodai nevelésünknek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

Az óvodapedagógusi tevékenységünknek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottaknak összehangolt munkája hozzájárul óvodai nevelésünk eredményességéhez.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködésével történik.

Lehetőséget teremtünk ahhoz, hogy a migráns gyermekeket is nevelő óvodában a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Az intézmény dolgozói	Fő
Főiskolai, ill. felsőfokú végzettségű óvodapedagógus	26
Pedagógiai munkát segítő szakképzett dajka	14
Gyógypedagógus	1
Pedagógiai asszisztens	4
Óvodatitkár	1
Fűtő- udvari munkás	2
Udvari munkás	1

Pedagógusképünk

Olyan óvodapedagógusok, akikre a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, a szülők tisztelete, a megértő, együttérző, elfogadó, a segítőkészséget előtérbe helyező gyermekszeretet jellemző.

Nevelőtestületünk tagjai szakmailag jól felkészült, pedagógiai megújulásra törekvő nevelők, akik képesek az együttműködésre, egymás tiszteletére, megbecsülésére. Jellemző rájuk az önképzés, a továbbképzés, a szaktudás megújítására való törekvés. Nevelőtestületünk légköre nyugodt, derűs. Lehetőséget biztosítunk az önállóságra, a kezdeményezésre. A különbözőségeket, a másságot elfogadjuk, tiszteletben tartjuk. Az egyéni értékek pozitív irányú megközelítését erősítjük.

Pedagógiai tevékenységünk általános elvei, feladatai

- A megértő, segítő, együttműködő, ösztönző és aktivizáló pedagógusi magatartás folyamatos érvényesítése és fejlesztése.
- A pedagógiai önállóságra épülő sokszínű nevelési eljárásban jusson kifejezésre a szakmai autonómia.
- Különböző gyakorlati problémák felvetése, kutató-felfedező módon, ami a problémamegoldó és önálló gondolkodás fejlődését segíti elő.
- A kommunikáció egészében és a gyermekek fejlesztése érdekében - lehetőségekhez mérten - alkalmazzuk az infokommunikációs képességfejlesztési eszközöket, segédanyagokat.
- A megbeszéléseken, vitákban, értekezleteken óvodapedagógusaink rendszeresen fejték ki álláspontjaikat, érveléseikkel legyenek képesek másokat meggyőzni, és ők maguk is meggyőzhetőek legyenek.
- A pedagógiai folyamatban részt vevők és külön szakemberek visszajelzéseit a fejlődés érdekében beépítjük szakmai munkánkba.
- Fontos elvünk a gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének segítése az óvodai tevékenységeken keresztül a gyermekeknek legmegfelelőbb módszer megválasztásával, egyéni, páros, csoportos szervezési módok alkalmazásával.
- A nevelők modell szerepe erősödjön a gyermek nevelésében, és a családdal való kapcsolatban is.
- A gyermeki jogok tiszteletben tartása. A gyermeki jogok védelme az óvodában minden dolgozónak felelőssége.
- A 2003. évi LXI. törvény alapján hátrányos megkülönböztetés (különbségtétel, kizárás, korlátozás, kedvezés), amelynek célja az egyenlő bánásmód megszüntetése, a gyermek zaklatása az óvodában nem fordulhat elő. (Zaklatásnak minősül minden olyan magatartás, amelynek célja a gyermek megalázása, megfélemlítése, emberi méltóságának megsértése, ill. az ilyen környezet kialakítása).
- Nem minősül hátrányos megkülönböztetésnek, ha a nevelőmunka jellegéből adódik a különbségtétel (pl. differenciált fejlesztés).

2. Az óvoda tárgyi feltételei

Intézményünkben a gyermekek részére kialakított helyiségek megfelelőek, lehetővé teszik a gyermekek egyidejű befogadását, egészséges és biztonságos körülmények közötti foglalkoztatását, öltözését, tisztálkodását, étkezését, pihenését.

A helyiségek berendezése a létszámok figyelembevételével történik. Törekszünk olyan méretű és berendezésű tárgyak felhasználására, amelyek megfelelnek a közegészségügyi előírásoknak, tűzvédelmi, egészségvédelmi, és munkavédelmi követelményeknek, amelyekben minden egyidejűleg jelenlévő gyermek és munkát végző felnőtt igénye egyidejűleg teljesíthető.

Tárgyi felkészültségünk bővítésénél törekszünk a modern, esztétikus külső és belső környezet biztosítására.

Pedagógiai programunk megvalósításához szükséges alapvető tárgyi feltételek adottak, karbantartásuk, bővítésük folyamatosan történik.

A gyermekek által használt **játékokat, eszközöket**, számukra **is** hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára való tekintettel helyezzük el.

A gyermekek óvodai életének szinterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt.

Óvodai játszóudvaraink alapterülete a tagóvodákban lehetővé teszik valamennyi gyermekcsoport egyidejű befogadását és egészséges, biztonságos körülmények közötti foglalkoztatását. Célunk, hogy a környezetünkhöz igazodó, **lehetőleg** természetes anyagból készült, ügyességet és mozgást fejlesztő játékokkal rendezzük be az udvart, amelyek megfelelnek a korszerű követelményeknek.

Törekszünk mozgás és játéktevékenységük kielégítésére, valamint, hogy a gyermekeket a környezetükben harmóniát árasztó színek, formák, anyagok vegyék körül.

Az óvodának a program céljaihoz rendelt eszközrendszere

Intézményünk pedagógiai programjának megvalósításához szükséges alapvető tárgyi eszközökkel rendelkezik.

A játéktevékenység eszközei

Az alapvető játékeszközöket biztosítani tudjuk. Költségvetésen kívüli összegből (pályázatok, alapítvány) igyekszünk pótolni a játékhoz szükséges eszközök bővítését. Mind a három tagóvoda célirányosan törekszik az udvari sport- és mozgásfejlesztő eszközök beszerzésére, az udvari játék feltételeinek javítására. Kiemelt szempontunk az EU szabványnak való megfelelés.

Az óvodai tanulás eszközei

A szakmai eszközök beszerzése, minőségi és mennyiségi bővítése folyamatosan történik. Az eszközállomány elemzésekor ki kell emelni azokat az óvónők által készített játékokat és eszközöket, amelyek az egyéni fejlesztés során fontos szerepet kapnak az óvodai tevékenységekben.

Mese és szakkönyvellátottság

Intézményünkben a mese és szakkönyvellátottságunk megfelelő. Mesekönyv állományunkat a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően alakítottuk ki, minden korosztály számára változatos ismereteket nyújtanak.

Szakmai könyvtárunk fejlesztésére is folyamatosan törekszünk. Kialakítottuk „zöld könyvtárunkat”, mivel a „Zöld Óvoda” cím viselésével a környezettudatos nevelés kiemelt szerepet kap intézményünkben.

3. Az óvodai élet szervezése, tervezése

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos **tevékenységek** tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző

tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

2. Napirendünket a folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely **igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez.** Fontosnak tartjuk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógusok a gondozás folyamatában nevelnek, építik kapcsolataikat a gyermekekkel, egyúttal segítik önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, **nevelést segítő** munkatársakkal.

4. Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, **élőszavas mese és közösségi játékelmény biztosításával.**

5. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését a gyermekek fejlődését nyomon követő kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelésünk a jóváhagyott pedagógiai programunk alapján valósul meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezzük meg, az óvodapedagógusok feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

6. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladás fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett- iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

7. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járónak kell tekinteni.

8. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

9. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

A nevelés céltudatos megszervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, érzelmi biztonságot nyújtó óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés megfelelő egyensúlya. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. Az óvodai élet megszervezésében figyelembe vesszük az óvodák helyi sajátosságait, a gyermek fejlettségi szintjét, valamint az óvodapedagógusok módszertani szabadságát.

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének. Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül.

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a kialakított napirendünk és hetirendünk biztosítja a feltételeket. Ezeket a feltételeket megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos **tevékenységek** tervezésével, szervezésével valósítjuk meg. Napirendünk és hetirendünk igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez,

tekintettel a helyi szokásokra, igényekre. A teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása alapvetően fontos feladat számunkra, jelentős mértékben építve a spontán gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésnél figyelembe vesszük, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző.

A rendszeresség és az ismétlődések biztosítása hozzájárul a gyermekek érzelmi biztonságának megteremtéséhez. Napirendünket a folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontosnak tartjuk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport pedagógusai közösen alakítják ki. Óvodai életünk szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Óvodapedagógusaink közösen együttműködve a gondozást végző munkatársakkal a gondozás folyamatában is nevelnek, építik kapcsolataikat a gyermekekkel, amellyel segítik önállóságuk fejlődését. Óvodai nevelésünk tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumaink szolgálják. Tervezésben komplex módon vesszük figyelembe a pedagógiai folyamat minden lényeges elemét, alkalmazzuk az adaptív oktatást. A tervezés megvalósulásának eredményessége folyamatos reflexiót kíván. Óvodai nevelésünk az óvodavezető által jóváhagyott pedagógiai programunk alapján valósul meg, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezzük meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Egy hetes periódusokban tervezünk, hiszen ez esetben lehetőségünk nyílik a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkába való felhasználásra.

A témahetek (téma-tervek) a tudatos tervezést szolgálják. Természetesen mindig figyelembe vesszük a gyermekek igényeit, érdeklődését és a spontán adódó helyzeteket. A tervezésnél lényeges szempont számunkra a témák szerinti csoportosítás és komplexitás, hiszen a gyermeki gondolkodás egységes egészben látja a világot.

Természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon érdekesebbé tudjuk tenni megvalósulásukat.

A csoportokat jól ismert növény, állat és természetbeli elemekkel jelöljük (Süni, Maci, Katica, Mókus, Pillangó, Napocska, Csiga-biga, Cica, Nyuszi).

A HETIREND ÉS A NAPIREND JAVASOLT ÁLTALÁNOS IDŐKERETEI

Óvodánk 10, 5 órás nyitva tartással üzemel.

A hetirend a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt az óvodások napi életének megszervezésében. A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermekek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A hetirend kialakítása az óvodapedagógusok feladata. Számtalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembe vételével nemcsak az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formák helyei, de az időkeretek is változtathatók. Szabadon dönthetünk abban a kérdésben, hogy a komplexitás keretében mely tevékenységeket és szervezeti formákat választjuk a gyermekek fejlesztése érdekében az egyes napok folyamán.

A csoportnaplóban a heti tématervek előtt tervezzük meg egész nevelési évre előre, a rugalmas változtatás feltételei mellett.

A hetirend életkortól függően naponta biztosítja a rendszeres mozgásfejlesztést.

A tevékenységek keret és időtartama változó, szervezhető kezdeményezett vagy kötött formában.

A felajánlott, választható műveltség tartalmat, integráló tevékenységet úgy alakítjuk, hogy naponta folyamatosan legyen lehetőség a művészeti tevékenységekre, amelyek a szabad játék keretein belül is szervezhetők.

Óvodai életünk tevékenységeit a játékidőn belül biztosítjuk spontán vagy szervezett formában:

- Verselés, mesélés
- Mindennapos mozgás
- Ének, zene, népi játék, tánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenységekben a gyermekcsoport összetételeinek, dinamikájának megfelelően alkalmazzuk az egyéni, páros, csoportos, mikrocsoportos tanulásszervezési módokat és élünk a szociális tanulás lehetőségével.

Az érzelmi biztonságot a napirendben rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységekkel – étkezések, pihenés – igyekszünk megteremteni, melyek segítik a gyermekeket eligazodni az időben, és egyben megadják a napi életritmust is. Így a napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a kisgyermek számára.

Tagóvodáink közt kisebb eltérés adódhat a tízórainál és a déli ebédelésnél – a Kertész utcai Tagóvodában eltérő időben történik a tízórai és az ebéd kiszállítása.

A napirend lehetővé teszi a szabadlevegőn való hosszú idejű tartózkodást – évszakhoz igazodó fokozatos növelését -, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakoztatását.

A napirendet és heti rendet annak megfelelően, ahogy az évszakok változnak, vagy a gyermeki tevékenység ezt indokoltá teszi, rugalmasan változtatjuk, módosítjuk, felépítésénél alkalmazzuk a fokozatosság, a képességfejlesztés, egymásra épülésének elvét. Az étkezési szokásokat az óvodapedagógus úgy alakítja jól szervezeten, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon. Az étkezések kezdése minden gyermeknek azonos időpontban történik, nem folyamatos.

A szokásrend, a mindennapok ritmikus ismétlődései tagolják az óvoda életét. Az óvodáskorú gyermek igényli az ismert és áttekinthető, ismétlésekkel tagolt napirendet, a biztos támpontokat, ezekben lehetnek természetesen kivételes alkalmak, mint az ünnepi készülődés ideje, vagy az ünnepek.

Az SNI kisgyermek életében a napi ritmuson túl a megszokott kereteknek is nagy jelentősége van.

A napirend csupán egy keret, mely rugalmasan változhat az igényeknek megfelelően. Az egyes foglalkozások időtartalma függ az adott gyermekcsoport fejlettségétől, a témától, illetve az egyes gyermekek aznapi állapotától.

A tevékenységi formák ritmusosan ismétlődnek. A gyermek spontán megnyilatkoztatását is figyelembe véve a gyakorlásra, az ismétlésre kellő időt biztosítunk. A tematikus feldolgozásnak megfelelően az egyes témák feldolgozási ideje 1-1 hét, vagy ennél hosszabb idő lehet.

A nyári élet időszakában is tartalmaz, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, gondosan megtervezett tevékenységet folytatunk. Az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezzék, kötetlenebb formában biztosítunk változatos tevékenységeket, lehetőségeket a fejlődésre.

A szabadban való tartózkodás minden évszakban a napirendben meghatározottak szerinti időszakban kötelező. Kivétel az extrém időjárási viszonyok, -5 fok alatti hőmérséklet, viharos szél, köd, intenzív eső, erős UVB sugárzás.

NAPIRENDÜNK

Időtartam	Tevékenység
06:30 - 07:00	JÁTÉK ÖSSZEVONT CSOPORTOKBAN
07:00 – 11:30	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN VAGY A SZABADBAN - Szabad játék - Játékba ágyazott komplex ismeretnyújtás - Sajátos nevelési igényű gyermekek kompenzált fejlesztése, képességfejlesztés - Mindennapos mozgás - Testápolási tevékenységek - Tízórai - Tapasztalatszerzések, séták - Énekes játékok az udvaron - Mindennapi edzés: kocogás, futás
11:30 - 12:40	Ebéd - Testápolási tevékenységek
12:40 -15:00	Pihenés - Testápolási tevékenységek - Uzsonna
15:00 - 16:30	JÁTÉK CSOPORTSZOBÁBAN VAGY AZ UDVARON - Egyénenkénti és/vagy kiscsoportos részképesség - fejlesztés
16:30 - 17:00	JÁTÉK ÖSSZEVONT CSOPORTOKBAN

Tagóvodánként és csoportonként az időpontokban kis eltérések vannak.

NYÁRI NAPIRENDÜNK

Időtartam	Tevékenység
06:30 - 07:00	JÁTÉK ÖSSZEVONT CSOPORTOKBAN, VAGY AZ UDVARON
07:00 – 11:30	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN VAGY A SZABADBAN - Szabad játék - Játékba integrált tevékenységek

	- Testápolási tevékenységek - Tízórai - Tapasztalatszerzések, séták - Énekes játékok az udvaron - Mindennapi edzés: kocogás, futás
11:30 - 12:40	Ebéd - Testápolási tevékenységek
12:40 - 15:00	Pihenés - Testápolási tevékenységek - Uzsonna
15:00 - 16:30	JÁTÉK CSOPORTSZOBÁBANBAN VAGY AZ UDVARON
16:30 – 17:00	JÁTÉK ÖSSZEVONT CSOPORTOKBAN, VAGY AZ UDVARON

Tagóvodánként és csoportonként az időpontokban kis eltérések vannak.

Pedagógiai munkánk eredményessége megkívánja a nevelő munka tudatos írásbeli tervezését, elemzését, a nevelési-fejlesztési eljárások leírását, valamint a gyermekek fejlődéséről megfigyelések, tapasztalatok, megállapítások rögzítését, szükséges egyéni fejlesztésük dokumentálását.

Óvodánk dokumentációs rendszere

Az óvodapedagógusok feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Féléves nevelési terv készítése, értékelése (félévenként)
- Témahét - heti tanulási terv készítése, értékelése (hetente: feljegyzés a csoport életéről, reflexió címmel)
- éves értékelés
- gyermekek személyiség lapjának vezetése
- a gyermekek értékelése

A tervező munka és a csoportnapló

Az óvodai csoportnapló az óvoda pedagógiai programja alapján a nevelőmunka tervezésének dokumentálására szolgál.

Az óvodai csoportnaplóban feltüntettük az óvoda nevét, OM azonosítóját és címét, a nevelési évet, a csoport megnevezését, a csoport óvodapedagógusait, a megnyitás és lezárás helyét és időpontját, az óvodavezető aláírását, az óvodai körbélyegzők lenyomatát, a pedagógiai program nevét.

Az óvodai csoportnaplónk tartalmazza:

- a gyermekek nevét és óvodai jelét,
- a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három-négyéves, a négy-ötéves, az öt-hatéves a hat-hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,
- a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
- a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,

A gyermek egészséges fejlődésének, tevékenységekben megnyilvánuló céltudatos fejlesztésének szervezeti kerete a napirend, mely biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott kiszámítható óvodai környezetet. A folyamatos és rugalmas napirend lehetővé teszi a játék, a tevékenységekbe ágyazott tanulás (foglalkozások, séták, kirándulások), és a pihenés életkornak és egyéni szükségleteknek megfelelő egyensúlyát. Az egész nap folyamán érvényesül a folyamatosság, valamint a rugalmasság, mely biztosítja az előre nem tervezett, de a gyermek fejlődését szolgáló élmények beillesztését. A gyermek érzelmi biztonsága, tájékozódása, és a szokásrendszer kialakulásának érdekében a napirend főbb keretei állandóak. Kiemelten érvényesül a szabad játék szerepe. Az óvodai élet megszervezésében figyelembe vesszük az óvodák helyi sajátosságait, a pedagógiai programban megfogalmazott feladatokat.

- a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó hetirendet napi bontásban,

A hetirend tartalmazza a szervezett tevékenységekben megvalósuló tanulás rendjét. Megvalósításában a nevelői céltudatosság, tervszerűség, a tevékenységek közötti harmonikus arányok megteremtése, a komplexitás és az egymásra épülés érvényesül. Tartalmát meghatározza a gyermekcsoport életkora, egyéni sajátossága valamint az óvodai csoportok egymáshoz való alkalmazkodása.

Nevelési éven belüli időszakonként:

- a nevelési feladatokat,
- a szervezési feladatokat,
- a tervezett programokat és azok időpontjait,
- a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit,
- az értékeléseket,
- a hivatalos csoportlátogatásokat, a látogatás célját, időpontját, a látogató nevét és beosztását, a látogatás szempontrendszerét, az eredményt,
- a feljegyzést a csoport életéről, reflexiót.

Csoportnapló: helyi programunkhoz igazított, saját. Vezetését és ellenőrzését eljárásrendben szabályozzuk.

- A szeptember az új gyerekek érkezése, az összehangolódás, a befogadás időszaka. A gyermekek, a csoport aktuális állapotáról szerzett benyomásainkat rögzítjük.

Három alkalommal történik nevelési terv készítése egy nevelési évben, amelyet értékelés követ. (A nevelési év augusztus 31-ig tart.)

- Nevelési terveink szeptember 01-től január 31-ig, február 01-től június 30-ig, ill. július 01-től augusztus 31-ig szólnak. Reális, teljesíthető szokásrendszert, igényes, kulturált magatartási

formákat fogalmazunk meg bennük. Szem előtt tartjuk a korosztályok életkori sajátosságait, valamint a gyermekek eltérő személyiségét, eltérő érési, fejlődési ütemét. A pedagógiai tervezés programunk szerkezetére épül, és tartalmazza a baleset megelőzés, balesetvédelem szabályait is.

- A nyári időszakról minden óvodánk a helyi szokásoknak megfelelően összehangolt tervet készít. Ügyelve arra, hogy a különböző korosztályból és csoportból érkező gyermekek számára megnyugtató módon és rendben, igényesen élhessenek tovább a szokások, gyermeki tevékenységek, szabadidős programok. Ennek megvalósulását adott év augusztus 31-ig elkészítik.

Az óvodai csoportok a nyári időszakban összevontan működnek. Erre a periódusra az óvodapedagógusok nyári nevelési tervet készítenek.

Az egész napos, lehetőség szerint szabadban való játék jellemzi ezt az időszakot, melynek során változatos tevékenységeket biztosítunk a gyermekek számára. Amennyiben adottságaink lehetővé teszik, - az étkeztetés, pihenés kivételével - a szabadban történik.

- A heti feljegyzések a pedagógiai adatrögzítésre szolgálnak: a pedagógiai folyamat gyerekekre, közösségre gyakorolt hatását, a gyerekek egyéni megnyilvánulásait, fejlődésük állomásait, életük meghatározó eseményeit, valamint önértékelésünket tartalmazza. Heti tématervek után.

- Szeptember 1-től május 31-ig tartó időszakról átfogó, komplex értékelést készítenek.

Szervezési feladatok, eseményterv

- Havi gyakorisággal készítjük. Adott időszak aktuális programjait, szervezési teendőit tartalmazza.

Tématerv

Szeptembertől május végéig tervezzük a témaköröket, melyeket heti bontásban, témahétben rögzítünk.

Ezek tartalma: a témakörök heti egységet magába ölelő anyaga és a képességfejlesztés, differenciálás gyermekekre bontott feladatai. Komplex módon, többször, többféle megközelítésben kínálunk egy-egy témát, és a napi élethelyzeteket is felhasználjuk. Terveinket az évszakok, a jeles napok, zöld napok köré építjük, különböző módszereket alkalmazva.

Felvételi- és mulasztási napló

A gyermekekkel kapcsolatos adatokat és óvodában tartózkodásuk igazolását szolgálja.

Naprakészen, a benne található Útmutató alapján vezetjük.

A gyermek egyéni fejlődési naplója: valamennyi gyermek számára egyéni mappát vezetünk, amely tartalmazza a gyermek fejlettségi szintjét, fejlődésének ütemét, a differenciált nevelés irányát. (Fábián Katalin - féle fejlődési napló használata)

A gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:

- a gyermek anamnézisét,

- a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd-, mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,
- a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
- a szülőket évente két alkalommal, illetve igény esetén tájékoztatjuk, amelyről feljegyzés készül.

4. Az óvoda kapcsolatai

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt **biztosítja** a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukba foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. **Az óvoda által és a családdal közösen szervezett események, ünnepek családi hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot.** Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

4.1 Óvoda-család

Intézményünkben kiemelt feladatunk a szülőkkel való együttműködés tartalmi megújítása. Célunkat akkor érjük el, ha az alább megadott feladatokat teljesítjük.

Feladatunk

A személyiségi és szülői jogok tiszteletben tartásával erősíteni a partneri viszonyt. Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője. A kettő összhangja, együttműködése a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele. Az intézmény nem vállalja át a család nevelési feladatainak megoldását, de hozzájárul a családi szocializáció esetleg kedvezőtlen hatásának enyhítéséhez. A családi nevelés hiányosságaira tapintatosan ráirányítjuk a szülők figyelmét, felajánljuk a szakmai-pedagógiai együttműködést a hiányosságok pótlására, a hibák elkerülésére és lehetséges mértékig kompenzáljuk a családi nevelés okozta hátrányokat. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Szükség szerint felhívjuk a szülők figyelmét – a 2011. évi CXCV. tv. A nemzeti köznevelésről – saját jogaira és kötelességükre. Szakszerű és kielégítő tájékoztatást adunk a szociális juttatások és más gondjaik megoldásának lehetőségéről.

A gyermekek reális megismeréséhez, értékeinek felfedezéséhez, alapszükségleteinek kielégítéséhez a szülőket hozzásegítjük a gyermek fejlődéséről való rendszeres és korrekt tájékoztatással.

A kapcsolattartás formái

1. Beiratás: az első személyes kapcsolat felvétele
Az óvodai beiratkozás előtt óvodai nyílt napokat szervezünk a tagóvodákban, ahol tájékoztatást nyújtunk az óvodai életéről.
Helye: Váci Alsóvárosi Óvoda – Vác, Vám u. 11.
2. Családlátogatások: A gyermekek óvodába lépése előtt, amely a gyermek és a családok nevelési szokásainak megismerését segíti. Családlátogatás történhet a gyermek szociokulturális háttérének felmérése céljából a gyermekjóléti szolgálat kezdeményezésére is.
Az óvodapedagógusok tiszteletben tartják a család egyéni kéréseit.
3. Ismerkedő délelőtt vagy délután szervezése a felvételt nyert gyermekek és szüleik számára.
4. Szülői értekezletek: Esetenként összevont, illetve csoportokban szervezett találkozási forma a család és óvoda között.
5. Fogadóórák: szervezése évente két alkalommal történik.
A fogadóórák konkrét időpontjáról a szülők a faliújságon kapnak tájékoztatást. Ettől függetlenül a szülő és az óvodapedagógus szükség szerint kezdeményezhet egyéni beszélgetést aktualitásnak megfelelően.
Fogadóóra kezdeményezhető az intézmény gyógypedagógusánál is előzetes időpont egyeztetése után.
6. Rendezvények:
 - Lampionos felvonulás
 - Alkotó délután
 - Mihály-napi vásár

A gyermekek műsorral ünnepelnek a következő ünnepélyek alkalmával

 - Anyák napja
 - Nagycsoportosok búcsúztatása

A felsorolt rendezvények, valamint az anyák napja és a búcsúztató nyilvánosak, amelyekre meghívhatóak a szülők és más vendégek is.

Szülői Szervezet

Az óvodában a Nemzeti Köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 73 § (1) bekezdése alapján a szülők jogaik érvényesítésére, kötelességük teljesítése érdekében szülői szervezetet hozhatnak létre, amely az intézmény működését, munkáját érintő kérdésekben véleményezési, javaslattevő joggal rendelkezik.

A Szülői Szervezet joga

Tájékoztatást kérjen a nevelési-oktatási intézmény vezetőjétől a gyermekek nagyobb csoportját érintő bármely kérdésben.

A gyermekek nagyobb csoportját érintő kérdések körébe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselő útján, tanácskozási joggal részt vegyen a nevelőtestület értekezletén.

A Szervezeti és Működési Szabályzatban meghatározott jogosítványait gyakorolja.

Kapcsolattartás

A Szülői Szervezet megalakulásához, működéséhez szükséges feltételeket az igazgató köteles biztosítani.

A Szülői Szervezet vezetőjével a kapcsolatot az igazgató és helyettes tartja. A kapcsolatot tagóvoda szintű szülői munkaközösség vezetőjével a tagóvoda-igazgató, a csoportszintű ügyekben a csoport szülői munkaközösségek képviselőivel az óvodapedagógus tartja.

Az intézmény szülői szervezetének vezetőjét meg kell hívni a nevelőtestületi értekezlet azon napirendi pontjának tárgyalásához, amely ügyekben jogszabály vagy az óvoda szervezeti és működési szabályzata a szülői munkaközösség részére véleményezési jogot biztosított.

A meghívás a napirendi pontok írásos anyagának legalább 8 nappal korábbi átadásával történhet.

Az óvoda igazgatója vagy helyettese a Szülői Szervezet vezetőjét rendszeresen, de legalább félévente tájékoztatja az óvodában folyó nevelőmunkáról és a gyermekeket érintő kérdésekről.

Az óvodapedagógus a csoport szülői munkaközössége képviselőjének szükség szerint, de legalább évente két alkalommal ad tájékoztatást.

Az óvodai Szülői Szervezet és a vezetők kapcsolattartási formái

- Szóbeli személyes megbeszélés
- Értekezletek
- Írásbeli tájékoztatók
- A Szülői Szervezet nevére szóló levelek átadása
- Dokumentum, irat az óvodai szülői szervezet által gyakorolt jogok írásba foglalásával.

4.2. Külső kapcsolatok rendszere, formája

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék, és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a

szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.

1. A fenntartóval való kapcsolattartás

A kapcsolat tartalmát meghatározzák a Nemzeti köznevelésről szóló törvénynek a fenntartói irányításra vonatkozó előírásai.

A fenntartóval (Vác Város Önkormányzat Képviselő-testülete) és a gazdálkodást segítő szervezettel (Vác Város Önkormányzat Gazdasági Hivatala) való együttműködés elsősorban az igazgató feladata, de az igazgató megbízásából a nevelőtestület tagjai is részt vesznek az együttműködésben.

Az intézmény és a fenntartó kapcsolata folyamatos, elsősorban a következő területekre terjed ki:

- Az intézmény működésére (átszervezésére, megszüntetésére, tevékenységi körének módosítására, nevének megállapítására).
- Pénzügyi-gazdálkodási tevékenységekre (költségvetésre, költségtérítésekre, szociálisan adható kedvezményekre stb.).

Az intézmény ellenőrzésére:

- Gazdálkodási, működési, törvényességi szempontból.
- Szakmai munka eredményessége tekintetében.
- Gyermekvédelmi tevékenységre.
- A gyermekbalesetek megelőzése érdekében tett intézkedések tekintetében.
- A szakmai munka értékelésére.

Kapcsolattartás formái:

- Szóbeli tájékoztatás.
- Írásbeli beszámoló adása.
- Egyeztető tárgyalásokon, értekezleteken való részvétel.
- A fenntartó által kiadott rendelkezések átvétele, végrehajtása céljából.
- Információszerzés az intézmény szakmai, pénzügyi-gazdálkodási tevékenységéhez.
- Az intézmény és a fenntartó kapcsolata eseti az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzat, Házi rend, Pedagógiai Program, **Pedagógus továbbképzés intézményi programja** jóváhagyása tekintetében.

Kapcsolattartó személyek: igazgató, igazgató-helyettes, tagóvoda-igazgatók

2. Az Általános Iskolával való kapcsolattartás

Az óvoda igazgatója, óvodapedagógusai rendszeres kapcsolatot tartanak a lakóközvetlen iskolai igazgatójával, pedagógusaival.

A kapcsolattartás célja az iskolába menő gyermekek beilleszkedését megkönnyítő együttműködés kialakítása.

Évente együttműködési tervet készítenek, amely kiterjed

- az óvodások iskolával való ismerkedésére,
- az ünnepélyeken való kölcsönös részvételekre,
- a volt óvodásokra vonatkozó után követésre.

Kapcsolattartás formái: - rendezvények, látogatások
- szakmai megbeszélések

Kapcsolattartó személyek: igazgató

3. Bölcsőde és óvoda kapcsolata

Az óvoda vezetője, az óvodapedagógusok rendszeres kapcsolatot tartanak fenn az óvoda körzetében legközelebb található bölcsőde vezetőjével és az érintett dolgozókkal.

Megbeszéljük a gyermekfelvételeket, szülői értekezleteken kölcsönösen képviselik intézményüket. Meghatározzák a bölcsődéből óvodába kerülő gyermekek beilleszkedésének megkönnyítése érdekében szervezendő kölcsönös látogatásokat. Évente együttműködési tervet készítenek.

Kapcsolattartás formái: - rendezvények, látogatások
- szakmai megbeszélések

Kapcsolattartó személyek: igazgató

4. Pedagógiai Szakszolgálattal való kapcsolattartás

A kapcsolattartás formái elsősorban eseti, amely kiterjed:

- szakvélemény kérésére a gyermek személyiségével, értelmi fejlettségével, magatartásával kapcsolatban,
- iskolai alkalmasság megállapítására,
- a gyermek pedagógiai szakszolgálatnál történő fejlesztésére,
- az igazgató, az óvodapedagógusok konzultációs kapcsolatot tarthatnak a vizsgálatra küldött, vagy fejlesztő foglalkozáson résztvevő gyermekekkel kapcsolatban.

Kapcsolattartó személy: igazgató

5. A Váci Humán Szolgáltató Központtal való kapcsolattartás

Ha a nevelési-oktatási intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a Család- és Gyermejkölési Központtól, Gyámügyi Hivataltól.

A veszélyeztetettség megelőzése érdekében kapcsolatot tarthat fenn más gyermekvédelmi feladatot ellátó személyekkel, intézményekkel, hatóságokkal.

Az óvoda gyermekvédelmi felelőse folyamatos kapcsolatot tart a Család- és Gyermekjóléti Központtal, amelyről az igazgatónak rendszeresen beszámol.

A kapcsolattartás formái:

- A gyermekjóléti szolgálat értesítése, ha az óvoda a beavatkozást szükségesnek tartja.
- Esetmegbeszélések.
- Előadásokon, továbbképzéseken, rendezvényeken való részvétel.
- A Család- és Gyermekjóléti Központ és más gyermekvédelmi feladatot ellátó, fontosabb intézmények címének, telefonszámának kihelyezése a szülők által jól látható helyre.

A szülőket a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy hol, milyen időpontban kereshető fel az intézményben.

A gyermekvédelmi felelős a feladatát az éves munkatervre és a vezetői megbízás alapján végzi.

Kapcsolattartó személy:igazgató, gyermekvédelmi felelősök

6. Egészségügyi szolgálattal való kapcsolattartás

Az egészségügyi ellátás az óvoda orvosának és a védőnő együttes szolgáltatásából áll. Az egészségügyi ellátásban közreműködik még a fogorvos.

A kapcsolattartás kiterjed:

- A védőnő rendszeres tisztasági és hajvizsgálatára, fogápolási tanácsadásra,
- igény szerint egészségügyi felvilágosító előadásokra, szülői értekezletekre,
- a fogorvos éves fogászati szűrésére, fogápolási előadásokra,
- az ÁNTSZ rendszeres felügyeletére, időszakos tisztasági ellenőrzésre,
- az alkalmazottak alkalmassági vizsgálatát végző szolgáltatásra.

Kapcsolattartó személy:igazgató, tagóvoda-igazgatók

7. Az egyházzal való kapcsolattartás

A Nkt. 35 § alapján

A gyermekek számára biztosítani kell, hogy egyházi személy által szervezett fakultatív hit-és vallásoktatáson vehessenek részt, amennyiben erre a szülőknek igénye van.

A gyermekek részére az egyház által nyújtott hittan szülői igény szerint szakképzett hitoktatóval szervezhető, akit az egyház bíz meg.

Az óvoda biztosítja a vallási neveléshez szükséges helyet és időt.

A hit és vallásoktatás idejének és helyének meghatározásához be kell szerezni a szülői szervezet véleményét.

8. Egyéb intézményekkel, közösségekkel való kapcsolattartás

Kulturális és közművelődési, szociális intézményekkel, sport intézményekkel való kapcsolattartás módja

A programok, a közművelődési intézmény kiválasztása előtt igényfelmérés történik. A gyermekek érdeklődési körét, az ünnepeket, hagyományokat, aktuális eseményeket és a szülők, óvodapedagógusok véleményét figyelembe vesszük.

Az igényfelmérés után kerül sor a közművelődési intézmény kiválasztására, amelynek szempontjai:

- az intézmények közelsége
- előadások ideje
- témája
- belépőjegyek ára
- finanszírozási lehetőségek

A kapcsolattartás formái

- Színházlátogatás
- Könyvtár
- Kiállítások
- Sport rendezvények
- Környezetvédelmi programok
- Előadások
- Továbbképzések
- Szakmai megbeszélések

Az érintett intézmények

- Városi Művelődési Ház
- Sportcsarnok
- Könyvtár
- Múzeum
- Környezetvédelmi Egyesület
- Sport Egyesület
- Apor Vilmos Katolikus Főiskola
- Szociális Otthon
- Katalinpusztai Oktató Központ
- MME
- Virágos Vác

V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

1. JÁTÉK

Az óvodánkban előtérbe helyezzük a szabadjáték túlsúlyát és érvényesülését. A játék kiemelt jelentősége az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is megmutatkozik.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, amelynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában **jeleníti meg**. Így válik a játék kiemelt jelentőségű az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé. Semmi mással nem helyettesíthető, magáért a tevékenység örömeért végzett, önként választott gyermeki tevékenység. A játék során fejlődik a megismerő tevékenység, pontosabbá válik a valóságról alkotott kép.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában is a felnőtt- a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

Játék közben a gyermekek beszélgetnek, információt cserélnek a körülöttük lévő világról, és sokféleképpen együttműködnek.

Kultúraátadásunkban alapvetőnek tartjuk a nemzeti hagyományok megőrzését, átörökítését. Programunkban a régen feledésbe merült vagy éppen a mai generációk számára már ismeretlen játékok, népszokások, néphagyományok, hagyományörző tevékenységek, játékeszköz készítek felelevenítésre kerülnek. Ezzel színesedik, gazdagodik a gyermekek élete, bővül nevelésünk eszköztára.

Célunk

Olyan feltételrendszer megteremtése, ahol a cselekvések gyakori átélésével a gyermekek egyéni vágyai, ötletei kibontakozhatnak, komplex módon fejlődhetnek.

Olyan egészséges, fizikai-pszichikai szempontból biztonságban élő gyermek nevelése, akinek a játékban teljesedik ki a személyisége. Szabadon és kreatívan használhatja a rendelkezésre álló eszközöket, és akinek módja van befejezni a maga választotta tevékenységeket. Lehetősége nyílik a játszótársak megválasztására, a problémahelyzetek és a konfliktusok önálló megoldására, a társakkal való egyezkedésre, és érdeklődésüknek megfelelően alakítják ki a játékhelyzetnek megfelelő játszóhelyet.

A gyermek játékörmének fokozása, kis csoportok összetartozásának erősítése a csoportközösségek és az egész óvodai közösség fejlesztése érdekében (kooperáció, kommunikációfejlesztés) a gyermek egészséges testi fejlődésének elősegítése.

Feladatunk

A gyermek egyéni sajátosságainak figyelembe vételével a játékfajta tartalmát gazdagítása, a beszédkészség fejlesztése, illetve a helyes viselkedési szabályok gyakoroltatása.

Az óvodában előtérbe helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségét az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is érvényesítjük.

A játék fejlesztő hatása

A játékban a gyermek teljes személyisége fejlődik. A játéknak az értelmi képességre gyakorolt hatása jól mutatkozik az érzékszervek működésének pontosabbá válásában. Fejlődik az észlelés, a megfigyelő-képesség, az önkéntes és szándékos figyelem, az emlékezetfelidézés, a képzelet működése, a gondolkodás. A játék közben felmerülő nehézségek leküzdése alakítja a gyermek intellektuális tevékenységét. A szituációk létrehozása megmozgatja a gyermek alkotó képzeletét, fantáziáját. Fejlődik szellemi aktivitása, beszédkészsége problémaérzékenysége, helyzetfelismerő képessége.

Újfajta mozgásokat tanul, amelyeket a szabadban és a teremben egyaránt gyakorol. Alakul térérzékelése, fejlődik nagymozgása és szenzomotoros ügyessége, mozgáskészsége. Az átélt játékörmök, sikerélmények és kudarcok erős érzelmeket váltanak ki, melyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermek tanulja érzelmeinek kezelését. A játék feszültség levezető hatása a gyermeket oldottabbá teszi.

A játék felerősíti a szocializálódás folyamatát. A játékban a gyermek felfedezi a másikat, és más képet alakít ki önmagáról is. A közös játék öröme, az élmény együttes megtapasztalása alakítja a társakhoz való viszonyát. Megjelenik az együttérzés, kibékülés, vigasztalás, kivárási, engesztelés érzése. Kommunikációs kapcsolatletteremtő készsége fejlődik. A játékkörnyezet derűs harmóniája, biztonságot adó légköre, áttekinthető rendje ösztönzi a gyermeket a játékközpont betartására. A gyermek közel kerül az erkölcsi szokások felismeréséhez, elfogadásához. Formálódik erkölcsi ítéletalkotása, alakul illembeli viselkedése, udvariassága. Mindezek hatására alakul a fegyelem, ami nem csupán a játékfegyelem.

Óvodapedagógus szerepe a játékfolyamat irányításában

A játékhoz megfelelő helyre **esztétikus** és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, **a szerepjátékokhoz**, a konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

Arra törekszünk, hogy hagyjuk a gyermeket cselekedni, de ha szükség van rá, modellnyújtó játszótársak legyünk. A gyermek játékát figyelemmel kísérjük, ötleteket adunk, és ha durvaság adódik, beavatkozunk. Szemléletünk jellemzői, hogy elsősorban a jót látjuk meg

minden gyermekben, a játék során is mindig a pozitív megnyilvánulásra építünk. Óvodásaink képességeinek kibontakoztatását minden eszközzel biztosítjuk, éppen ezért minden apró sikerének, fejlődésének örülünk. Ösztönözzük őket a választott tevékenységek megismétlésére és az újrapróbálkozásra.

Feladataink a játék feltételeinek biztosítása. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült, **kreatív** gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, az indirekt reakcióival éri el.

Minden esetben a gyermek aktuális játéka dönti el, hogy az óvodapedagógus játékra ható megnyilvánulásának melyik formája lesz kedvező a játék alakulására:

- amikor szemléli a játékot,
- amikor hagyja, hogy a gyermekek maguk próbálkozzanak a problémák megoldásában,
- amikor segíti személyes aktivitásával a játékfolyamat alakulását,
- amikor játszótárssá válik az együttes játékban, emelve a játék örömét,
- amikor közbeavatkozik, hogy megelőzze és kivédje a veszélyessé váló helyzeteket.

Biztosítjuk a játék feltételeit

Biztonságos, nyugodt légkört teremtünk, ahol a gyermek a játék igényének megfelelően szabadon választhat és dönthet. A gyermek játszóhelyeit úgy alakítjuk ki, hogy figyelembe vesszük, hogy az adott korcsoport gyermekei mit szeretnek játszani, illetve mivel szeretnek foglalatostkodni. Állandó és variálható kuckókat és sarkokat hozunk létre.

Arra törekszünk, hogy minél hosszabb és zavartalanabb legyen a játékidő. Figyelünk a több napon át tartó játékra, biztosítjuk annak feltételeit a csoportban és az udvaron egyaránt.

Olyan esztétikus, tiszta és könnyen elérhető anyagokat, játékeszközöket biztosítunk, amelyek felkeltik a gyermek érdeklődését, kedvet keltenek a játékhoz.

A játék tartalmának gazdagítása érdekében úgy szervezzük a gyermekek napirendjét, hogy minél több élményhez jussanak a nap folyamán. Élményszerző sétákon, olyan tapasztalatokat szerezhetnek, amelyhez érzelmileg is kötődnek és tovább él gondolkodásukban, megmozgatja képzeletüket.

A játékfajta tartalmát gazdagítjuk a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével

A gyakorlójáték során a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker ismételtségre készíti a gyermeket és ezek az újrakisiklések nagy örömet jelentenek számára.

A gyakorlójáték során lehetőséget adunk, hogy önállóan próbálkozzanak a játékeszközök rendezgetésével földön, asztalon és udvaron, hogy alkalmuk legyen újabb ötletek kitalálására. A finommozgások elemeit különböző változatokban próbálhassák ki, gyakorolhassák, még biztosabban bánjanak az összerakható, szétszedhető játékokkal. Eközben fejlődnek érzékszerveik, látás, hallás, tapintás terén és mozgásuk összerendezettebbé válik. A hangok ismételtgetése pozitív élményeket vált ki, ami elősegíti a beszédképességük fejlődését.

Már a legkisebbeknél is megjelenik a szimbolikus játék, amikor valamilyen szerepet magukra

vállalnak a gyermekek. Megteremtjük azokat a lehetőségeket, amelyekben kijátszhatják pozitív és negatív élményeiket. A gyermekek játékát figyelemmel kísérve, a szituációtól függően bekapcsolódunk és segítjük a „mintha” helyzetek alakulását. A játék lényegi sajátossága az utánozás. Mivel a gyermekek mindig azt utánozzák, akik érzelmileg fontosak számukra, ügyelünk arra, hogy mi felnőttek is mintát adjunk nekik. A játékban a gyermekek élethelyzeteket alkotnak újra. Ehhez számos eszközre van szükség. Éppen ezért kialakítjuk azt az igényt, hogy alkalomszerűen a gyermekek maguk is készítsenek a játékhoz szükséges eszközöket. Olyan anyagokat biztosítunk ehhez a tevékenységhez, amelyekből egyszerűen, könnyedén barkácsolhatnak kiegészítő kellékeket és a dramatizáláshoz szükséges eszközöket.

Lehetőséget adunk az esztétikai élményt nyújtó irodalmi alkotások eljátszására is. Többszöri ismétléssel megismerhetjük a mese hőseinek tetteit, hangját, mozdulatait. Alkalmat adunk, hogy a gyermekek saját elgondolásuk alapján játsszák el az önként kiválasztott darabot. Érdeklődést felkeltő bábjátékkal kedvet ébresztünk a gyermekekben a bábozáshoz. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a látottakat ők maguk is eljátszhassák, de alkalmat adunk a kedvenc bábok mozgatásának gyakorlására is, ahol maga a mozgás jelent vizuális élményt a gyermekeknek.

A szabályjáték lényege, hogy a játék meghatározott szabályok szerint zajlik. Feladatunknak tartjuk az olyan szabályjátékok megismertetését, amely az adott csoport fejlettségi szintjének megfelelő, amelyek szabályai könnyen érthetőek és teljesíthetőek. Arra törekszünk, hogy a szabályjátékok elégítsék ki a mozgásigényt és fejlesszék az érzelmi képességeket.

A gyermekeket az alkotás öröme ösztönzi a konstruálásra, a valamit létrehozni igénye a kreativitás mellett fejleszti az értelmi és társas képességeket. Éppen ezért elősegítjük, hogy minden gyermek megtalálja a neki legmegfelelőbb építő-elemeket, amelyek segítségével képesek elmélyülten játszani és sikerélményhez jutni. A környezettudatos szemlélet keretén belül, felhasználjuk az újrahasznosítással közösen készített alkotásokat is. A szenzitív játékok fokozzák a gyermekek egy-egy érzékszervének érzékenységét, árnyalatok kis különbségei, eltérések észrevételét.

A játék „klasszikus” tartalma kiegészül népi játékokkal, vizuális megismerést szolgáló - és mozgásos játékokkal, amelyek az óvodapedagógus tervező munkája során beépülnek a gyermekek mindennapjaiba.

Az udvari játék során óvodánkban a már meghatározott játékirányítás általános feltételein túl minden nap biztosítjuk a szabad levegőn való játék és mozgástevékenység lehetőségét. Lehetővé tesszük a gyermekek igénye, kívánsága szerint a különböző udvarrészekre való átjárást, a lehetőségeket figyelembe véve. Gyakran szervezünk mozgásos játékokat. A már megismert játékokhoz szükséges kellékeket a gyermekek számára hozzáférhető helyen tároljuk. Számukra változatos, életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő tevékenységi lehetőségeket kínálunk, meghagyva számukra a szabad választás jogát. A balesetek megelőzésére kiemelt gondot fordítunk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Változatos játéktevékenységek gyakorlásával fejlődik önismeretük.
- Megismerik a játékok, építőelemek tulajdonságait (szín, alak, forma, nagyság) a velük való tevékenység során fejlődik finommozgásuk-gondolkodásuk, képzelőerejük.

- A játékban örömet lelik, képesek arra, hogy egy játéktémát több napon keresztül is játszanak.
- Kialakul az együttjátás igénye.
- A játzócsoprtok között jó, társas kapcsolat alakul ki, ahol egymás játékát kiegészítik, segítik.
- A szimbolikus játék során képesek szerepeket vállalni, megosztani, arról lemondani.
- Saját elképzeléseiknek megfelelően próbálkoznak játékeszközök készítésével, azokat játéukban alkalmazzák (dramatizálás, bábozás során).
- Problémahelyzetek megoldására vállalkoznak.
- Alkalmazkodnak egymáshoz és betartják a játékszabályokat.
- A játék során olyan tulajdonságok, magatartásformák alakulnak ki, amelyek a későbbiekben is meghatározóak lesznek.

1.1. Játék sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A sajátos nevelési igényű gyermekek estében különösen fontos a játék örömeének megélése, annak minden területre kifejtett pozitív hatása. Fontos feladat az adekvát játékhasználat elsajátítása, a kognitív funkciók fejlesztése. Ezek kialakulásánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekednünk kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

A különböző problémával rendelkező gyermekek játéktevékenységét akadályozhatja bizonytalan nagymozgásuk, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek, stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- Képes a játék örömeének megélésére.
- Szeret és akar játszani, abban elmélyülni.
- Képes a különböző játékformák felismerésére, alkalmazására.
- Játék közben képes a szabályok betartására.
- Képes a csoportos és egyéni játékhelyzetek megélésére.

2. VERSELÉS, MESÉLÉS

A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

Az óvodában a népi a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A magyar gyermekköltészet, a népi dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat erős, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese képi és konkrét formában esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat. **A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a szöveg és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.**

A **élethelyes** mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világtétele kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlátszó szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világtétele, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világtétele kialakításához. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átlátszó szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világtétele, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásunknak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. **A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.**

A gyermek saját vers és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi, - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek, **valamint más népek, nemzetiségek meséinek** egyaránt helye van.

Az óvodában a népi, a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Mesék, tanításra és hallgatására szánt versek közé olyanokat is válogatunk, melyek állatokról, növényekről, évszakok változásáról, zöld ünnepekhez kapcsolódó társadalmi és tudományos témaköröket érintő ismeretekről szólnak (pl. bolygókról, komposztálásról, újrahasznosításról szóló tanmesék), bemutatják a természet szépségét és a környezettudatos magatartást.

A „verselés, mesélés” verbálisan is megerősítik a környezetükből származó érzékszervi tapasztalataikat, érzelmileg még közelebb hozva hozzájuk a bemutatott természeti jelenséget, történetet, segítve ezzel természettudományos gondolkodásuk, szemléletük formálódását. Az újabbak között egyre több környezeti témát dolgoz fel, „zöld tartalmával” érzékenyít. A szülőföldhöz kötődést a népmesék, népköltések is segítik.

A mesék tanulságai az erkölcs alakulása szempontjából lényegesek.

Célunk

- A gyermek szívesen hallgassa a mondókákat, verseket, meséket. Az irodalmi élmények érzékeny, aktív, befogadójává váljon.
- Változatos, irodalmi élmények nyújtásával, a vágy felelevenítésével a könyv értékei iránt.
- A gyermekek érzelmi, értelmi és etikai fejlődésének segítése.
- Pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.
- Élményszerű tanulás megteremtése.
- Olyan élethelyzetek megtapasztalása, amit a valóságban nem tudna átélni a gyermek.
- Nemzeti identitás átadása, ápolása.
- A kommunikációs képesség fejlesztése, anyanyelvi kompetencia megszilárdítása, helyes nyelvi minták elsajátítása.
- Állatok szeretetére, tiszteletére, természet megóvására, környezettudatos magatartás formálására nevelés.

Feladatunk

- A felhasznált irodalmi anyag igényes összeállítása.
- Az óvodás korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása
- A gyermek feltett kérdéseire megfelelő választ adjunk.
- A mesetudat kialakítása, azaz, hogy a gyermek képessé váljon arra, hogy az irreális elemeket megkülönböztesse és elkülönítse a valóságtól.
- Morálisan rendezett világot kell nyújtunk a gyermekeknek, hiszen nem építhetünk csak a gyermek élettapasztalataira, ítélőképességére.
- Az anyanyelv megszerettetése, beszédkultúra megalapozása ehhez nyújtunk segítséget a mesék és versek.
- A mesei világkép kialakítása, mely képes arra, hogy egységes világképet közvetítsen a gyermek számára, hiszen alapvető kérdésekre válaszol szimbolikus formában.
- Morális mintákkal való szembesülésre, azonosulásra készítjük a gyermekeket, melyek eredményeképpen erősödik kitartása, önbizalma. Problémamegoldó, döntéshozó képesség fejlesztése.
- A meséknek a vágyteljesítő és feszültségoldó hatását felhasználjuk a gyermek személyiségformálásában.
- A gyermek képzeletének képi gondolkodásának, emlékezetének, fantáziájának fejlesztése.
- Verbális emlékezet fejlesztése mellett az élményszerzés, érzelmi nevelés fejlesztése. Ezért olyan irodalmi anyagot is választhatunk, amelyet csak meghallgatásra szánunk.
- A belső tudás fejlesztése, nyelvgazdagodás, memória, ritmusgyakorlat, mozgáskoordináció segítése, beszédhibák felismerése s azok játékos észrevétlen korrekciója.

Az óvodapedagógus szerepe a verselés, mesélés folyamatában

Figyelembe vesszük, hogy az óvodáskorú gyermek a mesét kettős tudatával, mesetudatával fogadja be. Ennek fejlesztésére gondot fordítunk. Feladtunk, hogy a gyermek életkorának, nyelvi fejlettségének, érdeklődésének megfelelő beszédhelyzeteket teremtsünk és megfelelő irodalmi alkotásokat válasszunk.

Az irodalmi anyagot úgy állítjuk össze, hogy tartalmazzon mondókát, verset, mesét, elbeszélést, folytatásos történetet. A napi tevékenység során többször is mondunk a helyzethez illő mondókát, rövid verset, mesét, történetet. Alkalmat teremtünk arra, hogy a gyermekek eljuttassák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, lehetőséget adunk arra, hogy általuk kitalált történeteiket elmondhassák vagy már ismert történeteket kreatívan átkölthessék. Kialakítunk rítusokat a biztonságérzet fokozása és a motiválás megkönnyítése érdekében (mesetarisznya, mesepárna, gyertyagyújtás).

Feladatunk a mese bemutatása közben a folyamatos szemkontaktus megteremtése az aktív kapcsolat fenntartása céljából. Mesélés, verselés közben tudjuk figyelni, követni a gyermek érzelmi reakcióit. Fejlesztjük a gyermek előadó-képességét kifejező, hangsúlyos versmondással, báb és dramatikus játékokkal, mesékkel. Az érzékletes, szemléletes előadásmóddal az azonosulást és a megértést segítjük. Hangsúlyt fektetünk az állandó beszédkapcsolat fenntartására. Beszédmódunk példaértékű legyen. A pedagógusnak tudnia kell bánnia mozdulataival, hangjával, hiszen a gyermek a felnőtt szándékait, érzelmeit, a beszédének a ritmusával, tempójából, szüneteiből, a beszédeit kísérő testtartásból, gesztusokból méri le, tanulja meg. Figyelembe vesszük a felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítását.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

Óvodapedagógusaink a **3-4 évesek** versanyagát népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítják össze. Olyan meséket választunk, amelyek cselekménye egyszerű, ritmikus ismétlődések jellemzik.

A **4-5 éves** korú gyermekek meséi már többfázisos szerkezetű állatmesék, egyszerűbb szerkezetű tündérmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus-realisztikus mesék. Helyet kapnak a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern, és más népek meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsőfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepelnek vidám, humoros versek, klasszikusok és a mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei is.

Az **5-6-7 éves** kor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realisztikus meséken át épülnek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásokban napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gazdagodik a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Megismerkednek olyan közmondásokkal, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. A kiválasztott versek, mesék megerősítik a környezet megszerettetését, a néphagyomány ápolását, az évszakok szépségét.

Az óvodáskorban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

Az óvodába kerülő **3-4 éves** gyermekek első igazi versélményei a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes

biztonságérzetben hallgatják. Ez a többszöri átélés, fizikai kontaktusokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Lehetőséget adunk a rigmusok korai megkedveltetésére. Sokszor ismételjük az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására.

Rövid improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerkednek a bábokkal, dramatikus játékokkal.

A **4-5 éves** kisgyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógus meséit.

Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételgetése.

Az új versek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

5-6-7 éves korban is minden adandó alkalmat felhasználunk a kiolvasók, rigmusok ismételgetésére, gazdagodhat a nagycsoportosok mondókarepertoárja. A gyerekek játszanak a rimes találós kérdésekkel, ritmusjátékokat alkothatnak. Ismétlik az előző években tanult verseket. Ügyelünk a szavak gondos tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra. A gyermekek önállóan dramatizálhatnak, alkalomszerűen bábozhatnak.

A délutáni pihenés előtt lehetőség van a folytatásos mesék olvasására. A gyermekek próbálkozhatnak mesék önálló befejezésével, új mesék kitalálásával.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versekkel, mesékkel, dramatikus játékokkal

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, vers, bábozás és a dramatikus játék. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, megfelelő artikulációja, a hangkapcsolatok. Bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják a szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

Az irodalmi nevelés személyiségformáló hatása

Az óvodapedagógus beszédminta alapján a befogadás, a gyakorlás által a gyermekek kiejtése csiszolódik, gyarapodik szókészletük. A mechanikus bevésésből fakadó sikerélmény ösztönzően hat a gyermek tanulási folyamatára. Anyanyelve, irodalmi szépérzéke tökéletesedik.

A népmesék, mondókák, az irodalmi művek hallgatása, mondogatása közben erősödik az egymás iránti figyelem, az összetartozás érzése is. Az irodalmi élmény érzelmeket vált ki a gyermekben. A gyermek átéli a sok pozitív érzelm, öröm, boldogság, lelkesedés, csodálkozás mellett a negatív érzéseket, igazságtalanságot, szomorúságot, bánatot is. Az ismétlések, a dramatikus játékok, a bábozás lehetőséget nyújtanak az irodalmi élmény újraélésére, az önálló fantáziadús alkotásra.

A népi mondókákban rejlő ritmikuság képes a gyermeket vidámabb, jobb hangulatba emelni, belső mozgásfeszültségét levezetni, mozgását összerendezettebbé alakítani. Konfliktuskezelési módjuk, problémamegoldó készségük a népmesei minták hatására alakul. A népmesék cselekménye állásfoglalásra készíteti őket, ami erkölcsi érzékük, avagy ítélőképességük alakulását segíti. Az élmények hatására kötődésük alapozódik a népköltészet értékei iránt is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek várják, igénylik a meséket, verseket.
- Szívesen ismételtetik azokat.
- Szívesen mondogatnak mesét, báboznak maguk is, másoknak is.
- Ismernek mondókákat, verseket, meséket.
- Tudnak történeteket, meséket kitalálni.
- Önállóan mondanak el saját szavaikkal rövidebb-hosszabb meséket.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Megjelennek a tanulás alapját képző szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.

2.1. Verselés, mesélés sajátos nevelési igényű gyermekek számára

A sajátos nevelési igényű gyermek általában rövid ideig képes koncentrálni, figyelme könnyen elterelődhet. A megismerési folyamat, a kevesebb tapasztalat, illetve a szegényesebb szókincs következtében a történetek, események elmondása során a gyermekek rövidebb mondatokat használnak, kevésbé színes a kifejező készségük, szókincsük. Az előforduló beszédzavar nehezítheti a mesék, versek előadását, gátlásossá teheti a gyermekeket. A kommunikációs zavarok (gesztus, mimika, testbeszéd) a versek, mesék reprodukálását is befolyásolhatják. Az állandó akadályozottság, megfelelő segítség nélkül negatívan hat az érzelmekre, gátlásossá, fokozottan érzékenyvé teheti a gyermeket. A felsorolt problémák esetlegesen, sok múlik azon, hogy a gyermek részesült-e korai, komplex gyógypedagógiai fejlesztésben, amelyben figyelmet fordítanak a szülők számára a neveléshez adott javaslatokra is.

A mindennapos mesés - verses foglalkozásokon tapintatosan kell kezelnünk az érintett gyermekek figyelmének korai fáradékonyságát, fokozatosan kell növelnünk a figyelem tartósságát.

Fontosnak tartjuk, hogy ezek a gyermekek is vegyenek részt a mindennapos mesehallgatáson, érzékeljék az irodalmi alkotások hangulatát, éljék át a szöveg humorát. Törekszünk, hogy oldjuk gátlásosságukat, lehetőséget adunk a kommunikációs zavarral küzdő gyermekek számára is a versek, mesék reprodukálására. Olyan feltételeket, szituációkat teremtünk, amelyekben a megfelelő hatások érvényesülhetnek.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- A gyermekek szívesen ismételtetik a népi rigmusokat, mondókákat és egyéb verseket.
- Igényük van a mesehallgatásra, várják ezeket az alkalmakat.
- Lapozgatják, nézegetik a könyveket, megtanulnak vigyázni rá.
- Az ő szintjükön megismerik a néphagyományokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó történeteket, népköltészeti alkotásokat.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, (az ő szintjükön) mozgással megjeleníteni, kifejezni azokat.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak.

3. ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC

1. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

2. A népi játékok és az igényesen válogatott magyar kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

3. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

4. A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

5. Az ének, a zene, a népi tánc, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközlés eszközeivel, korosztályi sajátosságokra építve.

6. Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

A zene – akár a nyelv – egyetemes kultúrkinccs, amelyhez zenei anyanyelvünk: énekes és hangszeres népzene, gyermekjátékok és népszokások megismerésén át vezet az út. A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

E megismerés középpontjában az éneklés, az énekes játék áll, amelyhez szervesen kapcsolódik a zenehallgatás. Az élményt nyújtó közös ének - zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.

Saját zenéjén, zenei anyanyelvén túl az óvodában találkozik a gyermek más népek népzenejével és a zeneirodalom értékes alkotásaival is.

A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermekek mindennapi tevékenységének.

Az ének - zenei nevelés – mint művészeti nevelés – az esztétikai nevelés része.

Ízlésformálásra, igényességre, értékközlésre törekszik. A dallam, a ritmus, szöveg, tempó, dinamika, hangszín, mozdulat és az ezekből eredő kifejezés szépségei az előadás és zenehallgatás élményét mély érzelmekkel hatják át. Az esztétikai élmény kiemelkedő mozzanatait az esztétikai érzelmek, mint a gyönyörködés és élvezet, melynek átélése az érzelmek árnyaltabbá, gazdagabbá válásához vezet.

A mondókák, népi játékok és népdalok hozzátartoztak az emberek mindennapjaihoz, fennmaradniuk is ezért sikerült. Minden alkalomnak megvolt a saját dal- és szokásrendszere. A népdalok éneklésével, hallgatásával, a gyermek néptáncokkal és népi játékokkal, a hagyományok megismerését, továbbélését segítjük. Az állatokról, növényekről, évszakok szépségéről szóló dalok, mondókák, rigmusok, népi hiedelmek közel viszik a gyermekeket a természethez.

Az „ének, zene, énekes játék, gyermektánc” az értelmi és a mozgásfejlődésben, valamint az énkép alakulásában is rendkívül fontos. A természeti, a társadalmi környezet hangjai mindennapi tapasztalatot jelentenek számukra. A dalok, dalos játékok tükrözik a természeti jelenségekhez, társadalmi folyamatokhoz kapcsolódó hagyományokat. Természetes anyagokból, növényi részekből, hulladékokból is készítünk hangszereket, esetenként a szülők bevonásával. A népdalok, népi mondókák az önazonosságot, közösségekhez kötődést is erősítik.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenei nevelés célja

- A közös éneklés, játék örömeinek éreztetése, amely fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.
- Az énekes játékok, a zene megszerettetése, a szép tiszta éneklésre való szoktatás.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése.
- Játékos zenei alkotókedvük ösztönzése.
- Az esztétikai, zenei ízlés és a mozgáskultúra formálása.
- Az énekes népszokások, népi mondókák, dalos játékok, valamint a népzene (külföldi népzene) megismertetése, megszerettetése.
- Gyermektánc, mozgás és térforma fejlesztése.
- A dalok, mondókák segítségével az állatok, növények természet szeretetére nevelés.
- Az állatokról, növényekről szóló dalok válogatásával célunk a természethez fűződő pozitív érzelmi kötődés formálása.

A zenei nevelés feladata

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.
- A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása.
- A szervezeti formák megtartása.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal.
- Zenei érdeklődés felkeltése.
- Zenei ízlés, esztétikai fogékonyság formálása.
- Megszerettetni a gyermekekkel az éneklést, a gyermekdalokat.
- A gyerekeket tiszta éneklésre szoktatni.
- Zenei hallás, ritmusérzék fejlesztése.
- Harmonikus szép mozgás fejlesztése.
- A zenei anyanyelv megalapozása.
- Kifejleszteni a gyermekekben a zenei élményekből fakadó spontán reakcióképességet.
- Énekléssel, zenehallgatással élményekhez juttatni a gyermekeket.

Az óvodapedagógus feladata

Lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket.

Az ismert, könnyű dalok segítségével törekszünk a zenei képességfejlesztés magasabb szintű feladatainak megoldására, a tiszta, szép éneklésre.

Megkívánjuk a tiszta éneklést, a gyermekek mozgásának rendezett, esztétikus formáját.

Segítjük a gyermekek önállóságát.

Fejlesztjük zenei alkotókedvüket és vidám játékokkal, sokféle formában közös élményszerzésre törekszünk.

Fokozottan segítjük a gyermekek kezdeményezését, aktivitását.

Törekszünk a szép és esztétikus mozgások kialakítására.

Lehetőséget adunk sokféle tapasztalati formában a zenei fogalompárok megértésére, gyakorlására.

Megismertetjük a gyermekeket a zenei tevékenységet segítő mozgáskultúrákkal.

Erősítjük a közös énekléssel, mozgás általi élménynyújtással a közösségi érzést.

A játékok során alkalmazott különböző térformák gyakorlásával fejlesztjük a gyermekek tér – és formaérzékét.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogy beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hanglejteése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása érezteti a nyelv kifejező erejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló, hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék alkalmas a szókincs bővítésére.

A dallamhangok tiszta éneklése utánzás során alakul. A ritmus játékos mozdulatokkal vésődik be, mindez többnyire érzéklet, ill. észlelet szintjén, tudatosítás nélkül történik. Tudatosításra csak a könnyen észrevehető különbségek kerülnek: mint a gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély, valamint a helyes énektechnika legegyszerűbb szabályai. A levegőbe rajzolt dallamnak hangközei hozzájárulnak a zenei írás-olvasás megalapozásához.

A népi játékok mind valamilyen szabályszerű mozgással kapcsolatosak, s miközben a játékba belefeledkező gyermek megszabadul gátlásaitól, az oldott hangulatú, mégis rendezett mozgás, a hangképző szervek működésén is megmutatkozik. A dallam és a szöveg tisztább, a ritmus pontosabb lesz általa. A népi játékok hozzájárulnak az éneklés, a zene megszerettetéséhez, és a gyermek szociális fejlődését szellemi gyarapodását is segítik.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A zenei tevékenységeket kötött és kötetlen formában szervezzük. A zenei képességfejlesztésre és énekes játékokra az egész nap folyamán lehetőség van. A zenehallgatást foglalkozásokon élő és gépi előadásban biztosítjuk. Alkalmanként a Zeneiskolában hangversenyen veszünk részt a nagyobb gyermekekkel.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek örömmel játsszák az énekes játékdalokat, önállóan kezdeményezik, átélik a közös játék örömét.
- Gátlások nélkül, egyedül is tudnak énekelni.

- Érzik az egyenletes lüktetést, ritmust.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Élvezettel figyelik a zenét.
- Esztétikus kifejező mozgásra törekednek.
- Felismerik a magas-mély, halk-hangos, gyors-lassú közti különbséget, jelre dallamot bújtatnak.
- Tudnak dallammotívumot visszaénekelni.
- Felismerik a zenei és zörejhangokat.
- Felismerik a dallamot kezdő motívumaikról.
- Szünet érzékeltetése.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Képesé válnak esztétikus egyöntetű mozgásra, változatos térformákat tudnak alakítani.
- Hosszabb énekelt vagy hangszeresen előadott dalt figyelmesen hallgatnak
- Ismerik és gyakorolják az egyszerűbb táncmozdulatokat.

3.1. Zenei nevelés sajátos nevelési igényű gyermekek részére

A különböző problémával rendelkező gyermekeknek különböző területeken lehet nehezített a zenetanulás. A nehezített nagymozgás a helyzet-, és helyváltoztatás során, valamint az énekes játékoknál akadályt jelenthet. Problémás lehet a ritmus és tempó érzékelése és főképpen az utánzása, visszaadása. Előfordulhat hallási percepció zavar, ezért az észlelés pontatlan, hiányos lehet. Az artikulációs problémák az éneklés akadályozói lehetnek. A sérült kisgyermekek mozgása lassabb, célmozgása, koordinációja pontatlanabb, térérzékelése gyengébb lehet.

Jelentős feladatunk a zenei érdeklődés felkeltése, az ízlés, az esztétikai fogékonyság és a zenei anyanyelv kialakulásának segítése. A zenehallgatás az érzelmi életet gazdagítja, oldani képes a gyermek feszültségeit, esetleges frusztrációit. Ezért különösen fontos, hogy ezek a gyermekek részt vegyenek a zenehallgatáson. Nagyon lényeges a ritmusfejlesztés, elsősorban az egyszerű, egyenletes ritmus hangoztatása, érzékeltetése, a különféle mozgással kísért ritmusfejlesztés. Lényeges továbbá, hogy az éneklés, énekes játék az érintett gyermekek számára is oldott hangulatot teremtsen, és hogy az esetleges kommunikációs akadályozottságból adódó gátlásosságát le tudja küzdeni. Az éneklés jó hatású a gyermek légzésfunkciójára, ezáltal terápiás segítséget is ad. A közös éneklés örömszerző, közösségformáló hatása miatt fontos, hogy a sérült gyermek is részt vegyen az énekes játékokban, akár külső segítő, pedagógiai asszisztens, dajka stb. segítségével, a feladatok esetleges módosításában.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat.
- A gyermekek gátlások nélkül, akár egyedül is tudnak énekelni.
- Képesek élvezettel figyelni a zenehallgatásra.
- Képesek ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

4. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

1. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különbözőfajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. **Az óvodai nevelésben** törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek **felismerésére**.
2. Az óvodapedagógusok az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosítanak. **Maga a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.**
3. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeleinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.
4. Az óvodapedagógusok feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
5. **Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.**

A „rajzolás, festés, mintázás, kézi munka” témáit a környezet tárja elénk. A napirend lehetőséget ad a környezet ezernyi szépsége, értéke megjelenítésére, bármilyen anyaggal, bármelyik technikával.

Célunk

A gyermeki személyiség fejlesztése az ábrázolás különböző fajtáival, mint: a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, továbbá műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér- forma és szín képzeleinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az állatok, növények, évszakok jellemzőinek ábrázolásával észrevétetjük a gyermekekkel a természet szépségeit.

A különböző anyagfajtákból, termékekből, terményekből való barkácsolással újrahasznosítással tanítjuk a gyermekeket, ezzel a környezettudatos magatartás kialakulását segítjük.

Feladatunk

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.

Megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására, és az esztétikai élmények befogadására.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. A tevékenység gyakorlásához megfelelő méretű, mennyiségű és minőségű eszközöket biztosítunk. A kiválasztásnál szem előtt tartjuk a praktikumot, a célszerűséget és az esztétikumot. Az eszközöknek állandó helyük van a polcokon, ahol a gyermekek elérik.

Lehetőséget biztosítunk, hogy a természet által elengedett, gyűjtött kincseket, alkotó tevékenységükhöz szabadon felhasználják.

Feladatunk az alkotó-alakító tevékenységhez a megfelelő hely, idő, a nyugodt légkör biztosítása. Így a gyermekek az egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően fejlődnek a biztató, megerősítő, irányító felnőtt segítségével.

Technikai ajánlások a rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, kézi munkához

3-4 éves korban a gyerekek játszva ismerkednek az anyagokkal, eszközökkel, a technikai kivitelezés lehetőségeivel. Firkálhatnak, rajzolhatnak, mintázhatnak, festhetnek.

A képalakítás megjelenik:

- festéssel: ujjal, vastag ecsettel
- rajzolással: zsírkrétával, színes ceruzával, aszfaltkrétával, rajzszénrel, bottal homokba
- nyomattal: tenyérrel, dugóval, textillel, szivaccsal, zöldségekkel, vattapamaccsal, levelekkel.
- papírragasztással,
- agyagba-homokba karcolással,

Megalapozzuk az esztétikai érzékenység és értékelő képesség kialakulását. Együtt gyönyörködnek saját és mások alkotásaiban. A gyermekek tetszés szerint vehetnek részt a plasztikai alakításban. Megismerik az anyagok alakíthatóságát – (nyomkodva, ütögetve, gyurkálva). Biztosítva van a mintázás lehetősége eszközökkel (kiszúró formák, sodrófa, nyomóformák, karcoló eszközök, díszítő eszközök, stb.).

Az építés során megismerkedhetnek a különböző tárgyak, anyagok formáival, tulajdonságaival, a térrel.

A **4-5 éves** korban, a gyerekek alkotó-alakító tevékenységét bővítjük más eszközökkel (festékkel, különböző ecsetekkel, spárgával, fonallal, textillel, termésekkel, szívószállal, fésűvel, pálcikával), és újabb technikák megismertetésével (tépés, vágás, ragasztás, lyukasztatás, hajtogatás, mozaikkészítés, kollázs, montázs, karcolás).

Megfigyelésekkel, tevékenységekkel olyan élményekhez juttatjuk a gyermekeket, amelyek elősegítik a környezet esztétikája iránti fogékonyságot. Művészeti albumokat, reprodukciókat nézegetünk. A színek, formák, kompozíciók alkotása során tapasztalatot szereznek a térvizonyokról. Emberalakot, állat- és játékfigurákat mintázhatnak, törekednek a formák tagolására.

Az építés során variálják a teret, különféle anyagokból építenek, összeraknak kisebb-nagyobb építményeket.

A maguk által barkácsolt eszközökkel bővítjük játékaikat, pl. bábok, házak, alagutak, hidak, bababútorok, járművek természetből, állatok. Természetes és más anyagokból ajándékot is készítünk, pl. Anyák napjára, karácsonyra, törekszünk az anyagok újrahasznosítására.

Az **5-6-7 évesek** a megismert eszközöket, technikákat bátran használják képalakító tevékenységükhöz. Bővül mindez szövással, fonással, varrással, gipszöntéssel, papír montázs készítéssel, kasírozással, fűzéssel, bábkészítéssel.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban megjelenik a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolása is. Egyéni és közös kompozíciókat hoznak létre, különböző technikai megoldásokkal és eszközökkel. Képet festenek egyénileg választott színekkel, érzelmeik, élményeik, képzeletük alapján. Tudatosan előállítanak színeket színkeveréssel.

A barkácsoláshoz szükséges anyagokat folyamatosan, a csoportban állandó helyen gyűjtjük.

Természetes és más anyagokból készítünk játékot, bábót, ajándékot.

Ellátogatunk kiállításokra, ahol műalkotásokkal is ismerkedhetünk, gyönyörködhetünk bennük, beszélgetünk róluk.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban is megvalósulnak. Hetente több alkalommal szervezünk irányított és kötetlen formájú tevékenységeket is mikrocsoportos formában. Így biztosítjuk az egyéni segítségnyújtás lehetőségét.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- Jellemző alkotásaikra a szín- és formagazdagság.
- Örülnek alkotásaiknak és a közösen elkészített kompozícióknak.
- Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.
- Ismernek különböző technikákat és anyagokat és azokat bátran alkalmazzák.
- Téralkotásban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Beszélni tudnak az alkotásokról, ítéleteiket, véleményüket megfogalmazzák.
- Kézmozgásuk ügyesedik, szem-kéz koordinációjuk fejlődik.
- Színképzeteik gazdagodnak, a főbb színeket felismerik, megnevezik.

4.1. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A különféle problémával rendelkező gyermekek számára nehézséget okozhat a rajzolás, a kézügyességet igénylő feladatok megoldása. (Gyenge izomzat, izomtónusok fokozódása, fejletlen grafizmus, stb.) Ezért különösen fontos feladatunk a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése, az izomzat erősítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekeknek - eltérő probléma esetén - lehetnek észlelési problémái, testséma-zavarai. Általában az őt körülvevő világról kevesebb ismerettel rendelkeznek. Ezért különösen fontos, hogy alkalmat kell adnunk a minél sokrétűbb mozgásos tapasztalatszerzésre is. Fejlesztünk kell a kognitív funkciókat, az észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást, stb. Ezáltal a vizuális nevelés is hatékonyabban fejleszthető.

A rajzolás, mint funkció kialakításához minden esetben szükség van egyéni segítségnyújtásra.

Az érintett gyermekeknek a szűkebb és tágabb környezetről, a különböző anyagokról szerzett ismeretei hiányosak lehetnek, ez akadálya lehet a fantáziájuk fejlődésének, a kreativitásnak. A gyakori kudarcok nem motiválják alkotásra, nem serkentik próbálkozásra a gyermekeket. Ha a gyermek gondolkodása előbbre jár, mint azt manuálisan követni tudja, alkotása rendezetlen, hiányos lehet.

A rajzolást igénylő tevékenységben elsősorban a megfelelő test-, és eszköztartást alakítjuk, segítjük. A hiányos ismereteket, tapasztalatokat pótoljuk, ha megismertetjük a gyermekekkel az adott kézimunkához, vizuális tevékenységekhez szükséges eszközöket, anyagokat, technikákat. Az eszközökkel szembeni esetleges félelmeiket feloldjuk.

Az alkotásokat reálisan, fejlődést feltételezve értékeljük és értékként kezeljük, ezáltal további aktivitásra ösztönözzük a gyermekeket.

Az egyéni bánásmód elvét figyelembe véve- orvosi, pszichológiai diagnózisra építve- alakítjuk ki a módszereket, melyekkel a sérült gyereket a legjobban segítjük. Az egyéni képességbeli különbségeket minden esetben figyelembe vesszük.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- Képesek legyenek a megfelelő eszközhasználatra.
- Szívesen vegyenek részt rajzolást igénylő feladatokban.
- Képesek legyenek önmaguk kifejezésére a rajzolás, festés által (vizuális kifejezőeszközökkel).
- A rajzolást, festést örömszerző tevékenységnek élik meg, kialakuljon a rajzolás öröme, annak igénye.
- Kialakuljon a rajzolás, mint funkció.

5. MINDENNAPOS MOZGÁS

A gyermek legalapvetőbb szüksége, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségekben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők: a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység, b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés, c) szervezett mozgásos tevékenység.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az

erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, **tanulási képesség** – fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgások az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

A mozgásfejlesztés célja

A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.

A gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodóképességének, a személyiség akarat tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Különböző tartáshibák (elsősorban a hanyag tartás) kialakulásának prevenciója játékos formában.

Lúdtalp kialakulásának megelőzése lábtornával.

Erő – állóképesség fejlesztése életkornak megfelelően.

A mozgásfejlesztés feladata

A gyermekek életkorának megfelelő természetes mozgásformák fejlesztése a szabad játékban.

Mozgásfejlesztés a szervezett tevékenységekben.

Mozgásos játékok, tevékenységek tervezése 3-7 éves korig.

Helyes testtartás megéreztetése, tudatosítása, gyakorlása.

Lábtorna alkalmazása.

Erő – állóképesség fejlesztése sokoldalú erősítése.

Egészségfejlesztő testmozgás óvodánkban

A torna kifejezés eltűnt és megjelent az „egészségfejlesztő testmozgás” terminus. Testmozgás alatt értünk minden olyan mozgást, amit a vázizomzat hoz létre, és amelyet energia felhasználás kísér.

Ide tartozik:

A mindennapi élet során végzett csekély intenzitású mozgások (például leülés, felállás, lassú séta).

Azok a mozgások, amelyek már kimutathatóan kedvező egészségügyi hatásai vannak (például élénk járás, futás, tánc, aktív kerti munka, játszótéren, mászókán végezhető mozgások).

Mindkét mozgástípus az óvodai élet mindennapjaiban jelen van.

A mozgásos tevékenységeket, játékokat a mozgáshoz szükséges eszközök kiválasztását a gyermek egyéni fejlettségi szintjéhez, életkorához, a csoport összetételéhez igazodva tervezzük. Folyamatosan felépülő mozgásrepertoárt tanulnak meg a gyermekek óvodai életük során. Ezek a természetes hely- és helyzetváltoztató valamint finommotoros (manipulatív) mozgások (egyes számú táblázat) melyek felfedeztetése megtapasztaltatása, gyakoroltatása mindennapi feladat pedagógusaink számára.

A fundamentális (funkcionális természetes) mozgáskészségek		
Helyváltoztató mozgáskészségek	Helyzetváltoztató mozgáskészségek	Manipulatív mozgáskészségek
Járások Futások Oldalazások Írányváltások Megállások Menekülés és üldözés Szökdelések Ugrások és érkezések Kúszások Csúszások mászások	lendítések, körzések hajlítások és nyújtások fordítások, fordulatok tolások és húzások emelések testsúlymozgatások és támaszok gurulások és átfordulások dőlések és esések egyensúlyozások függések és lengések	gurítások dobások elkapások rúgások, labdaátvételek lábbal ütések ütések eszközzel labdavezetések kézzel, lábbal eszközök megállítása, átvétele egyéb eszközhasználati formák

Ahogy a gyermek próbálkozik a különböző természetes mozgásainak a változó körülményekhez történő igazításához fokozatosan fejlődik mozgáskoordinációja.

Olyan környezetet teremtünk a csoportban, amely sokszínű változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákat és játékokat biztosít a gyermek számára.

Az óvodapedagógus szerepe a mozgásfejlesztésben

-Biztosítjuk testmozgás előtt a kényelmes tornaruha cseréjét, testmozgás után a visszaöltözést.

-Ütemezés nélkül vagy zenei ritmusra végzett test- és térérzékelő gyakorlatokat vezetünk be: lassan végzett nyújtásokat, játékos koordinációs és erősítő gyakorlatokat, ügyességfejlesztést sokféle eszközzel.

-Kihasználjuk az udvart, nagyobb térben csoportos vagy páros játékokat játszunk.

-Kooperatív játékokat, fantáziajátékokat, játék öröméért végzett mozgásos feladatokat és játékokat játszunk a gyerekekkel.

-Fontosnak tartjuk, hogy a gyermeket önmagával szemben versenyeztessük (ki tud többet, mint az előbb) ezeken a játékokon minden gyermek sikeres lehet, egyenlő esélyekkel vesz részt.

- Utasítjuk a gyermekeket helyzettől függően.
- Fontosnak tartjuk a gyakorlatok helyes végrehajtását, a káros gyakorlatok elhagyását.
- A testi képességek fejlődése mellett hatást gyakorlunk az értelmi, és szociális képességek fejlődésére is.
- Fontosnak tartjuk a kooperatív játékokban rejlő fejlesztő erőt. Mindenki játszhat bennük, senki sem esik ki végleg, nincs kirekesztés. Nincs győztes vagy vesztes. A játéktevékenység a mozgásöröm áll a fókuszban, nem a teljesítmény vagy az eredmény. Mindenki boldog lehet játék közben és a végén. Nem valaki ellen, hanem valakivel játszik a gyermek.
- Tudatosítanunk kell a medence megfelelő állását ülésben, álló helyzetben mivel ez a helyes testtartás kulcsa.
- Fejlesztjük az erő –állóképességet. A hangsúlyt a terhelés terjedelmére helyezzük. Sokoldalú erősítéssel oldjuk meg, miközben minden nagy izomcsoportot megfelelően foglalkoztatunk. Csak fokozatos terhelést alkalmazunk a sérülésveszély elkerülése érdekében. Minden erősítés után megnyújtjuk az izmokat.
- Bevezetjük a rendszeres lábtornát, a lábdeformitások megelőzése, helyreállítása érdekében.
- Kéziszerkezet alkalmazásával fejlesztjük a mozgáskoordinációt.
- Fejlesztjük az egyensúlyérzéklet, az egyensúlyozó járás változatos formában történő gyakorlásával.

A spontán szabad játék keretében végzett mozgásos tevékenységek:

A gyermek napirendjét úgy alakítjuk ki, hogy egész nap biztosítsunk számukra megfelelő helyet és eszközöket a mozgásos tevékenységekhez, a csoportszobában és az udvaron egyaránt. Elegendő időt biztosítunk a szabad játékhoz.

A szabadtéri szabad játék rendkívül fontos színtere a gyermekek nagymozgásai fejlődésének. Szinte minden gyermek számára az udvari szabad játék a nap fénypontját jelenti, ezért kihasználunk minden helyet és lehetőséget a szabad mozgásra.

Feladatunk, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet.

A gyerekek mozgásigénye különböző. Fontos, hogy az aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelő gyerekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, tartsák tiszteletben egymást. Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása. Nagyon fontos, hogy az udvari szabad játékot állandóan figyelemmel kísérjük és aktívan segítjük az arra „rászoruló” gyerekeket (például: az udvari eszközökön történő mozgásban). A jó hangulatú mozgásos tevékenység a gyermek számára pozitív élményt nyújt, és újabb cselekvésre készíteti őket. Egyre több fogó, futó, ügyességi játékkal ismertetjük meg a gyermekeket.

Irányított mozgásos tevékenységek

A program által tartalmazott tevékenységterületek anyagát dolgozzuk fel a mozgással tanulás komplex módszerével (pl.: a mértani alakzatokat nem csupán lerajzolni lehet, hanem körbe lehet azokat szökdelni, futni vagy éppen mászni). Ének, zene, énekes játék, gyermektánc hagyományosan jelen lehet a mozgás tánc formájában.

Az óvodai mozgásfejlesztés irányított tevékenysége óvodánkban csoportonként heti 5 alkalom mindennapos egészségfejlesztő testmozgás, melynek időtartama legalább 10 perc. A kis – és középső csoportokban heti legalább egy alkalommal a nagycsoportokban heti legalább két

alkalommal tartunk egészségfejlesztő testmozgást szervezett, tervezett formában a tornaszobában, jó idő esetén, az udvaron.

Kellő mennyiségű időt, helyet, eszközt és lehetőséget próbálunk kínálni óvodásaink számára így jól fejlődhetnek mozgáskészségeik, vagyis mozgásügyesebbé válhatnak.

Az irányított mozgásos foglalkozásokon nagyszerű lehetőség áll rendelkezésre a természetes mozgásokban mutatkozó lemaradások pótlására.

Mozgásfejlesztés a szervezett tevékenységekben - mindennapi mozgásokban

A tornaszoba beosztása a nevelési év elején történik, egyeztetve minden csoporttal.

A **3-4 éveseknél** a természetes nagymozgások fejlődését segítjük a szabad játékban és az irányított tevékenységekben.

A csoportban, a szabadban biztosítjuk a mozgásteret, az eszközöket a csúszáshoz, kúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz, egyensúlyozáshoz.

Az irányított mozgás során az egymáshoz alkalmazkodáshoz, a biztonságos együttmozgáshoz szükséges szabályokat fokozatosan alakítjuk ki. Gyakorolják az egyenletes járást, a futást, menetirány betartását, majd az elhelyezett akadályok, tárgyak, futás, járás közben való ki- és megkerülést, fel-lelépést, ki-belélépést próbálgatják. Megismerkednek szökdelésekkel, ugrásokkal, támaszugrásokkal talajon, és a test hossz tengelye körüli gurulással.

Kéziszerkek közül használják a babzsákot, szalagokat, fakockákat, karikákat, körkötelet, labdákat.

A játéanyag a futó-fogójátékokból áll, hogy megszokják az egymás melletti, az egymással való mozgást, egymás kikerülését.

Fontos a másolás, mintakövetés lehetősége, ezért a gyakorlatokat egyidőben mondjuk és mutatjuk. Látják is, és hallják is, mert együtt mozgunk velük.

A **4-5 éves** gyermekek többségének mozgása egyre koordináltabbá, járásuk, futásuk egyre biztosabbá válik. A nagymozgások fejlesztését bővítjük, nagyobb hangsúlyt helyezünk az egyensúlyérzék fejlesztésére a szem-kéz-láb összehangolt működését segítő játékokra, játékos gyakorlatokra. A szabad mozgás és játék során megismertetett labdajátékok, ugróiskolák, kötéljátékok is az egyensúlyozás a szem-kéz-láb koordináció fejlődését segítik.

Az irányított tevékenységek során a járás, futás közben alkalmazott – tempóhoz való igazodás az oldalt és hátrafelé járás, párokban járás – különböző nehézségű játékos gyakorlatok, nagyobb feladatot jelentenek a gyermekeknek. Az akadályok, eszközök, síkban, térben való mennyiségének, formájának, kiterjedésének, ritmusának változásával bővülnek a végrehajtott mozgásformák is. A gyermekek az irányváltásokat már képesek korrigálni. A menetirányban történő járások, futások közben gyakoroltatjuk a testfordulatokat. A csúszást, mászást, kúszást emelt akadályokkal, fordulatokkal nehezítjük. Az ugrásoknál különösen figyelünk arra, hogy ruganyosan végezzék. A le- és felugrásokat, támaszugrásokat a mélyugrással és a távolugrással gazdagítjuk. A dobásoknál kiemelt szerepet kapnak a célra irányított dobások és távolba dobásokkal is próbálkoznak a gyermekek. Az egyensúlyérzék fejlesztését a különböző testhelyzet-változtatásokkal, fordulásokkal gazdagított mozgások végzése szolgálja. A gyermekek próbálják az együttes, egyöntetű ritmusú gyakorlatvégzést. Az oldaliság megkülönböztetésénél már használjuk a „jobb-bal” kifejezéseket. Ezt a kezükön levő szalag segítheti. Számos olyan gyakorlatot is bevezetünk, amelyekkel speciális izomsoportokat fejleszthetünk.

Az **5-6-7 éves** gyermekek mozgása egyre összerendezettebbé válik. Járásuk, futásuk, kúszásuk, mászásuk ritmusosabb lesz, egyensúlyukat megtalálják. Ebben a korban a finommozgások, az észlelés, az alaklátás, formaállandóság fejlesztésére helyezzük a fő

hangsúlyt. Gyakrabban tervezünk kisebb testrészekkel való mozgásokat. Irányított mozgásos tevékenység során a futás feladataiban megjelenik a tempóváltás gyors-lassú futás, a begyorsuló futás. A futó, fogó játékok szabályai bonyolultabbak lesznek, sor és váltóversenyekkel egészülnek ki. Sorozatugrásokkal ismerkednek meg különböző magasságú távolságú akadályokon át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas és távolugrást. A labdagyakorlatok labdavezetéssel, egykezes alsó- és felső célzott irányú dobásokkal bővülnek. A tanult gimnasztikai elemeket párosan és társakkal együtt is gyakorolják. Minden alkalmat kihasználunk a szabadban történő mozgásra.

Az óvodapedagógus feladata

Fejlessze tovább a korábban kialakult kezdeményezőkedvet, önállóságot, bátorságot, kitartást, egymás segítségét, alkalmazkodóképességet stb.

A játék vezetése mindig érthető és elfogulatlan legyen.

A hibákat gyakorlat közben a helyes mozgás dicséretével, példamutatással javítja az óvodapedagógus.

Hibajavítást tapintatosan végezze.

A bátorítanabb, ügyetlenebb gyermekeknek mindig segítsen.

Megtervezésnél és levezetésnél tartsa szem előtt a csoport egészségi állapotát, gyermekek fáradékonyságát, teljesítőképességét.

Éljen a környezeti feltételek adta lehetőségekkel.

A mozgásanyag mennyiségét a csoport fejlettségi szintjéhez igazítsa és azt megfelelően, helyesen sajátíttassa el a gyerekekkel.

Adjon ötleteket, irányítsa a gyermek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító mozgáshoz.

Változatos eszközök és a gyermek önálló szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi mozgás örömet jelentsen a gyermek számára.

Lehetőséget biztosítunk a szervezett és szabad mozgás udvaron és természetben történő (séta, kirándulás) végzésére, mellyel az egészséges életmód kialakulását is szolgáljuk.

Alkalmanként olyan mozgásfejlesztő játékokat tanítunk, amelyek komplexen kapcsolódnak a zöld ünnepekhez.

Törekszünk az újrahasznosított eszközök (p. zoknilabda, pet-palack teke, stb.) használatára.

Nagy figyelmet fordítson az elváltozások megelőzésére, a prevencióra, amelyben fontos szerepet tölt be a gimnasztika, a tartásjavítás, mindez játékos formában.

A „mozgás” szerepet játszik az egészség megtartásában. A napirendben szereplő rendszeres és tervszerű alkalmakon túl a gyermekek környezete változatos játékos mozgásra, mozgásos játékokra biztosít lehetőséget szobában és szabadban egyaránt. Mozgás közben még közelebbi, közvetlenebb kapcsolatba kerülnek környezetükkel.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

A gyermekek igénylik a mozgást, kitartóan mozognak, játszanak.

Mozgásuk (nagymozgásuk, finommozgásuk) összerendezetté válik, mozgástapasztalataik bővülnek.

Térészlelésük fejlődésével tudnak a térben tájékozódni, ismerik az irányokat.

Az ügyességi játékok, csapatjátékok szabályait betartják.

Tudnak labdát vezetni helyben, kislabdát hajítani távolba.

Állórajtból kiindulva 20-30 métert képesek futni, hat-nyolc lépés nekifutással tetszés szerinti akadályt átugrani.

Egyensúlyoznak padon, homokozó szélén.

A gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végzik.

Szívesen használják a különböző kéziszereket (labda, babzsák, bot, stb.).

A helyes testtartás automatizálódik ülő és álló testhelyzetben.

Hosszabb ideig képesek kúszni, csúszni, mászni.

5.1. Mindennapos mozgás sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A kórképtől függően a sajátos nevelési igényű gyermekek különböző mértékben és formában akadályoztatva vannak mozgásukban, a mozgásos játékokon való részvételben (főként a testi fogyatékos gyermekek). Probléma lehet a megkésett mozgásfejlődés, mozgásos ügyetlenség, az alapszintű koordinációs és egyensúlyzavar, a motoros képességek zavara, akadályozottsága. Lehetnek manipulációs problémák, amelyek a tornaszerek használatát nehezítik, vagy teljesen lehetetlenné teszik. A frusztráció, a kiszolgáltatott helyzet következtében alacsonyabb szintű lehet a gyermek kudarcűrő- és konfliktuskezelő képessége.

Ezeknél a gyermekeknél az óvodai tevékenységek között a mozgásos foglalkozások jelentik a legtöbb specifikumot és leginkább ezek igénylik a sajátos megsegítést. A feladatok megoldását közös erőfeszítéssel, csapatmunkában, szakmai segítséggel valósíthatjuk meg. Nagyon fontos annak ismerete, hogy az adott gyermeknél mi az a mozgás, vagy tevékenység, amely káros az ő számára. Az óvodasegítő szakemberének a feladata, hogy az érintett gyermekre vonatkozóan a szükséges információkat megadja az óvodapedagógusnak.

Az óvodai együttnevelés során a mindennapos mozgást az óvodapedagógus vezeti a csoportszobában, illetve a szabadban. Fontos, hogy a kiinduló testhelyzet stabil legyen, szükség lehet módosításokra is. A mozgásos foglalkozáson vegyen részt lehetőség szerint a mozgásában nehezített gyermek is. Az óvodapedagógusnak fontos ismernie a káros mozgásformákat, a kiinduló testhelyzetek és a végrehajtás módosításait, a terhelhetőséget, a differenciálás lépéseit, az egyéni bánásmód feladatait. Természetesen ez csak akkor valósulhat meg, ha a gyereknél nincs sok probléma, nem sok változtatást igényel. Nagy figyelmet kell fordítanunk arra, hogy a mozgásos foglalkozások sikerélményt biztosítsanak, hogy továbbra is motiváló hatásúak legyenek.

Fokozatosan vezetjük rá a gyermekeket a csapatjátékban, versengésben előforduló kudarcok kezelésére. Mindenkor követelmény a szabályok betartása, azonban szükség esetén, módosítani lehet a szabályokat.

Különös figyelmet kell fordítanunk a gyermekek terhelhetőségére, figyelemkoncentrációjuk fáradékonyságára. Az örömteli mozgás megélése személyiségük egészére pozitívan, ösztönzőleg hat.

7. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

„A külső világ tevékeny megismerése” – mint tevékenységforma – magába foglalja a környezeti és a matematikai nevelést, melyek egységes keretet és ritmust adnak a gyermekek mindennapjainak. A környezeti nevelés folyamatában a gyermekek ismerkednek szűkebb, majd egyre tágabb környezetükkel. Környezettudatosságuk alakul, a zöld óvodai tartalmak „kézzelfoghatóvá” válnak. Jó lehetőséget adnak erre a sétákkal, kirándulásokkal elérhető helyszínek, amelyek a település helyi, természeti, társadalmi értékei. A matematikai nevelés absztrakt fogalomrendszert alapoz meg ebben az életkorban. Az óvodás gyermekek matematikai tapasztalatai is közvetlen környezetükből származnak, hiszen ott vannak a

pocsolyákban, a kavicsokban, a növényekben, azok részeiben, a kertekben, a piacon, a séták és a kirándulások, erdei óvodák helyszínein.

1. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

2. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

3. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

4. Az óvodapedagógusok lehetővé teszik a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerését. Elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítanak, a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, az ismeretek rendszerezésére, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Elősegítik a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében hangsúlyt helyeznek a fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartásalakítására.

A külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalmú tapasztalatok

Az óvodai életünk mindennapjainak szerves részét képezi a környezettudatos nevelés, az egészséges életmód megalapozása, a környezetvédelem. Dolgozóink lelkesek, elkötelezettek ezen a területen.

A gyermekek a hagyományos óvodai ismeretanyagot a család, az óvodai környezet, az emberi tevékenységek, a közlekedés, az emberi test, a napszakok, az évszakok, az állatok, a növények stb., egy sajátos hatásrendszerben szerzik meg.

Az ember, a természet, a hagyomány szoros kapcsolatban vannak. Ezt a kapcsolatot a következő tevékenységek őrzik, erősítik:

- Az évszakok változásából fakadó időjárás megfigyelő tapasztalatszerzések, egy-egy jeles naphoz kapcsolódó természeti jelenségek szokásaival fűszerezve,
- termések gyűjtése az óvoda udvarán és környékén, befőzések, komposztálás, újrahasznosítás
- az előírásoknak megfelelően és a lehetőségekhez mérten kisállatok gondozása a teremben, télen a madarakról való gondoskodás,
- jeles napok előtti készülődések,
- a rendszeres környezetmegismerő séták.

Célunk

Olyan lehetőségek nyújtása, hogy a gyerekek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből minél több tapasztalatot gyűjtsenek, mellyel megalapozzuk a környezettudatos magatartást.

Minél több tapasztalathoz jusson a gyermek aktivitása és érdeklődése során az őt körülvevő szűkebb és tágabb természeti – emberi - tárgyi környezetük formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során olyan pozitív érzelmi viszonyt alakítsunk ki a természethez, az emberi alkotásokhoz, amelyek során a gyermek megtanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermeket, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába juttatjuk, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismertetjük a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeivel, megtanulva ezek szeretetét, és védelmét, környezettudatos szemléletét.

A gyermeket a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába juttatjuk és azokat a tevékenységeiben alkalmazzuk. Felismertetjük a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakítjuk ítéliképességüket, fejlesztjük tér-, sík- és mennyiség szemléletüket.

Feladatunk

Olyan szokások, viselkedési formák megalapozása, olyan képességek és készségek tudatos fejlesztése, amelyek szükségesek a természetes és az ember által épített, létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat, környezeti problémák iránti érzékenység, és a helyes, tudatos életvitel kialakításához.

Biztosítsunk elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

Segítsük elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A tevékenységeket témájától függően és lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük. Biztosítjuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, virágoskert legyen, próbálkozunk szőr nélküli, tollatlan kisállatok tartásával is.

Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek természettudományos könyvekkel ismerkedjenek.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során.

A matematikai érdeklődés felkeltése, ok-okozati összefüggések felismertetése, tapasztalása és azok tevékenységben való alkalmazása. A problémahelyzetek megoldásakor pozitív viszonyok kialakítása. Logikus gondolkodás megalapozása.

6.1 „Zöld Óvoda”

Mindhárom intézményünk az „Örökös Zöld Óvoda” címet viseli, amelynek kritériumrendszerét beépítjük a pedagógiai programunkba.

Környezettudatos nevelés

Intézményünk működése a fenntarthatóságot közvetíti, példát és követendő mintát mutat az erőforrások felhasználására, az energiatakarékosságra, az ésszerű fogyasztásra lehetőségek szerint.

A helyi célok, feladatok megfogalmazásában kiemelten szerepelnek a természet és a környezetvédelmi feladatok a helyi adottságok alapján.

A környezettel való aktív megismerkedés, a felnőttek példája, a szakszerűen, tudatosan berendezett környezet közvetve áthatja az egész óvoda életét, a nevelés komplex folyamatát.

A természet szépségének megláttatása megalapozza a természet iránti vonzódást, így azt szerető, tisztelő, értékeit becsülő és azokat védő emberekké próbáljuk nevelni őket.

Célunk:

A helyes és egészséges életvitel, a környezetbarát szemléletmód tudatosítása, népszerűsítése.

A környezettudatos szemlélet, viselkedés megalapozása, természetet szerető, tisztelő gyermekek nevelése.

Partnerkapcsolatok bővítésével, ápolásával a nevelés színhelyeinek kiterjesztése, a lakókörnyezettel való harmonikus kapcsolat alakítása.

Feladat:

- Pozitív érzelmi viszony kialakítása a természeti környezethez, az emberi alkotásokhoz, ezzel a környezettudatos magatartásforma alakítása.
- A szülőföld szeretetére nevelés keretében a gyermekek a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, valamint a tárgyi kultúra értékein keresztül ismerkedjenek meg az őket körülvevő világgal
- A környezettudatos szemlélet és gyakorlat erősítése..
- Minden csoportszobában természetsarok kialakítása, mely alkalmas a természet kincseinek gyűjtésére, aktuális könyvek elhelyezésére, állatok gondozására.
- Séták, kirándulások alkalmával a házak, utcák, parkok, patakok, ligetek élővilágának megfigyelése, ok-okozati összefüggések felfedezése.
- Az óvoda környezetének, udvarának alakítása évszakonként és folyamatosan: fák, bokrok, virágok ültetése, gondozása. Madarak etetése, itatása, lehetőség szerint veteményeskert, gyógynövények, fűszernövények telepítése, komposztáló használata.
- A csoportszobák, udvar eszközeinél, berendezéseinél törekvés a természetes anyagokból készültek választására, beszerzésére.
- A környezet tisztaságára, megóvására, energiatakarékosságra nevelés.
- Szelektív hulladékgyűjtés – lehetőség szerint.
- Hulladék újrahasználása (használt papírra rajzolás, dobozokból barkácsolás, stb.)
- Egészséges életmód alakulásának segítése.
- A zöld jeles napokat és ünnepeket megjelenítjük a dekorációban és lehetőség szerint az öltözkönnkben is (pl. Víz Világnapja: kék színű póló, Föld Világnapja: zöld színű póló)
- Az óvoda környezetében lévő helyi közösségek értékeinek megismerése, azok védelme, fontosságának tudatosítása

A nevelőmunka tervezésében, a megvalósítás gyakorlatában megtalálhatók a környezeti nevelés elvei, tartalmi jellemzői. Biztosítjuk a külső helyszíneken szervezett, a valóság felfedezésére irányuló, cselekvésbe ágyazott közvetlen tapasztalatszerzést.

Jól átgondolt, megtervezett és megvalósított szokás- szabályrendszer kiépítésével lehetővé válik, hogy a gyerekek és felnőttek a fenntartható fejlődésünk érdekében együttműködjenek az óvodával a takarékoság jegyében.

Környezeti nevelési elvek a Zöld Óvoda kritérium rendszeréből

- A gyermekek nevelése egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján tevékenységközpontú módszerekkel zajlik, kiterjed az SNI, a nemzeti és kisebbségi gyermek nevelésére is.
- A nevelésben és az oktatásban a környezeti jelenségek és folyamatok megismertetésének erősítése, az ismeretek tevékenységalapú, gyakorlati tapasztalatszerzéssel együtt járó fejlesztése, élménypedagógiai elemek erősítése.
- A bevált programok további működtetése, továbbfejlesztése.
- Az óvodapedagógus alkalmazott módszerei segítik a tanulási környezet megteremtését a tanulás tanulásának megvalósításával (pl. játék, projekt módszer alkalmazása, élménypedagógiai stb.).
- A településen és az óvodában élő gyermek életkorának megfelelő hagyományoknak ápolása, gondozása az óvoda életében, a szülők bevonásával is.
- Az óvodaépület helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód, valamint az egészséges életmód megalapozását.
- Minden csoportnak egyéni arculata van (természetsarok, növények).
- A szabadban történő egészséges mozgáshoz, játékhoz, megfelelő hely, és idő áll a rendelkezésére minden nap a gyermek számára.
- Széles körű kommunikációs kapcsolat folyik az óvoda és partnerei között.
- Ezzel biztosított a társadalmi hatás a minőségfejlesztés elvek alapján, vagyis a partneri kapcsolat működik a környezet és természetvédelem érdekében.
- Szülői fórumok, rendezvények, sportnap stb.
- A környezettel való „együttélésre” nevelés magába foglalja a környezet tudatos védelmét és egyben a környezet kultúra közvetítése, átadása, életmód, gondolkodás és viselkedésmód, védelem, fejlesztés, okos és mértékadó fölhasználása, ezeken keresztül teljes személyiség fejlesztése.
- Környezeti nevelésünk módszerei: megfigyelés
játékos tevékenység
kísérletezés
- Olyan óvodai programok szervezése, amely a természetbarát, környezetbarát szemléletet sugalmazza, segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat) fejlődését.
- Biztosítja a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.
- Alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosít a spontán és szervezett tapasztalat és ismeretszerzésre.
- Élményközpontú, életkori sajátosságokat figyelembe vevő, tevékenységen alapuló nevelés megvalósítása.

Környezet és egészségnevelés intézményi alapelvek

Rendszerszemléletre nevelés elve

Hosszú távú cél:

- Tegyük képessé a gyermeket arra, hogy a megszerzett ismereteiket össze tudják kapcsolni az életben tapasztalt valós dolgokkal, lássák meg a problémákat és az azok közötti összefüggéseket, keressenek választ, megoldást azokra.

Természet és társadalom harmóniájának elve

Hosszú távú cél:

- Alapozzuk meg gyermekeinkben a természet, az épített és társadalmi környezet, benne az ember harmóniájának megőrzését szolgáló szokásrendet (érzelmileg, erkölcsileg, esztétikailag).
- Felelős, elkötelezett, környezettudatos és kulturált magatartással működjenek közre a szülőföld, a lakóhely, az óvoda esztétikus környezetének kialakításában, megőrzésében.

Fenntarthatóság elve

Hosszú távú cél:

- Alakítsuk ki gyermekeinkben a szűkebb és tágabb környezetért felelős, aktív, együttműködésre alapozott magatartásformákat, életvitelt a jövőre, a fenntarthatóságra irányuló személyes attitűdöket.

Testi – lelki egészség elve

Hosszú távú cél:

- Az intézmény minden dolgozója törekedjen a komplex testi, lelki, szociális értékek védelmére, az egészséges élő és élettelen környezet kialakítását.
- Tudatosodjon a gyermekeinkben, hogy az egészség érték, tenni kell érte.
- Értsék meg az egészséges életmód és az egészségvédelem fontosságait.
- Alakuljon ki szemléletükben az egészséges életmód utáni igény.

Társas készségek fejlesztésének elve

Hosszú távú cél:

- alakuljanak ki gyermekeinkben a társas környezetünkre és önmagunkra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítő érzelmek,
- szülőkkel való közös, kooperatív együttműködés, a környezettudatos szemlélet alakítása, formálása végett.

Rövid távú célok, elvek:

- Az egészséget támogató biztonságos, esztétikus munkakörnyezet kialakítása és védelme.
- Környezettudatos magatartásformák kialakítása.

- Alapvető higiéniai normák megismertetése és betartása.
- Helyes napirend és életrend kialakítása.
- Az étkezési kultúra fejlesztése.
- Az egészséges táplálkozás szorgalmazása.
- A szabadidő hasznos eltöltése.
- Testi-lelki egészségvédelem a gyermek és dolgozók körében.

A 3-6-7 korban tervezhető jellegzetes tartalmuk biztosítása

3-4 éves korban:

Óvoda elfogadása, megszerettetése.

Az óvoda közvetlen környezetének megismertetése.

A család tagjai.

Testünk-önmaga felismerése tükörben.

Az évszakok szépségei, színei, jelenségei.

Időjárás és öltözködés összefüggései.

Közvetlen környezetünkben található növények, gyümölcsök, állatok.

A csoportszobában élősarok létrehozása, folyamatos gondozása, bővítése.

Aktuális zöld ünnepek, jeles napok megismertetése, feldolgozása.

4-5 éves korban:

Élményszerző séták az óvoda környezetében.

A családról szerzett ismeretek bővítése-szimulációs játékok eljátszása tükör előtt.

Testünk-testrészek ismerete, testfogalom kialakítása, oldaliság kialakítása.

Az évszakok: időjárás változásainak megfigyelése, összefüggéseinek keresése, az időjárás változása, az emberek tevékenysége és az állatok életmódja között.

Gyűjtőmunkák gazdagítása, differenciálása.

Közlekedés: személyes és teherszállító járművek, gyalogos közlekedés szabályai.

Magvak csíráztatása, hajtatása, rügyeztetés.

A környező valósággal való ismerkedés során a gyermekek tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről.

Gyakorolják a térben és síkban történő tájékozódást.

Bővítjük házi- és vadon élő állatokról szerzett ismereteiket.

Tevékeny részvétel az udvari madáretetésben.

Aktuális zöld ünnepek, jeles napok megismertetése, feldolgozása.

5-6-7 éves korban:

Megismertetjük a tágabb környezetet.

Család: nemek és kor szerinti csoportosítás, rokoni kapcsolatok.

Munka területei, eszközei.

Testünk: testrészek pontos megnevezése, domináns kéz tudatosítása, érzékszervek használata, ápolása.

Keresztcsatornák fejlesztése. Szimulációs játékok játszása tükör előtt.

Környezetszennyezés-környezetvédelem.

Közlekedés: szárazföldi, légi, vízi.

Évszakok szépségei, változásai: időjárás változásai, hatása, öltözködésre és a növények életére.

Növények csíráztatása, ültetése, feltételek megteremtése és megfigyelése.

Aktuális zöld ünnepek, jeles napok megismertetése, feldolgozása.

Matematikai képességüket az alábbi témakörök alapján fejlesztjük:

- Halmazok képzése.
- Halmazok összehasonlítása tulajdonságaik szerint.
- Halmazok szétválogatása, bontása, rézhalmazokra.
- Halmazok elemeinek sorbarendeze.
- Halmazok összemérése becsléssel, párosítással, másolással.
- Mennyiségek összemérése: magasság, hosszúság, tömeg, űrtartalom, mennyiség, terület, szélesség, vastagság, bőség.
- Kis számok összkép alapján.
- Sorbarendeze elemek helye a sorban: sorszámok.
- Tapasztalatok a darabszám változásairól.
- Építések, alkotások, szabadon és másolással, valamint egy feltétel megadásával.
- Tevékenységek tükörrel.
- Tájékozódás térben.
- Tájékozódás az egyszerű síkban ábrázolt világban.

Programunk legfőbb része a komplex óvodai tevékenységek keretein belül megvalósuló fejlesztés és a matematikai nevelés önállósága helyeződik előtérbe. Viszont ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermekek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulna meg. Óvodáinkban a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve matematikai tanulás több formája valósul meg:

- utánzásos, minta-modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógusok által irányított megfigyelésekre épülő tapasztalatszerzés,
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- az óvodapedagógusok által kezdeményezett tevékenységek, problémahelyzetek.

A gyermekek már az óvodába kerülés előtt felfigyelnek a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordulnak a matematikai információk felé. Nevelésünk épít ezekre a tapasztalatokra. Az óvodás korra jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés során is számolunk.

Már a családban elindult matematikai fejlesztést, tudatosabb óvodai nevelés követi, melyben három életkori szintet jelölhetünk meg:

- **Első életkori szint:** Próbáljuk a gyermekeket matematikai ismeretek birtokába juttatni, ezáltal megismerjük aktivitását, érdeklődését, beszédét, játékát, melyeket alkalmazunk a mindennapi tevékenységekben.
- **Második életkori szint:** A gyermekük 4. életévük után igénylik, és képesek is kisebb-nagyobb formában, az elmélyültebb összefüggések feltárására. A matematikai érdeklődés és kíváncsiság kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.
- **Harmadik életkori szint:** Kezdetét veszi az intenzív fejlesztés időszaka, amikor már az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatokat megszerzik, képességeket, gondolkodási műveleteket, szokásokat sajátítják el.

A matematikai nevelésnek szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. Mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban is megfigyelhető. A játék- és szabad tevékenység során folyamatosan létrejönnek szituációk, ezek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére, ha az óvodapedagógusok felismerik az adódó lehetőségeket és kihasználják.

Lehetőség szerint matematikai tapasztalatok szerzése a természetben.

Matematikai tevékenységek a természet kincseivel (pl. számlálás, sorba rendezés kövekkel, levelekkel).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek tudják nevüket, lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellegzetességeiket, gyönyörködni tudnak annak szépségeiben.
- Ismernek néhány háziállatot, vadállatot, madarat, bogarat.
- Ismerik a gyalogos közlekedés szabályait, a közlekedési eszközöket.
- Ismerik a környezetükben lévő néhány intézményt.
- A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően felsorolják.
- Felismerik a napszakokat.
- Ismernek néhány növényt (zöldségfélék, gyümölcsöt, virágot).
- Önállóan gyakorolják a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit.
- Az általuk ismert állatokat csoportosítják a szerint, hol élnek, összehasonlítják külső jegyeik és hasznosságuk alapján.
- A tárgyakat össze tudják hasonlítani nagyság, szín, színárnyalat, forma szerint.
- A tárgyak, jelenségek között néhány feltűnő összefüggést felismernek.
- Megkülönböztetik az irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat.
- Kialakul a beszédhelyzet és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.
- A gyermekek képessé válnak arra, hogy az óvodapedagógus kérdéseit, gondolatát megértsék, kövessék.
- Esetenként javítják saját vagy egymás tévedéseit.
- Szívesen vállalkoznak felvett vagy felismert problémák megoldására.
- Gondolataikat szabadon elmondják.
- Képesek jól ismert tulajdonságok szerint válogatás folytatására, sorba rendezésére, összehasonlítására.
- Képesek különböző mérések végzésére.
- Értik és helyesen használják az elsajátított reláció szókincset, pl. hosszabb, rövidebb.
- Elő tudnak állítani különféle elemekből különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet.
- A tükörrel való tevékenységük tapasztalat- és élményszerzésre szolgál, meg tudnak építeni általában 2-4 elemből álló alakzat tükörképét.
- Tárgyakat tudnak számlálni 10-ig, legfeljebb 20-ig.
- Kialakulnak azok a magatartási formák, szokások, szemlélet, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

6.2. A külső világ tevékeny megismerése sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is alapvető feladatunk a környezeti nevelés, az egyéni igények alapján a saját környezet megfelelő kialakítása, a szabadidős program, önkiszolgálás, munka, tehetséggondozás, felzárkóztatás, társas kapcsolatok, közösségi tevékenységek alkalmazása, amelyek a gyermekek eredményes társadalmi beilleszkedését segítik elő.

A legalacsonyabb életkortól megfigyelés, tevékeny részvétel útján lehet hatékonyan eljuttatni a gyermekeket a környezet alakításának, óvásának felismeréséhez. Tudatos pedagógiai segítségre, sok vizuálisan érzékelhető élmény adására van szükség az ismeretek elsajátításához.

A környezet célzott megfigyelése, felfedezése az óvónő aktív közreműködése nélkül elképzelhetetlen. A fejlesztés a közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatokon alapul. Elsődleges a helyes szokásrend és a személyes biztonságra való törekvés kialakítása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére Sérülés specifikusan, egyéni képességek függvényében

- Képes a szűkebb és tágabb környezetében tájékozódni,
- Képes saját környezetének megfigyelésére, rendben tartására,
- Belső igényévé válik környezetének tisztán tartása.
- Kialakult helyes szokásrenddel rendelkezik,
- Képes személyes biztonságának kialakítására, annak megtartására.

Matematikai tapasztalatszerzés

A sajátos nevelési igényű gyermekeknek a matematikai tapasztalatszerzés során nehézségei lehetnek. Nyelvi nehézség, gondolkodási nehézség, tájékozódási problémák, és figyelmi problémák akadályozhatják a számolási készség fejlődését.

A számolási nehézség előjelei:

- az ügyetlen, összerendezetlen mozgás,
- nem szeretnek részt venni a mozgásos foglalkozáson,
- nem érdeklődik a számok iránt, nem számolgat,
- nem szeret verset tanulni.
- gyurmázástól, rajzolástól, színezéstől, puzzle-kirakástól idegenkedik.

Ezen területek folyamatos és rendszeres fejlesztése nélkülözhetetlen. A számolási készség hatékonyan fejleszthető a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- Kialakul számolási készsége.

- Jártasságot szerez a számolási feladatok terén.
- Szívesen játszik számolást igénylő feladatokkal.
- Képes mennyiségi egyeztetésekre (ujján, tárgyak tekintetében).

7. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

1. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.
2. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.
3. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.
4. Az óvodapedagógusok lehetővé teszik a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerését. Elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítanak a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Elősegítik a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében hangsúlyt helyeznek a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

A munka jellegű tevékenységekhez tartoznak a gyermekek önkiszolgáló tevékenységei közben szerzett tapasztalataik, melyek birtokában eljutnak a társakért, a csoport érdekében végzett munka jellegű tevékenységeikig. Az önkiszolgálás, a növény- és állatgondozás, a környezet rendjének megtartása, az alkalmi megbízatások, a naposi munka különböző viszonyulásokat (önmagam, mások) jelentenek. Az eszközök, munkafogások, anyagok az élettelen és az élő természet összefüggéseinek, törvényszerűségeinek átélésére, saját tevékenységük hatásainak megismerésére adnak teret. Tudatos szervezéssel, folyamatos felnőtt jelenlétrel és a gyermekek munkájának fejlesztő értékelésével fejlődnek kompetenciáik, tudatosulnak a zöld tartalmak.

Az óvodások munka jellegű tevékenysége örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység, amely a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás stb.) A tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság) alakításának fontos lehetősége.

A közösségi kapcsolatok, a **kötelesség- és felelősségvállalás** alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A munka jellegű tevékenységek figyelmet, kitartást, önállóságot, céltudatosságot, kötelességvállalást igényelnek. Felelősséggel jár, eredményéről közvetlen tapasztalatokat szereznek a gyermekek. Hasznosságán túl esztétikai értéket is képvisel.

Célunk

Minden évszakban megismertetjük és tevékenykedtetjük a gyermekeket az aktuális kerti és udvari munkákkal, kiemelten a zöld világnapokkal.

A változatos munka jellegű tevékenységek során, a munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.

Feladatunk

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos, konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitívértékelést igényel.

Minden gyermeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.

Folyamatosan biztosítjuk, bővítjük a munkatevékenységhez szükséges gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.

A munkaeszközök számára olyan helyet biztosítunk, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.

Arra törekszünk, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek, és teljes önállósággal végezhessek azokat.

Arra is figyelünk, hogy a mi tevékenységünk minta értékű legyen a gyermekek számára.

Értékelésünk buzdító, megerősítő.

A gyermekekben pozitív viszonyt alakítunk ki a munkához.

Törekszünk a zöld világnapok megismertetésére, megszerettetésére, a pozitív érzelmi viszony kialakítására, a kapcsolódó munkák örömteli végzésére.

Tevékenységi formák és fejlesztési lehetőségek

Minden munkafajta bevezetése hosszú átmenettel valósítható meg, sok-sok gyakorlással.

A **3-4 éves** gyermekek saját személyükkel kapcsolatos feladatokkal a felnőtt segítségével ismerkednek meg: testápolással, öltözködéssel, étkezési szokásokkal. A gyermekek az óvónőt figyelve vesznek részt a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában megfigyelik a növények gondozását, locsolását. Segítenek a termések, falevelek összegyűjtésében, elszállításában, stb. Az óvodapedagógus a legkisebb óvodásokat is bevonja az alkalomszerű munkába, ami lehet esetleges, de lehet szabályosan ismétlődő. A szabályosan ismétlődő, mindennapi munka: a rend fenntartásáért végzett tevékenységek (pl. a játékok elrakása, mosása, tisztítása, a terem díszítésében segítségnyújtás).

A **4-5 éves** gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készség szinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait (az önkiszolgáló tevékenységek ezt jól előkészítik). Az óvodapedagógus és a dajka közös megbeszélés alapján gondolja végig a naposi munkát és alakítja ki a gyermekek összehangolt cselekvésláncát. Alkalomszerű ismétlődő munka a játékok helyére rakása, a csoportterem

átrendezése, a tevékenységekhez használt eszközök kiosztása, összeszedése, az öltöző és a mosdó rendjének megőrzése. Ezeket a munkákat a gyermekek együtt végezzék a felnőttek átgondolt, konstruktív vezetésével. Az óvodapedagógus megtervezi az egyéni megbízások lehetőségeit (pl. információk közvetítése, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a helyi hagyományok előkészítése stb.). Az óvodapedagógus megtervezi a lehetőségeknek megfelelően a gyermekek növény- és állatgondozását. A gyermekek közreműködnek az élősarok gondozásában, a növények átültetésében és ápolásában, az óvodaudvar tisztántartásában (fű gondozása, avar gyűjtése, öntözés). Az óvodapedagógus, dajka segítségével a gyermekeknek lehetősége van gondozni az akváriumot, terráriumot és a madáretetőt. Az óvodapedagógus irányításával készítik el a kisállatok, madarak étkeit.

Az 5-6-7 éves óvodások önállóan végzik a naposi munkát. Ízlésesen, esztétikusan terítenek. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően mindent a helyére tesznek. Felseprik a morzsákat. Az alkalmoszerű munkákat a gyermekek önálló vállalkozás alapján végzik, az óvodapedagógus soha nem alkalmaz kényszerítő eljárásokat. A gyakori dicséret, elismerés hatásával éri el, hogy a gyermekek szívesen vegyenek részt a munkában: környezetszépítésben, a játékok tisztításában, mosásában, szárításában stb.

Az óvodapedagógus és a dajka úgy alakítja a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- A rájuk bízott feladatokat szívesen végzik.
- Önállóan, igényesen végzik el a naposi munkát.
- Szívesen végeznek egyéni megbízásokat.
- A környezetükben lévő növényeket, állatokat óvják, gondozzák.
- Figyelnek környezetük rendjére.
- A munka elvégzésével fejlődik kitartásuk, türelmük, önbizalmuk, felelősségérzetük.
- Megtanulják az eszközök, szerszámok használatát.
- A munka hozzájárul a társas kapcsolatok alakulásához.

7.1. Munka jellegű tevékenységek sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A sajátos nevelési igényű gyermekek csak olyan munkafeladatokat képesek végezni, amelyek megfelelnek életkori és fejlettségi sajátosságaiknak.

Kiemelkedően fontos a folyamatossága, a légköre, a résztvevők egyéni képességeihez igazodó munkabeosztás és az elvégzett munka értékelése. Fokozottabb odafigyelést igényelnek az óvónők részéről a szervezési feladatok, műveleti sorrendek megtanítása, szokások kialakítása. Minden gyermek elsődleges feladata a saját személyével kapcsolatos önkiszolgálás elsajátítása, megtanulása, de lehetőség szerint adjunk részükre alkalmi megbízatást, vonjunk be mindenki képességei szerint a környezet, a növény és az állatgondozásba. Ne végezzünk el helyettük semmilyen tevékenységet, amelyre önmaguk is képesek. Legyünk mindig türelmesek, hagyjunk időt a munkavégzésre. A szülőkkel való kapcsolattartásnál hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a gyermeknek az önállóság elérése érdekében nagyon fontos, az óvodában elsajátított tevékenységek otthoni gyakorlása.

Kellő időt kell adnunk az önkiszolgáló munka gyakorlására, fokozatosan kis lépések elvét alkalmazva végezzük a különböző részfeladatokat.

A gyermekek az önállóság terén is különböző fejlettséget mutatnak. Önállóságuk gátja lehet az esetleges társulói fogyatékoság. Ahhoz, hogy e téren eredmények szülessenek, alkalmat és időt kell adnunk a gyermekeknek. Amit már önmaga el tud végezni, azt nem szabad helyette megtennünk.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére Sérülés specifikusan és egyéni képességeik függvényében

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha kötelességüket teljesítik.
- Igényesen, kisebb segítséggel végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények-és állatok gondozásában.
- Örömmel segítenek a kisebb társaiknak.

8. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során építi a gyermekek előzetes eredményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős, részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A Zöld Óvoda program tudatos alkalmazásával a gyermekek ismeretanyaga nagymértékben bővül, minden fejlődési területre, kompetenciára kihat.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás különböző formái az óvodai élet mindennapjaiban, a napirend bármely tevékenységében és helyszínén jelen vannak. Az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása, amely az óvodapedagógus folyamatos, környezettudatos, felelős viselkedését igényli a gyermekek számára a legtermészetesebb tanulási lehetőség. A spontán játékos tapasztalatszerzés az óvodások életkori sajátosságaira jellemző tevékenységekben valósul meg. A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés alapja a kíváncsiság. Fontos, hogy természettudományos gondolkodásuk alapozása érdekében mindig a valós összefüggéseket ismerjék meg. A kérdéseikre adott válaszokkal lehet differenciáltan, az egyes gyermekek igényeihez, fejlettségéhez alkalmazkodni. Ugyanez igaz az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre, tapasztalatszerzésre, mely a környezettudatosan megtervezett megismerését szolgálja. A gyakorlati probléma- és feladatmegoldás során, kreatív módon gyakorolhatják az eddig megszerzett ismereteiket. Nagyon fontos, hogy módjuk legyen (fejlettségüknek

megfelelően) önállóságra, akár a csoportszoba rendjének helyreállításában, akár a kerti munkákban.

Az óvodai tanulás célja, feltétele

Az óvodai tanulás során elsődleges célunk az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató, tapasztalás, felfedezés lehetőségeinek biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzások mintá- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógusok a tanulás irányítása során, **egyéni**, pozitív értékeléssel segítik a gyermekek személyiségének kibontakozását.

Az óvodai tanulás feladata

Gyermeki kompetenciák fejlesztése:

Kognitív kompetenciák:

- nyelvi képesség
- tanulási képesség
- matematikai képesség
- természettudományi képesség
- információ-feldolgozási képesség

Szociális-személyes kompetenciák:

- érvényesülési képesség
- kapcsolatteremtési képesség
- beleérző képesség
- kooperációs képesség
- konfliktusmegoldó képesség

Mozgásos kompetenciák:

- kézügyesség
- finommotorikai képesség
- mozgáskoordinációs képesség
- egyensúlyozó képesség
- reakciós-sebesség képessége

Ezekhez szükséges a folyamatos motivált állapot és aktivitás fenntartása.

A tanulás lehetséges formái az óvodában

- Az utánzásos minta és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás (szokások alakítása).
- Spontán játékos tapasztalatszerzés.
- Játékos cselekvéses tanulás.
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés, élménynyújtás, kísérletezés.
- A gyakorlati problémamegoldás.
- Projektszemléletű oktatás módszerének, munkaformáinak alkalmazása.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulás, irányítás során

Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A gyermekek megismerésének érdekében megismerést segítő, feltáró módszereket alkalmaz:

- megfigyelés
- beszélgetés
- anamnézis
- szülőkkel való feltáró beszélgetés
- alkotáselemzés
- inkluzív figyelem – egyénre fókuszálás

Tanulási folyamatok irányítása során figyelembe veszi az új eljárásokat, módszereket, törekszik az innovációra, ez a tervezésében és a megvalósításában is tükröződik.

Tervezése összhangban áll a gyermeki személyiség fejlődésével, célkitűzéseinél figyelembe veszi a gyermekek életkorát, az adott gyermekcsoport sajátosságait és a rendelkezésre álló eszközöket.

Pedagógiai terveit a megvalósítás eredményességének függvényében reflektálja.

A gyermekek fejlesztése érdekében a tevékenységek tervezésében, szervezésében, megvalósításában tudatosan alkalmazza az adaptív oktatást és a benne rejlő differenciálási módokat.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermekek személyiségének kibontakozását.

Egyénre szabott fejlesztések biztosítása, lehetőségek keresése, szakemberekkel való együttműködő, hatékony kapcsolat alakítása, új módszerek, technikák kutatása, elsajátítása, alkalmazása.

Egyéni fejlesztési tervek megvalósításánál és egyéni bánásmód megvalósulásánál folyamatos a nyomonkövetés, reflexió készítése.

A csoport és az egyén profiljának ismeretében rendezi el a tevékenységek környezetét, eszközeit.

Alkalmazza fejlesztő értékelés módjait, lehetőséget teremt a gyermekek saját hibáinak felismerésére, korrigálására.

Az óvodapedagógus fogalomhasználatát, kommunikációját, kifejezőmódját jellemezze szakszerű nyelvhasználat, pontos fogalomhasználat, a gyermekek sajátosságaihoz igazodó érthető megfogalmazás.

Alkalmazza a lehetőségekhez mérten olyan infokommunikációs eszközöket és különböző online csatornákat, amely irodalmi, művészeti és egyéb ismereti anyagok gyűjtésével hozzájárul a gyermekek kommunikációjának, szépirodalmi és tudásának a fejlesztéséhez.

A gyermekek fejlődésének nyomon követése alapján a csoport részére hosszú távú tervet készít, és annak hatékonyságát folyamatosan felülvizsgálja.

8.1. A tevékenységekben megvalósuló tanulás sajátos nevelési igényű gyermekeknél

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében fontos feladat az egyéni tanulási és ismeretszerzési technikák megtanulása, alkalmazása, mely a gyermekek egyéni adottságainak figyelembe vételével történik.

A tanítási-tanulási folyamat azonban speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel irányított.

A sajátos nevelési igényű gyermekek tanulási folyamatát lényegesen nehezíti különböző mértékű kommunikációs akadályozottságuk. A tanulással kapcsolatos speciális igényeik, lehetőségeik (emlékezet, annak struktúrája, dysphasiás jegyek stb.) feltárására építve valósítható meg az egyéni fejlesztés.

Az információs kommunikációs technológiák megismertetése (számítógép, PECS-képkártyák, napirendi kártyák, „én“-könyv) kiemelt pedagógiai feladatunk, mert ez által gazdagodnak az információszerzés lehetőségei.

A tanulási környezet megfelelő alakítása teremti meg a tapasztalás lehetőségét.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Sérülés specifikusan és egyéni képességek függvényében

- Képes az ismeretek feldolgozás utáni elsajátítására.
- Rövidebb-hosszabb ideig képes feladatlapok végzésére.
- Képes irányítás útján versek, mondókák megtanulására.
- Szeret és akar különböző „tanulási” tevékenységekben részt venni.

VI. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

3. A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

a) az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

b) megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

c) a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

4. Az egészségesen fejlődő gyermek:

a) érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatstruktúrákat, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

b) elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

5. Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtten és gyermektársaival.

6. A szociálisan érett gyermek:

-a) egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,

b) feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

7. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

8. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

9. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

Záró rendelkezések

1. Az óvodai Pedagógiai Program érvényességi ideje

Az igazgató jóváhagyásával, a kihirdetéstől számítva határozatlan időre szól. A Pedagógiai Program azon rendelkezéseinek érvénybe lépéséhez, amelyekből a fenntartóra többletkötelezettség hárul, a fenntartó egyetértése szükséges.

2. Az óvodai Pedagógiai Program nyilvánossága

Az óvoda külső partnerei számára a dokumentum nyomtatott formában való hozzáférhetőségét – a hatályba lépés napjától – az intézmény(ek) hivatalos óráiban és előzetes időpont egyeztetés után biztosítjuk az alábbiak szerint:

Az óvoda fenntartójánál: Polgármesteri Hivatal (Vác, Március 15. tér 11.)

Az óvodák irodáiban:

Váci Alsóvárosi Óvoda (2600 Vác, Vám u. 11.)

Váci Alsóvárosi Óvoda Kölcsey utcai Tagóvodája (2600 Vác, Kölcsey u. 4.)

Váci Alsóvárosi Óvoda Kertész utcai Tagóvodája (2600 Vác, Kertész u. 9.)

3. Az óvodai Pedagógiai Program módosításának lehetséges indokai

1. A jogszabályokban, törvényekben bekövetkezett változások
2. A partneri igények változása
3. A program ellenőrzése során feltárt hiányosságok megszüntetése miatt
4. Hálózat bővítés, átszervezés

4. A programmódosítás előterjesztésének szabályai

1. Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek, az óvoda vezetőségének
2. Írásbeli jegyzőkönyv a módosítás elfogadásáról

5. Legitimációs záradék

Készítette: Lambekné Gál Gabriella
igazgató

Az óvodai Pedagógiai Programban foglaltakkal kapcsolatosan a Szülői Szervezet véleményezési jogával élve a dokumentumról véleményt alkotott és a magasabb jogszabályban meghatározott kérdések rendelkezéséhez az egyetértési jogát korlátozás nélkül gyakorolta és megadta.

.....
Szülői Szervezet elnöke

Az óvoda nevelőtestülete át nem ruházható jogkörében a Pedagógiai Programot 2025. június 6-án tartott határozatképes ülésén a hatályos jogszabályoknak megfelelően módosította és 100%-os igen szavazattal elfogadta.

Az elfogadás tényét a nevelőtestület képviselői az alábbi hitelesítő aláírásukkal tanúsítják.

.....
nevelőtestület tagja

Lambekné Gál Gabriella
igazgató